

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง การปรับตัวของอุดมศึกษาไทย ต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ของ คณะกรรมการการศึกษาและกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง

การปรับตัวของอุดมศึกษาไทย
ต่อการเปลี่ยนแปลง
ในอนาคต

ของ
คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ที่ สว (สนช)(กมธ ๓) ๐๐๑๙/(ร ๗๓)

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ วรรคสอง (๕) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติคณะหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การวิจัย การพัฒนาการศึกษาของชาติ การส่งเสริมโอกาส ทางการศึกษา การศึกษาในส่วนสาระการเรียนรู้ การกู้ยืมเพื่อการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนากีฬาของชาติ ตลอดจนจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนา การกีฬา ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายดวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก อองอาจ พงษ์ศักดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายวิฑูรย์ บุญญสถิตย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. พลตรี จารึก อารีราชการัญญ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์	โฆษกคณะกรรมการ
๘. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	เลขานุการคณะกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์คุณหญิงสมณทนา พรหมบุญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก อู๊ด เป็องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. ศาสตราจารย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตน์ศิริชัย	กรรมการ
๑๓. นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ	กรรมการ
๑๔. พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	กรรมการ
๑๕. พลเรือเอก ชุมพล วงศ์เวคิน	กรรมการ
๑๖. รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล	กรรมการ
๑๗. รองศาสตราจารย์นิเวศน์ นันทจิต	กรรมการ
๑๘. พลเรือเอก พิจารณ์ อีร์เนตร	กรรมการ
๑๙. พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์	กรรมการ
๒๐. นายวีระศักดิ์ พุตระกูล	กรรมการ

๒๑. รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลาภญจน์	กรรมการ
๒๒. นายสมพร เทพสิทธา	กรรมการ
๒๓. พลเอก อุดลยเดช อินทะพงษ์	กรรมการ
๒๔. พลเอก อนันตพร กาญจนรัตน์	กรรมการ
๒๕. พลอากาศเอก อานนท์ จารยะพันธุ์	กรรมการ
๒๖. พลเอก อุดมชัย ธรรมสารโรจน์	กรรมการ

ต่อจากนั้น ได้มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของคณะกรรมการ สรุปลงได้ดังนี้

เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๘ พลเอก อนันตพร กาญจนรัตน์ ได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงมีผลให้พ้นจากการเป็นกรรมการการศึกษาและการกีฬา ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๔ (๖) ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๘/๒๕๕๘ วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้มีมติตั้ง พลเรือเอก ณะ อารินิจ เป็นกรรมการสามัญในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา แทนตำแหน่งที่ว่าง

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๗/๒๕๕๘ เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ ได้มีมติแต่งตั้งกรรมการสามัญในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาเพิ่มขึ้นหนึ่งตำแหน่ง โดยแต่งตั้ง พลเอก รังสathy แซ่มเชื้อ เป็นกรรมการเพิ่ม การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๘/๒๕๕๘ วันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้พิจารณาสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ จำนวน ๓๓ คน ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมีมติแต่งตั้งให้ พลอากาศโท จิรวัดน์ มูลศาสตร์ พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย และพลเรือเอก สุชีพ หวังไมตรี เป็นกรรมการสามัญในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ นายวีระศักดิ์ พุทธะกุล ได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงมีผลให้พ้นจากการเป็นกรรมการการศึกษาและการกีฬา ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๔ (๖)

ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๖/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ที่ประชุมได้มีมติตั้ง พลเอก สสิน ทองภักดี เป็นกรรมการสามัญในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ แทนตำแหน่งที่ว่าง ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐๕

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติเห็นชอบและประกาศใช้ข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการที่ตั้งขึ้นตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และที่ยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่ข้อบังคับนี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการตามข้อบังคับนี้ ดังนั้น คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา จึงเป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติคณะหนึ่ง ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๕) มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การวิจัย การพัฒนาการศึกษาของชาติ การส่งเสริมโอกาส

ทางการศึกษา การศึกษาในส่วนสาระการเรียนรู้ การกู้ยืมเพื่อการศึกษา การประเมินคุณภาพ การศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาคุณภาพของชาติ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรค ของการพัฒนาการศึกษา

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๑ พลเอก รุ่งสาathy แซ่มเชื้อ ได้ขอลาออกจากการเป็น กรรมการในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา จากนั้นเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๑ นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา และการกีฬา ต่อมาเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษา และการกีฬาได้มีมติแต่งตั้ง รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย เป็นเลขานุการคณะกรรมการ การศึกษาและการกีฬา แทนตำแหน่งที่ว่าง จึงทำให้ปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก งามอาจ พงษ์ศักดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายวิทวัส บุญญสถิตย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. พลตรี จารึก อารีราชการณย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์	โฆษกคณะกรรมการ
๘. รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย	เลขานุการคณะกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์คุณหญิงสุมนตา พรหมบุญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก อู๊ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. ศาสตราจารย์กิตติคุณภิรมย์ กมลรัตนกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ	กรรมการ
๑๓. พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	กรรมการ
๑๔. พลเรือเอก ชุมพล วงศ์เวคิน	กรรมการ
๑๕. รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล	กรรมการ
๑๖. ศาสตราจารย์คลินิกนิเวศน์ นันทจิต	กรรมการ
๑๗. พลเรือเอก พิจารณ์ ธีรเนตร	กรรมการ
๑๘. พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลัย	กรรมการ
๑๙. รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลกาญจน์	กรรมการ
๒๐. นายสมพร เทพสิทธา	กรรมการ
๒๑. พลเอก อุดยเดช อินทะพงษ์	กรรมการ
๒๒. พลอากาศเอก อานนท์ จารยะพันธุ์	กรรมการ
๒๓. พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์	กรรมการ
๒๔. พลเรือเอก ณะ อารีนิจ	กรรมการ
๒๕. พลอากาศเอก จีระวัฒน์ มูลศาสตร์	กรรมการ
๒๖. พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย	กรรมการ
๒๗. พลเรือเอก สุชีพ หวังไมตรี	กรรมการ
๒๘. พลเอก สสิน ทองภักดี	กรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง การปรับตัวของอุดมศึกษาไทย ต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาเรื่องดังกล่าว ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๙๖

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุม สภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

(ลงชื่อ) ดวง อันทะไชย
(นายดวง อันทะไชย)
ประธานคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางอำพรณนี ปินดาวงศ์)
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน
ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
การศึกษาและการกีฬา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๗ - ๘
โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๐๙

ที่พิมพ์ พิมพ์
อำพรณนี/สิทธิชัย ทาน

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สถานิติบัญญัติแห่งชาติ

นายตวง อันทะไชย
ประธานคณะกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

พลเอก องอาจ พงษ์ศักดิ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

นายวิวัฒน์ บุญญสถิตย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

พลตรี จาริก อารีราชการณย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า

รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์
โฆษกคณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย
เลขาธิการคณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์คุณหญิงสมนทา พรหมบุญ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก อู๊ด เบื้องบน
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณภิรมย์ กมลรัตน์กุล
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ
กรรมการ

พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ
กรรมการ

พลเรือเอก ชุมพล วงศ์เวคิน
กรรมการ

รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล
กรรมการ

ศาสตราจารย์คลินิกนิเวศน์ นันทจิต
กรรมการ

พลเรือเอก พิจารณ์ ชีรเนตร
กรรมการ

พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวงะมัลย์
กรรมการ

รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลกาญจน์
กรรมการ

นายสมพร เทพสิทธิ์า
กรรมการ

พลเอก อดุลยเดช อินทะพงษ์
กรรมการ

พลอากาศเอก อานนท์ จารยะพันธุ์
กรรมการ

พลเอก อุดมชัย ธรรมสารโรจน์
กรรมการธิการ

พลเรือเอก ณะ อารีนิจ
กรรมการธิการ

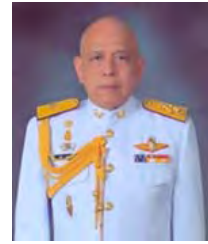
พลอากาศเอก จีรวัดน์ มูลศาสตร์
กรรมการธิการ

พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย
กรรมการธิการ

พลเรือเอก สุชีพ หวังไมตรี
กรรมการธิการ

พลเอก สสิน ทองภักดี
กรรมการธิการ

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
ของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ วรรคสอง (๕) เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การวิจัย การพัฒนาการศึกษาของชาติ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา การศึกษาในส่วนสาระการเรียนรู้ การก้ำยืมเพื่อการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนากีฬาของชาติ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการกีฬา

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาศึกษาร่างดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๙๖ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ ๘/๒๕๕๗ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการการอุดมศึกษาและการอาชีวศึกษา เพื่อปฏิบัติหน้าที่หลักในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์การจัดการศึกษาอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษา เพื่อนำผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ต่อมา เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสอดคล้องกับภารกิจด้านการอุดมศึกษาดังนั้น คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงได้มีคำสั่งที่ ๓๓/๒๕๕๙ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการการอุดมศึกษา และคำสั่งที่ ๓๘/๒๕๖๐ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการการอุดมศึกษา (เพิ่มเติม) โดยคณะอนุกรรมการการอุดมศึกษา ประกอบด้วย

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๑. นายวิระศักดิ์ พุตระกูล
๒. ศาสตราจารย์ประสาธ สืบคำ
๓. รองศาสตราจารย์ชัยเลิศ พิชิตพรชัย
๔. พลเรือเอก สุรศักดิ์ ศรีอรุณ
๕. รองศาสตราจารย์นายยุทธ สงค์ธนาพิทักษ์
๖. นายพรชัย มงคลวนิช
๗. นายกิตติพัฒน์ สุวรรณชิน

๘. รองศาสตราจารย์พินิติ รตะนานุกูล
๙. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
๑๐. เลขาธิการสภาการศึกษา
๑๑. เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา
๑๒. เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๑๓. เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
๑๔. ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย
๑๕. ประธานคณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
๑๖. ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ
๑๗. นายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
๑๘. นายกสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน

อนุกรรมการ

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ	ประธานคณะกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์คลินิกนิเวศน์ นันทจิต	อนุกรรมการ
๕. ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์	อนุกรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิมสกุล	อนุกรรมการ
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิวัต กลิ่นงาม	อนุกรรมการ
๘. นายชุมพล พรประภา	อนุกรรมการ
๙. พลเรือเอก สุชีพ หวังไมตรี	อนุกรรมการ
๑๐. นายชัชวาลย์ คุณคำชู	อนุกรรมการ
๑๑. นายทง โขติสรยุทธ์	อนุกรรมการ
๑๒. ศาสตราจารย์ปานสิริ พันธุ์สุวรรณ	อนุกรรมการและเลขานุการ

โดยให้คณะอนุกรรมการคณะนี้มีอำนาจหน้าที่ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาคคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษา ศึกษาและวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมของกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษา ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลกฎหมายด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย เพื่อนำผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ต่อไป

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการการอุดมศึกษาได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษา เรื่อง การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต จำนวน ๑๖ ครั้ง ตั้งแต่วันศุกร์ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๑ ถึงวันศุกร์ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยเชิญผู้แทนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม สถาบันอุดมศึกษา นิสิตและนักศึกษา เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๒.๑.๑ ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ที่ประชุมประธานคณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย และสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน

๒.๑.๒ ภาควิชาเพื่อการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP)

๒.๑.๓ เครือข่ายนิสิตและนักศึกษา

๒.๑.๔ สมาคมสภามหาวิทยาลัย (แห่งประเทศไทย)

๒.๑.๕ ส่วนราชการที่ดำเนินการกิจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๒.๑.๖ ที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.) และที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

๒.๑.๗ สถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมมือจัดการศึกษากับภาคเอกชนและต่างประเทศ

๒.๑.๘ ผู้แทนภาคอุตสาหกรรม

๒.๑.๙ หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา

๒.๒ พิจารณาศึกษากฎหมายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒.๒.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

๒.๒.๓ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒.๒.๔ แผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน

๒.๒.๕ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๒.๒.๖ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙

๒.๒.๗ เอกสารประเทศไทย ๔.๐ โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน, นายสุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๒.๒.๘ บทความ เรื่อง “เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก” (Disruptive technologies) โดย พันเอก เศรษฐพงศ์ มะลิสวรรณ อธิการบดี กสทช.

๒.๒.๙ บทความ เรื่อง “การศึกษาไทย ๔.๐” โดย นายไกรยศ ภัทรวาท ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายเศรษฐศาสตร์การศึกษา สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

๒.๒.๑๐ ปาฐกถาพิเศษของ นายพลสุ โลหารชุน อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในหัวข้อเรื่อง “พันธกิจเทรนด์อุตสาหกรรม ปีหน้า เสริมดวงชะตา Thailand 4.0” เพื่อเดินหน้าขับเคลื่อน ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมาย

๒.๒.๑๑ ปาฐกถาพิเศษของ นายวิโรฒ สันติประภพ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย หัวข้อเรื่อง “เศรษฐกิจการเงินไทยท่ามกลางความท้าทายในยุค ๔.๐” ในงานทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกับการขับเคลื่อนสู่แนวโน้มสำคัญของโลกยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ๔.๐

๒.๓ คณะอนุกรรมการการอุดมศึกษาได้สังเคราะห์ข้อมูลตามข้อ ๒.๑ - ๒.๒ และสรุปประเด็นสาระสำคัญและจัดทำเป็นรายงานการพิจารณาศึกษา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะและข้อสังเกตเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๓. ผลการพิจารณา

จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ประกอบด้วย

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ แนวทางการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

บทที่ ๓ ความคิดเห็นต่อการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้ คณะกรรมการการศึกษาศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้พิจารณารายงานของคณะอนุกรรมการการอุดมศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบและมีมติให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จากการพิจารณาศึกษารายงานดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย กรอบแนวคิดและทิศทางการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันสำคัญที่เกิดขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งการอุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับกรอบแนวคิด พันธกิจและทิศทางการบริหารจัดการอุดมศึกษา สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพมาตรฐานอุดมศึกษาและส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษา

ทั้งนี้ เพื่อให้การอุดมศึกษาทั้งองคาพยพสามารถเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาล โดยมีรายละเอียดตามรายงานทำนองนี้ ดังนั้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณา หากสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบกับรายงานการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการ ขอให้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตน์ศิริชัย)

เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาศึกษาและการกีฬา

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต” ของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้จัดทำขึ้น โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต ที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการอุดมศึกษา พร้อมกับเสนอแนวทางการดำเนินการให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันอุดมศึกษาได้ตระหนักรู้และเตรียมการดำเนินการเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษายังคงเป็นฐานกำลังสำคัญในการผลิตกำลังคนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

การพัฒนาสมรรถนะด้านการศึกษาของผู้เรียนได้มีการกำหนดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ แต่การศึกษาไทยทุกภาคส่วนยังมีการตื่นตัวในเรื่องดังกล่าวไม่มากนัก นอกจากนี้ จากรายงานเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ได้กำหนด ๑๐ ทักษะที่อยู่ในความต้องการของตลาดแรงงานโลกในปี ๒๐๒๐ มีดังนี้ ๑) ทักษะการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ๒) การคิดวิเคราะห์ ๓) ความคิดสร้างสรรค์ ๔) การจัดการบุคคล ๕) การทำงานร่วมกัน ๖) ความฉลาดทางอารมณ์ ๗) การรู้จักประเมินและการตัดสินใจ ๘) การมีใจรักบริการ ๙) การเจรจาต่อรอง และ ๑๐) ความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจความต้องการแรงงานขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) พบว่า นายจ้างขององค์กรในศตวรรษที่ ๒๑ คาดหวังให้พนักงานในองค์กรมีทักษะ ๔ super C คือ Collaboration (การทำงานร่วมกัน) Communication (การสื่อสาร) Critical Thinking (การคิดเชิงวิพากษ์) และ Creativity (ความคิดสร้างสรรค์) มากที่สุด ส่วนแรงงานที่ยังคงพึ่งพาการใช้ทักษะซ้ำ ๆ ในการประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบันจะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่จะตกงานในอนาคต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสำคัญเหล่านี้เป็นสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นและยังจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและต่อไป การปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงจึงไม่ใช่ทางเลือก แต่เป็นความจำเป็นเร่งด่วนของทุกฝ่ายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การอุดมศึกษาจึงต้องเร่งปรับตัวในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บัณฑิตได้มาซึ่งทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๔ super C ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีได้มาถึงจุดที่ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตการประกอบธุรกิจและเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรง ซึ่งเทคโนโลยีใหม่ที่เกิดขึ้นนั้น ผู้นำทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจต้องไม่เพียงแคร์รับรู้ถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น แต่ยังต้องเริ่มเตรียมความพร้อมสำหรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าและสามารถเข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจและเศรษฐกิจโลกจนอาจกล่าวได้ว่า เกิดภาวะเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Disruptive Technologies)

ดังนั้น การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยจึงมีความสำคัญในการเป็นฐานรองรับการพัฒนาประเทศ เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต นอกจากนี้ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก และการกำหนดทิศทางภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาล โดยอุดมศึกษาไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนภารกิจสำคัญเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้ประเทศไทยเป็น “สังคมอุดมปัญญา” (Intellectual Society) ที่พร้อมไปด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีความดีควบคู่กับกำลังความรู้ความสามารถในการพัฒนาประเทศ

อย่างไรก็ตาม การที่อุดมศึกษาไทยจะปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้นั้นมีความจำเป็นต้องศึกษาเพื่อคาดการณ์ถึงแนวโน้มในอนาคตเพื่อเป็นกรอบในการปรับทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่จะมาถึง ดังนั้น คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงได้พิจารณาศึกษาและกำหนดประเด็นสำคัญซึ่งคาดหมายว่า เป็นประเด็นที่การอุดมศึกษาไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้รองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต โดยได้จัดทำเป็นสรุปผลการพิจารณาการศึกษาเรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต” (ร่างเบื้องต้น) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม สถาบันอุดมศึกษา นิสิตและนักศึกษา ซึ่งสรุปผลการพิจารณาศึกษาดังกล่าวนั้นประกอบไปด้วย ประเด็นหลักทั้ง ๗ ประเด็น และประเด็นอื่นอีก ๕ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ “การขยายฐานกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาของอุดมศึกษาให้รองรับกับการจัดการศึกษาทุกช่วงวัย”

ประเด็นที่ ๒ “การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษา ผู้บริหาร และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา”

ประเด็นที่ ๓ “การพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมซึ่งเป็นภารกิจหลักของการอุดมศึกษาเพื่อรองรับกับการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเสมอภาคของประเทศ”

ประเด็นที่ ๔ “การปรับระบบการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา”

ประเด็นที่ ๕ “การปรับบทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่าง ๆ เพื่อรองรับกับการสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพทุกช่วงวัยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืน”

ประเด็นที่ ๖ “การเร่งยกระดับศักยภาพของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง”

ประเด็นที่ ๗ “ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา”

ประเด็นอื่น

๑) ควรดำเนินการด้านอนาคตศึกษา (Futures Studies) ในเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอุดมศึกษาไทยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในโลกดิจิทัล

๒) ควรส่งเสริมหลักการและพันธกิจของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสังคม (University Engagement) หมายรวมถึงการดำเนินการในลักษณะหรือรูปแบบของ Social Enterprise หรือกิจการเพื่อสังคม

๓) ควรขยายบทบาทการให้บริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้กับพลเมือง ทั้งในภูมิภาคอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้านรอบอาเซียน เพื่อร่วมกันพัฒนาภูมิภาคนี้ให้เจริญก้าวหน้า และรองรับการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย

๔) ควรเชื่อมโยงการส่งเสริมสังคมและชุมชนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ซึ่งหมายรวมถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อร่วมสร้างความตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และรองรับกับการปรับตัวของกลุ่มคนรุ่นใหม่

๕) อุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยจำเป็นต้องบูรณาการทุกศาสตร์เข้าไว้ด้วยกัน เพราะโลกในอนาคตนั้น มนุษย์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในทุกด้านทั้งศาสตร์และศิลป์จึงจะประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม และสถาบันอุดมศึกษา

๑. การขยายฐานกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาของอุดมศึกษาให้รองรับกับการจัดการศึกษาทุกช่วงวัย จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๑ ด้วยเหตุที่กลุ่มผู้เข้าเรียนซึ่งกำหนดตามกรอบอายุ (อายุระหว่าง ๑๘ – ๒๒ ปี) ได้มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะจำนวนนักศึกษาในระดับปริญญาตรี กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับภารกิจและความรับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอน โดยต้องปรับเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายเป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับประชาชนทุกช่วงวัยซึ่งเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยต้องมีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนรู้ด้านเนื้อหา (Content Oriented) เป็นการพัฒนาด้านสมรรถนะและทักษะ (Competency Oriented) นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาความเหมาะสมเกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการคณะและสาขาวิชาที่เปิดสอนซ้ำซ้อนในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบกับลักษณะหรือทิศทางของอุดมศึกษาในประเทศไทยควรเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะวัยแรงงาน โดยส่งเสริมความร่วมมือกับการอาชีวศึกษาและกระทรวงแรงงานเพื่อร่วมกันพัฒนาและยกระดับแรงงานไร้ฝีมือให้เป็แรงงานมีฝีมือ พร้อมทั้งต้องขยายฐานผู้เรียนไปยังต่างประเทศโดยสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนจากต่างประเทศเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย

๑.๒ ควรสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาคนทุกวัยที่ยั่งยืนและเป็นรูปธรรม เช่น การจัดตั้งสถาบันหนังสือแห่งชาติโดยจัดแปลหนังสือที่มีประโยชน์และมีคุณค่าของประเทศต่าง ๆ เป็นภาษาไทย พร้อมกับสอดแทรกสาระความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมกับประชาชนทุกช่วงวัยในแต่ละภูมิภาค จากนั้นได้นำไปไว้ในห้องสมุดประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้ได้อสอดคล้องกับภารกิจของอุดมศึกษาที่สามารถเข้ามาช่วยพัฒนาความรู้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

๒. การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของอุดมศึกษา เช่น มุ่งเน้นการร่วมมือกับผู้ประกอบการเพื่อสร้างคุณภาพของบัณฑิตให้สามารถรองรับกับการแข่งขันในอนาคต และการปรับเปลี่ยนวิธีการหรือแนวทางพัฒนาศักยภาพของกำลังคนอุดมศึกษา (บัณฑิต) ให้มีคุณสมบัติพิเศษมากกว่าเดิม

นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้บัณฑิตเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง ซึ่งบัณฑิตจำเป็นต้องมีทักษะความรู้ที่เกิดขึ้นจริงจากการฝึกประสบการณ์ ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา วิธีการสอน และกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเชื่อมโยงกับสถานประกอบการเพื่อประโยชน์ในกรณีที่ผู้จบการศึกษาจะต้องไปทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่ได้มุ่งหมายแต่เฉพาะการจัดทำหลักสูตรจากสถานประกอบการหรือต้องการให้นักศึกษาได้ทำงานกับสถานประกอบการแห่งหนึ่งแห่งใด แต่มุ่งหมายให้บัณฑิตมีทักษะพื้นฐานทั้งด้านการบริหารจัดการทั่วไป การบริหารจัดการด้านการเงินการลงทุน และการจัดทำแผนธุรกิจ หรือให้บัณฑิตได้มีประสบการณ์จริงจากการทำงานกับสถานประกอบการเพิ่มขึ้นจากการศึกษาเรียนรู้แต่เฉพาะในห้องเรียน ซึ่งประเทศที่มีความเจริญด้านการศึกษาและด้านเศรษฐกิจ เช่น ประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก แต่ระยะเวลาที่ผ่านมาระบบการศึกษาของไทยอาจมีค่านิยมที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาใช้เวลาเรียนในห้องเรียนมากจนเกินไป จนผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีมุมมองของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสภามหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อปรับปรุงกรอบมาตรฐานวิชาชีพหรือต้องปรับเปลี่ยนระเบียบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความยืดหยุ่นเพื่อรองรับกับการสร้างทักษะความรู้ของผู้เรียนที่ได้มาจากประสบการณ์การฝึกทำงานจริงในสถานประกอบการ

๒.๒ สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาความเหมาะสมการเปิดสอนในหลักสูตรการศึกษาในลักษณะปริญญาจิ๋ว (Nanodegree) ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการฝึกบุคลากรหรือนักศึกษาให้มีความสามารถในการทำงานในองค์กรได้ทันที นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับ Big Data Analytics ที่ทำให้การวิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดเป็น Artificial Intelligence (AI) ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบหรือวงจรของการประกอบอาชีพในปัจจุบัน ซึ่ง Social Network กลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังมากหากไม่ปลุกฝังจิตสำนึกของคนผู้ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวแล้ว Social Network จะกลายเป็นอันตรายต่อตนเองและความมั่นคงของประเทศได้

๒.๓ สถาบันอุดมศึกษามีการสอนในวิชาหลักทั่วไปที่มีลักษณะคล้ายกันทุกแห่ง จึงเห็นควรให้มี Digital Learning Platform เพื่อลดความสิ้นเปลืองในด้านต่าง ๆ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่มีเอกลักษณ์ของตนเองสามารถสร้างสื่อการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะของตนให้มีความแตกต่างออกไป กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาดำเนินการผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

๒.๔ สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้นิสิตและนักศึกษาเห็นประโยชน์และความสำคัญทั้งการเรียนออนไลน์ และการเรียนรู้ในห้องเรียนให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะในการเรียนรู้ในรูปแบบ Active Learning ซึ่งเน้นการเรียนแบบโต้ตอบระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งจะสามารถชี้แนะแนวทางทางให้แก่ นิสิตและนักศึกษาได้มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากความรู้ที่ได้รับในชั้นเรียน แต่ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเสนอถึงกระบวนการสร้างความตระหนักรู้เพื่อเสริมภูมิคุ้มกันให้แก่ นิสิตและนักศึกษาเกี่ยวกับภัยแฝงที่มาจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยอาจจัดทำเป็นหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันจะเกิดผลพวงให้พื้นที่ของการอุดมศึกษาหดตัวลงอย่างรุนแรง ซึ่งกรณีดังกล่าวให้หมายรวมถึงการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียจากการแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาออนไลน์ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยง จึงจำเป็นต้องศึกษาหาข้อมูลทั้งข้อเด่นและข้อด้อยที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้านเพื่อกำหนดเป็นแนวทางการบริหารจัดการรองรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒.๕ หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา ทั้งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จำเป็นต้องออกแบบสื่อสารสนเทศให้เหมาะสมกับการทำงานตามกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีขอบข่ายที่กว้างขวางกว่าในสถาบันอุดมศึกษา และจะเป็นการดียิ่งขึ้นถ้ามีการเชื่อมต่อระบบวิจัยกับระบบการเรียนการสอนให้กลมกลืนกันและดำเนินการได้จนเป็นระบบเดียวกัน พร้อมกันนี้สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดเตรียมเครื่องมือหรือวิธีการให้มีความพร้อมไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถบริหารจัดการเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

๓. การพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมซึ่งเป็นภารกิจหลักของการอุดมศึกษา เพื่อรองรับกับการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเสมอภาคของประเทศ จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศก้าวออกจากกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลาง แต่ผลการศึกษาพบว่า ประเทศที่มีรายได้สูงขึ้นนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากการมีรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะสิทธิบัตร เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ดังนั้น จึงเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อจัดตั้งสำนักงานจัดการสิทธิเทคโนโลยี (Technology Licensing Office: TLO) สังกัดสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพื่อสร้างกลไกรองรับระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และสร้างบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ในเรื่องการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาหน่วยงานที่ดำเนินภารกิจด้านการวิจัย และแหล่งทุนวิจัย

แต่ทั้งนี้ จำเป็นต้องปฏิรูปการดำเนินงานด้านการวิจัย โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการวิจัย นักวิจัย และอาจารย์ที่ทำงานด้านการวิจัยจะต้องกำหนดกรอบความคิดที่มุ่งการพัฒนางานวิจัยเพื่อต่อยอดให้เกิดนวัตกรรมมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันหน่วยวิจัยและหน่วยงานที่สนับสนุนทุนวิจัยยังกำหนดตัวชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของงานที่ไม่ได้มุ่งผลให้เกิดนวัตกรรมมากนัก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาให้ความสำคัญกับการปรับตัวชี้วัดผลงานวิจัยที่มุ่งไปสู่การจดสิทธิบัตรให้มากขึ้น

๓.๒ ด้วยรัฐบาลมีนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) โดยมุ่งเน้นนำนวัตกรรมมาใช้พัฒนาและยกระดับศักยภาพของประเทศ แต่ระยะเวลาที่ผ่านมาหน่วยงานและส่วนที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้ผลักดันให้เกิดผลในเรื่องดังกล่าว จึงจำเป็นต้องนำเข้านวัตกรรมจากต่างประเทศเข้ามาใช้ในประเทศเป็นส่วนใหญ่ส่งผลให้ต้องใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมาก และยังพบปัญหาว่า สถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยผลิตบุคลากรและผลงานด้านการวิจัยและนวัตกรรมได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อดำเนินงานด้านการวิจัยลดลง ทั้งนี้ พิจารณาได้จากงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ไว้สำหรับการวิจัยของทุกภาคส่วนด้านการวิจัยในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เป็นจำนวนเงินประมาณ ๑.๖ หมื่นล้านบาท

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ มีจำนวนลดลงเป็นจำนวนเงินประมาณ ๑.๕๗ หมื่นล้านบาท ซึ่งปีงบประมาณ ๒๕๖๒ สถาบันอุดมศึกษาถูกตัดลดงบประมาณด้านการวิจัยลงในทุกประเภท ดังนั้น จึงขัดแย้งกับแนวทางการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อนด้านนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐบาลจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญด้านการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำมาใช้ยกระดับงานวิจัยเพื่อมุ่งสู่การสร้างสรรค่นวัตกรรมมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้มีโอกาสทำงานวิจัยในโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะสามารถดำเนินการได้อย่างเด่นชัดเมื่อมีการร่วมดำเนินงานระหว่างด้านการอุดมศึกษากับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงที่ดำเนินภารกิจด้านการอุดมศึกษา จึงควรส่งเสริมเรื่องการจัดทำ Platform Innovation ซึ่งเกิดมาจากการระดมความคิดเห็นจากบุคลากรในส่วนต่าง ๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากมีความสำคัญหลายประการและยังเป็นส่วนช่วยหลายรอบความคิดหรือพฤติกรรมของการยึดติดหรือไม่ยอมแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือองค์ความรู้ระหว่างกันภายในสถาบันอุดมศึกษา

๓.๓ การอุดมศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีสัดส่วนนักวิจัยเชิงนวัตกรรมมากกว่านักวิจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะเรื่องการเกษตร เพื่อให้งานวิจัยที่ได้นำไปใช้เป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ทิศทางการวิจัยได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและไม่มีความต่อเนื่องด้านการต่อยอดองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว ส่งผลให้นักวิจัยไม่มีความเชี่ยวชาญในเชิงลึก โดยเฉพาะเรื่องการวิจัยพืชผลทางการเกษตร ส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศกลับเป็นแคว่ดฤทธิหรือผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเดิม โดยยังไม่สามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่เพื่อออกจำหน่ายได้ทั้งหมด ซึ่งภาครัฐจำเป็นต้องเป็นหน่วยงานหลักในการเข้ามาช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ให้กับภาคการผลิต รวมทั้งต้องร่วมมือกันทั้งระบบและทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนตามแผนงาน

แต่ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องมีความเข้าใจในการผลิตชิ้นงานผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการลงทุนด้านงบประมาณในเชิงการเกิดนวัตกรรม ความร่วมมือ และประโยชน์ของการขับเคลื่อนจากกลไกการทำงาน และต้องส่งเสริมการทำงานวิจัยเพื่อให้เกิดผลในการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้มากขึ้น เนื่องจากนโยบายรัฐบาลมุ่งใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ๔.๐ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้อาจารย์ได้ลงพื้นที่ในชุมชนร่วมกับการสอนนักศึกษาทำให้มีการพัฒนางานวิจัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อต่อยอดให้เกิดงานวิจัยที่มีประโยชน์เชิงพาณิชย์ ทำให้ชุมชนมีรายได้และมีความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

๓.๔ หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา ทั้งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ควรสนับสนุนทุนเพื่อทำงานวิจัยเกี่ยวกับ SMEs โดยมีเงื่อนไขในการทำงานวิจัยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ สนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีจากงานวิจัยที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันวิจัยไปใช้ประโยชน์

ส่วนการดำเนินการในลำดับต่อไปนั้น ควรพิจารณาขยายความสำคัญจาก SMEs (Small and Medium Enterprises) เป็น MSMEs (Micro, Small & Medium Enterprises) ด้วยเหตุที่ SMEs มีผลที่ติดต่อผู้ประกอบการรายใหญ่แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในสังคม เนื่องจากจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการที่เป็นชนกลางมีผลต่างของรายได้ที่มากกว่าผู้ที่มีฐานะยากจนเพิ่มมากขึ้น

และจำเป็นอย่างยิ่งที่กระบวนการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาต้องให้น้ำหนักที่ SMEs โดยเฉพาะในส่วนของ MSMEs ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของอุดมศึกษาในการมุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดแนวทางการออกแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ขยายการดำเนินการให้ครอบคลุมถึง MSMEs ด้วย

ประกอบกับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม SMEs หรือ Start up นั้น เกิดความล่าช้าในส่วนของ Scale up เนื่องจากมีขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติงบประมาณของทางราชการซึ่งต้องใช้ระยะเวลาการดำเนินการ ดังนั้น จึงเห็นควรส่งเสริมภาคเอกชนให้เข้ามาร่วมดำเนินการสนับสนุนการดำเนินงานเรื่องดังกล่าวเพื่อให้กลไกดังกล่าวมีความคล่องตัว โดยสร้างแรงจูงใจให้กับภาคเอกชนในเรื่องของสิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสม

๓.๕ หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นแหล่งทุนวิจัยควรปรับแนวคิดในการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการพิจารณาให้ทุนวิจัยว่า ควรจะให้ทุนสำหรับงานวิจัยทุกเรื่องที่มีความเสี่ยงในการขาดทุนค่อนข้างน้อยแต่ได้ความคุ้มค่าไม่มากนัก หรือจะให้ทุนกับงานวิจัยที่ไม่คำนึงถึงความเสี่ยงในการขาดทุนเป็นสำคัญ แต่จำเป็นที่เน้นงานวิจัยที่เป็นสิ่งใหม่ซึ่งอาจสร้างด้านมูลค่าตัวเงินที่ค่อนข้างสูง ซึ่งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมจึงควรเพิ่มอัตราการสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัยเป็นการเฉพาะ โดยไม่กระทบกับการจัดสรรงบประมาณในด้านอื่นเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถผลิตงานวิจัยเพื่อต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ การพิจารณาให้ทุนวิจัยควรเน้นถึงความคุ้มค่าในการลงทุน โดยควรกำหนดแนวทางการดำเนินการให้ชัดเจนถึงทิศทางงานวิจัยซึ่งมีแนวโน้มที่จะได้รับทุนวิจัยนั้น ต้องเป็นงานวิจัยที่สามารถคำนวณได้ในทางเศรษฐกิจหรือสังคม และหากเสนอข้อมูลได้ว่า งานวิจัยจะมีผลกระทบกับภาคเอกชนในระดับใดอย่างไรแล้วก็จะเป็นส่วนช่วยให้ภาคเอกชนเพิ่มความสนใจในการเข้ามาร่วมสนับสนุนทุนวิจัยเพิ่มขึ้น ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการในทิศทางเดียวกัน พร้อมกันนี้ควรปรับเปลี่ยนระบบการพิจารณาดำเนินงานทางวิชาการของอาจารย์ที่เน้นถึงการพิจารณาผลงานทางวิชาการทั้งด้านงานวิจัยและผลงานอื่น โดยมุ่งเน้นถึงผลลัพธ์ของผลงานที่เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ใช่การมุ่งเน้นแต่การตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนเท่านั้น

นอกจากนี้ ไม่ควรละเลยการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในเชิงความรู้ทางด้าน Pure Science ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่มีความสำคัญส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในระยะยาว และสามารถดำเนินการให้มีผลทางด้านเศรษฐกิจได้ด้วย แต่จำเป็นต้องพิจารณาให้ชัดเจนพร้อมกันนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) ซึ่งมุ่งเน้นการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม ภาครัฐจึงควรสนับสนุนงบประมาณด้านงานวิจัยแก่สถาบันอุดมศึกษามากขึ้นเพื่อให้สามารถพัฒนางานวิจัยพื้นฐานให้เป็นงานวิจัยที่มีคุณค่าในระดับชาติ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับทุนวิจัยเพิ่มขึ้นจากหน่วยงานที่เป็นแหล่งสนับสนุนทุนวิจัย โดยมีหน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย ทั้งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ต้องเป็นหน่วยงานเชิงรุกและเป็นผู้นำในการสะท้อนให้สาธารณชนและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยที่มีคุณค่า อันจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยให้ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมสนใจที่จะสนับสนุนทุนให้กับงานวิจัยของไทยมากขึ้น

๓.๖ สถาบันอุดมศึกษาควรมีศูนย์กลางส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม ซึ่งการดำเนินการส่วนหนึ่งจะเป็นการส่งเสริมการเริ่มต้นธุรกิจใหม่สำหรับศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบันและบุคคลภายนอกที่มีความสนใจเข้ารับการฝึกอบรม

๓.๗ สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของอาจารย์ที่ทำงานวิจัยหรือนักวิจัย ควรจัดระบบหรือสิ่งกีดกันที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการสร้างสรรค์งานวิจัย ด้วยเหตุที่เกรงว่า อาจารย์ทำงานวิจัยหรือนักวิจัยจะมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งการให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวนี้ยังไม่พบผลเสีย แต่กลับจะได้รับผลดีเนื่องจากเป็นส่วนช่วยเพิ่มให้เกิดการสร้างสรรค์งานวิจัยที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ อีกทั้งส่งเสริมการเพิ่มอัตรารายได้ของประเทศอันเป็นผลจากการเรียกเก็บภาษีเงินได้จากกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนั้น

๔. การปรับระบบการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๔.๑ การยกระดับการบริหารจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งจะเป็นภารกิจของกระทรวงที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม ควรมุ่งเน้นการดำเนินการภารกิจที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างแท้จริง ไม่ควรเน้นพวกพ้องหรือมีผลประโยชน์แอบแฝงทางการเมืองและให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

๔.๒ การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องให้อยู่ในระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของบุคคล โดยผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตและนักศึกษา จำเป็นมีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยกระบวนการสร้างและพัฒนาระบบนิเวศ (Ecosystem) ในสถาบันอุดมศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของบุคคลตั้งแต่ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา คณาจารย์ในสายงาน การสอนและสายงานด้านการวิจัย พนักงานราชการลูกจ้าง นิสิตและนักศึกษา อาทิ การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาและการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การออกแบบระบบ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนา และยกระดับศักยภาพของบุคคลนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกลไกส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์และพันธกิจของการเป็นสถาบันอุดมศึกษายุคใหม่ที่สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต นอกจากนี้ การดำเนินการด้านการบริหารจัดการแนวใหม่ให้ประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว จึงควรต้องดำเนินการตามแนวคิด (5P) ดังนี้

- Point to Competencies : ดำเนินการบนพื้นฐานการตั้งคำถามว่า ทำแล้วผู้เรียนในทุกกระดับมีคุณภาพและสมรรถนะหรือไม่

- Personalize Learning : การดำเนินการบนพื้นฐานการสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลายยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความต้องการ และตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

- Positioning with New Paradigm : การดำเนินการต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และบทบาทของอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของระบบการเรียนรู้และโลกสมัยใหม่

โดยการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด เช่น การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันอาคารเรียนอาจไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นที่สุด ยกเว้นห้องทดลองปฏิบัติการ เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนเป็น Virtual Classroom, Virtual Library หรือผนวกการใช้เทคโนโลยีระบบปัญญาประดิษฐ์ร่วมด้วย

- Partnership with Private and Communities : การดำเนินการเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความต้องการของภาคเอกชนและชุมชนให้เกิดการพัฒนาและต้องมีกลไกการดำเนินการที่ชัดเจน รวมทั้งมีแนวทางการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เช่น แนวทางสหกิจศึกษาและทวิศึกษา แต่จะมีแนวทางอย่างไรเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีแรงบันดาลใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกระบวนการทำงานในลักษณะดังกล่าวได้

- Probe with Sandbox Strategy : การดำเนินการในลักษณะสร้าง Model เพื่อการทดลองทำ ทั้งหลักสูตรการศึกษาและระบบกฎหมาย เช่น Google สร้างความร่วมมือกับวิทยาลัยชุมชนและบริษัทเอกชน ในการทดลองจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน ซึ่งเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถมีงานทำทันที

นอกจากนี้ ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาควรจะมีวิสัยทัศน์ หรือ MAIO Culture อย่างน้อย ๔ ประการ คือ ๑) ความเป็นนายแห่งตน ๒) มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ๓) มีความซื่อสัตย์ บริสุทธิ์ใจ ความซื่อตรงและตรวจสอบได้ และ ๔) ความเป็นผู้นำ และมีความคิดสร้างสรรค์

๔.๓ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเร่งสร้าง Smart People เนื่องจากประเทศต้องมีการประชากรที่มีความเก่งและมีความดีเพียงพอที่จะนำพาประเทศก้าวไปสู่การพัฒนา โดยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา Social Emotional Learning Skills (SEL) และการสร้างความตระหนักรู้แก่ผู้เรียนว่าในชีวิตนี้ต้องการอะไร เพื่อให้เข้าใจต่อไปได้ว่าจะประกอบอาชีพใดเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการระบบของการศึกษาศสมัยใหม่ เช่น ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด หรือ MOOC ซึ่งถ้าอุดมศึกษายังไม่ปรับตัวอาจส่งผลให้บางอาชีพต้องสูญหายไป เช่น นักบัญชี และอาจเกิดการล่มสลายของอุดมศึกษาไทยได้ นอกจากนี้ จำเป็นต้องส่งเสริมรายวิชาบริหารจัดการและการเงินเพื่อสร้างความพร้อมการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ โดยมุ่งเน้นให้มีการทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรมให้สามารถเรียนรู้ลักษณะงาน การใช้เวลาในการปรับตัวเพื่อการทำงาน และเรียนรู้ความต้องการของกันและกัน

๔.๔ สถาบันอุดมศึกษาควรร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรม เข้ามาร่วมดำเนินการในโครงการฝึกงานของนักศึกษาเพื่อเป็นส่วนช่วยให้นักศึกษาได้มีความรู้และประสบการณ์ ทำให้นักศึกษาสามารถคิดค้นเทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่อันจะเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยภาครัฐจำเป็นต้องหามาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้องค์กรภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมเข้ามาร่วมดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ การส่งเสริมให้ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยดำเนินการด้านการบ่มเพาะทักษะความรู้ด้านวิชาชีพให้กับนักศึกษานั้นจะให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าที่จะมอบหมายให้เป็นภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องเข้าไปร่วมดำเนินการกับกระทรวง ทบวงหรือกรมต่าง ๆ เนื่องจากภาคเอกชนนั้นมีความรู้และประสบการณ์โดยตรงที่ได้มาจากการประกอบกิจการในสายอาชีพแต่ละแขนง ซึ่งกระทรวง ทบวง หรือกรมต่าง ๆ ควรที่จะเข้ามาร่วมดำเนินการในส่วนของการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการหรือกลไกด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กมีความคาดหวังว่า จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยให้หมายรวมถึงค่าใช้จ่ายอันเป็นภาระที่เกิดจากการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางศึกษาด້วยและการร่วมมือทางการศึกษาจะต้องช่วยยกระดับคุณภาพของภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและมีนักศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเอื้อประโยชน์ร่วมกันทั้งสถาบันอุดมศึกษาและสถานประกอบการ รวมทั้งรัฐบาลต้องให้ความสำคัญและช่วยให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณและกฎหมาย

๕ การปรับบทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่าง ๆ เพื่อรองรับกับการสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพทุกช่วงวัยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืน จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๑ สถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่างๆ ทั้ง กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง กลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอก ควรเน้นการดำเนินการกิจให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาและผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ ของแต่ละกลุ่มสถาบัน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันปัญหาการผลิตบัณฑิตในคณะหรือสาขาวิชาที่ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของบัณฑิตและการผลิตบัณฑิตที่เกินอัตราความต้องการ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มเฉพาะทางและกลุ่มวิจัยขั้นสูงเพื่อจัดตั้งเป็น World Class Research เพื่อเป็นผู้นำในการสร้างองค์ความรู้ นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมอย่างแท้จริง

สถาบันอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกันเพื่อดำเนินภารกิจชุมชนหรือพื้นที่ให้ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การปรับตัวของอุดมศึกษาสามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างหลากหลายและสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชนหรือพื้นที่ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่ทำงานใกล้ชิดกับจังหวัดมาอย่างต่อเนื่อง

๕.๒ การบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนมีความแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป เพราะวิทยาลัยชุมชนนั้นเป็นสถานศึกษาของรัฐซึ่งจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการศึกษา วิจัย ให้บริการทางวิชาการ ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นและชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพบุคคล ตอบสนองและสอดคล้องต่อความต้องการและการประกอบอาชีพของท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งสอดคล้องกับภารกิจดังกล่าวจึงเห็นควรให้มีสภาวิทยาลัยชุมชนที่ดำเนินการโดยชุมชนแต่ละแห่งเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา พร้อมกับควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอให้กับวิทยาลัยชุมชนโดยตรงหรือจัดสรรผ่านไปยังจังหวัด

๖. การเร่งยกระดับศักยภาพของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๖.๑ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายอาจารย์ ควรพิจารณาคุณสมบัติตั้งแต่เริ่มรับเข้ามาทำหน้าที่สอน โดยมุ่งเน้นคุณสมบัติของผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและมีประสบการณ์การทำงานด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวมเพื่อให้สามารถเป็นต้นแบบที่ดี

ทั้งนี้ เนื่องจากอาจารย์มีหน้าที่ทั้งด้านการสอน วิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งอาจารย์สายงานการสอนบางส่วนอาจไม่ถนัดในการวิจัยจึงทุ่มเทในการสอนมากกว่า ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาหาแนวทางเพื่อรองรับกับการเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการ ของอาจารย์สายงานการสอนเพื่อเป็นกำลังใจในการพัฒนางานสอนให้ดียิ่งขึ้นไปและเป็นต้นแบบให้กับ อาจารย์ท่านอื่น พร้อมกับสร้างแรงจูงใจ ให้ทำการวิจัยในชั้นเรียนด้วย ส่วนอาจารย์ที่ทำได้ดีทั้งด้าน การสอนและงานวิจัยก็ต้องสนับสนุนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณภาพต่อไป

๖.๒ บุคลากรสายสนับสนุนต้องปรับตัวทั้งวิสัยทัศน์และคุณภาพเพื่อรองรับกับ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อสนับสนุนหรือแบ่งเบาภาระของคณาจารย์สายการสอน โดยเฉพาะกลุ่มบุคลากร สายสนับสนุนด้านงาน HR (Human Resources) หรืองานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งในระยะเวลา ที่ผ่านมากุศลกรในสายงานดังกล่าวจะดำเนินงานในเชิงรับเป็นส่วนใหญ่ และมีกรอบการดำเนินงาน ที่ไม่ค่อยยืดหยุ่นส่งผลให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้หลายประการ และอาจไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งอาจไม่สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะการดำเนินงาน ด้าน HR ควรเป็นไปในเชิงรุกและต้องปรับแนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับทิศทางและนโยบาย การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและสร้างกลไกต่าง ๆ ให้เอื้อกับการปรับตัวในเชิงรุกด้วย ทั้งนี้ ส่วนหนึ่ง เพื่อรักษาอาจารย์ที่เป็นคนเก่งและคนดีไว้ให้สามารถเป็นกลไกในการช่วยพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการไม่สามารถรักษาบุคลากรสายสนับสนุน ที่เป็นคนดีคนเก่งให้ทำงานอย่างต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาได้ ด้วยเหตุผลในเรื่องของลักษณะงาน และค่าตอบแทนที่ไม่ค่อยแตกต่างจากระบบราชการ บริษัท หรือองค์กรอื่น ดังนั้น เมื่อบุคลากร สายสนับสนุนโดยเฉพาะด้านเทคนิคหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ปฏิบัติงานจนกระทั่ง มีความรู้และประสบการณ์มากขึ้นก็จะหันเหไปสมัครสอบเข้ารับราชการหรือสมัครงานยังบริษัท หรือองค์กรอื่นที่ได้รับค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์ที่ดีกว่า ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นเสมือน แหล่งฝึคนงานเท่านั้น

๖.๓ กรณีการจัดสรรงบประมาณภาพรวมให้สถาบันอุดมศึกษาในลักษณะ Block Grant และหากสถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถบรรจุบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งได้เต็มกรอบอัตรากำลั้งแล้ว สำนักงบประมาณจะตัดลดงบประมาณในส่วนที่สถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้นไม่สามารถบรรจุได้เต็มกรอบ อัตรากำลั้ง ซึ่งในทางปฏิบัติสถาบันอุดมศึกษาได้นำงบประมาณดังกล่าวไปบริหารจัดการในด้านอื่นแล้ว จึงเห็นควรว่าเมื่อสำนักงบประมาณได้ตัดลดงบประมาณด้านบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาใดแล้วก็ควร พิจารณาจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมหรือทดแทนให้กับสถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้นเพื่อให้นำไปใช้บริหาร จัดการในด้านอื่นที่มีความจำเป็น

๗. ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๗.๑ เนื่องจากการจัดการศึกษาในอนาคตจำเป็นต้องมีส่วนร่วมจากภาคส่วนผู้ใช้บัณฑิต ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระบบ กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการมีความยืดหยุ่นและคล่องตัวจึงจะสามารถผลักดันและยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากลและสามารถรองรับกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๗.๒ ควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ (๓) และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ในส่วนการเสนอผลงานทางวิชาการของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการให้เกิดความยืดหยุ่นจากหลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดเดิมที่ผู้ขอดำรงตำแหน่งทางวิชาการต้องเป็นเจ้าของผลงานทางวิชาการและเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือถ้าเป็นงานที่ผู้ขอมีส่วนร่วมในผลงานทางวิชาการผู้ขอจะต้องมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ และต้องเป็นผู้ดำเนินการหลักในเรื่องนั้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ขอสามารถร่วมทำผลงานทางวิชาการที่หลากหลายในเชิงสหสาขาวิชา เพื่อให้เกิดการบูรณาการความรู้ทางวิชาการระหว่างองค์กรหรือหน่วยงาน และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ประกอบกับควรพิจารณาถึงลักษณะหรือวิธีการเผยแพร่เอกสารทางวิชาการของผู้ขอดำรงตำแหน่งทางวิชาการและจำนวนบทความตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนานาชาติและการอ้างอิงบทความเหล่านั้นให้เป็นไปในรูปแบบของดัชนี H-index หรือเป็นงานวิชาการที่ไม่ใช่ผลงานวิจัยแต่เป็นผลงานที่มีการบูรณาการความรู้ที่หลากหลายหรือเป็นผลงานที่เกิดจากการรับใช้สังคมและชุมชนซึ่งเป็นผลงานของอาจารย์อย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อให้อาจารย์เกิดขวัญกำลังใจในการพัฒนาคุณภาพงานทางวิชาการในเส้นทางของตนและมีความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่

๗.๓ เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องการสนับสนุนงบประมาณของอุดมศึกษาจาก Supply-Side Financing เป็น Demand-Side Financing ซึ่งจะสามารถใช้งบประมาณเป็นส่วนช่วยในการกำกับมาตรฐานการศึกษาโดยไม่จำเป็นต้องออกกฎหมายหรือระเบียบมาใช้บังคับมากมาย

ข้อสังเกตต่อการปรับระบบการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

๑) ปัญหาภาพรวมของประเทศและปัญหาที่เกิดขึ้นด้านการบริหารจัดการอุดมศึกษา มีสาเหตุหลักส่วนหนึ่งจากการขาดผู้นำในการแก้ไขปัญหาที่แท้จริง ประกอบกับขาดยุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือทิศทางการดำเนินการเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของอุดมศึกษาในอนาคต ดังนั้น การดำเนินกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของส่วนราชการที่มีหน้าที่และอำนาจด้านการอุดมศึกษา รวมทั้งผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษานั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดี

และสามารถช่วยขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาสำคัญต่าง ๆ ทั้งด้านระบบงานด้านบุคคล ด้านกฎหมายระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้สำเร็จลุล่วงมีความถูกต้องและเหมาะสม

ประกอบกับควรพิจารณาบทบาทของการกำหนดสัดส่วนองค์ประกอบของคณะกรรมการคณะต่าง ๆ ที่ดำเนินการกิจด้านการอุดมศึกษา เช่น กรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษาหรือกรรมการในระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดความเหมาะสมและมีแรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของอุดมศึกษาในอนาคต นอกจากนี้ส่วนราชการที่มีอำนาจและหน้าที่ด้านการอุดมศึกษา รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเร่งดำเนินการจัดทำกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้อุดมศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตให้ชัดเจนและสอดคล้องกันพร้อมกับสร้างกลไกต่าง ๆ เพื่อรองรับกับการดำเนินการ มิฉะนั้น การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวจะเป็นไปอย่างไร้ทิศทางและยากที่จะประสบผลสำเร็จ

๒) บทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษากับสภาวิชาชีพนั้นจำเป็นต้องทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและบนพื้นฐานการเคารพและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายทั้งด้านภารกิจหลักและภารกิจรอง โดยบทบาทหน้าที่ในการกำหนดกระบวนการในสร้างองค์ความรู้กับบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานนั้น มีสภาสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด โดยมีสภาวิชาชีพร่วมดำเนินการกิจรองเพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพมาตรฐานยิ่งขึ้นจากนั้นในส่วนของบทบาทหน้าที่วัดผลและคัดกรองคุณภาพของบัณฑิตเพื่อเข้าสู่เส้นทางการประกอบวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ นั้น สภาวิชาชีพจำเป็นต้องมีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการกิจดังกล่าว โดยมีสถาบันอุดมศึกษาร่วมดำเนินการกิจรอง ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยครอบคลุมด้านผลลัพธ์ผู้เรียน การวิจัยและนวัตกรรม การบริการวิชาการแก่สังคม ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และการบริหารจัดการตามศักยภาพและอัตลักษณ์ของประเภทสถาบัน โดยเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญ คือ การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะของคนไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

๓) ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม และสถาบันอุดมศึกษาควรร่วมกันสร้างกรอบแนวคิดหรือค่านิยมสูงสุดที่บัณฑิตพึงจะได้รับจากการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา คือ การสร้างองค์ความรู้ ทักษะ สมรรถนะและความสามารถเพื่อใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขมากกว่าการได้มาซึ่งใบปริญญาบัตร

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปของผู้บริหาร	
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ แนวทางการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	๑๑
บทที่ ๓ ความคิดเห็นต่อการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	๒๑
ประเด็นที่ ๑ “การขยายฐานกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาของอุดมศึกษาให้รองรับกับการจัดการศึกษาทุกช่วงวัย”	๒๓
ประเด็นที่ ๒ “การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาผู้บริหาร และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา”	๒๕
ประเด็นที่ ๓ “การพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมซึ่งเป็นภารกิจหลักของการอุดมศึกษาเพื่อรองรับกับการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจทางด้านการแข่งขันลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเสมอภาคของประเทศ”	๓๙
ประเด็นที่ ๔ “การปรับระบบการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา”	๔๕
ประเด็นที่ ๕ “การปรับบทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่าง ๆ เพื่อรองรับกับการสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพทุกช่วงวัยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืน”	๕๑
ประเด็นที่ ๖ “การเร่งยกระดับศักยภาพของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง”	๕๒
ประเด็นที่ ๗ “ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา”	๕๕
ประเด็นอื่น	๕๗
บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๕๙
๔.๑ บทสรุป	๕๙
๔.๒ ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรมและสถาบันอุดมศึกษา	๖๐
๔.๓ ข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา	๖๙

ภาคผนวก

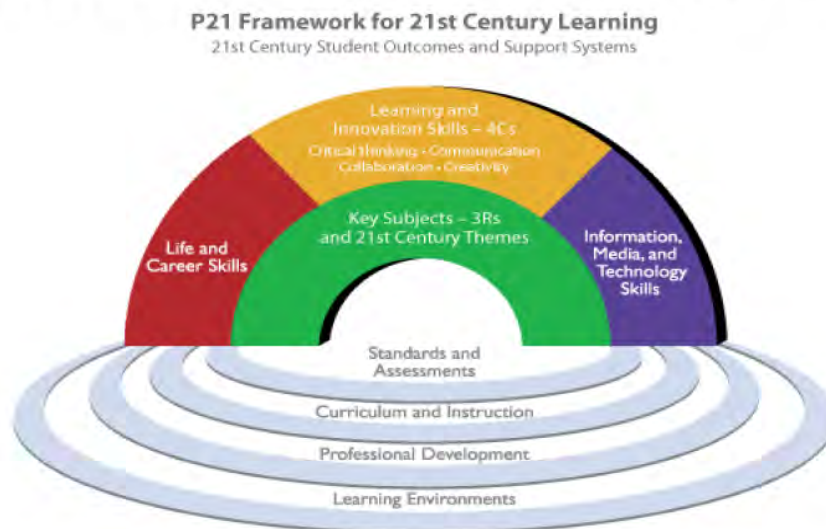
- ภาคผนวก ๑ ภาพกลุ่มผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม สถาบันอุดมศึกษา นิสิตและนักศึกษา เข้าร่วมประชุม เพื่อให้ข้อมูลต่อสรุปผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทย ต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต” (เบื้องต้น) ๗๕
- ภาคผนวก ๒ ข้อมูลระบบสถิติทางการทะเบียนจำนวนประชากร แยกอายุทั่วประเทศ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสถิติประชากรศาสตร์บ่งชี้จำนวนและสัดส่วน ประชากรจำแนกตามกลุ่มอายุ (วัยเด็ก วัยแรงงาน วัยสูงอายุ) เพศ พ.ศ. ๒๕๖๐ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ๘๑
- ภาคผนวก ๓ บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ เรื่อง Automation: กระแสใหม่ที่ แรงงานต้องกังวลจริงหรือ ? โดย นางสาวพัชรพร ลีพิพัฒน์ไพบูลย์ และนางสาวนันท์นิตย์ ทองศร เศรษฐกร ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย ๙๑

๑. สภาพปัญหาและความเป็นมา

โลกยุคปัจจุบันต่างยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นโลกแห่ง “สังคมอุดมปัญญา” (Intellectual Society) ที่ถือว่า กำลังความรู้ความสามารถของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกันการแข่งขันที่เข้มข้นที่สุดในยุคสมัยนี้ คือ การแข่งขันด้านการศึกษา หากประเทศใดมีการพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้ทั่วไปแล้ว ประเทศนั้นย่อมได้รับความเชื่อมั่นจากนานาประเทศได้อย่างต่อเนื่อง และจะส่งผลให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามเป็นที่ทราบกันดีว่า การเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและต่อไปในอนาคต ทั้งด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และอื่น ๆ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินภารกิจของอุดมศึกษาไทยเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ประเทศต่าง ๆ ในโลกส่วนใหญ่ มีการเปลี่ยนจากสังคมคนทำงานไปเป็นสังคมผู้สูงอายุในขณะเดียวกันอัตราการเกิดของประชากรลดลง จึงส่งผลให้ในอนาคตผู้ที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษามีจำนวนลดลง

การพัฒนาสมรรถนะด้านการศึกษาของผู้เรียนได้มีการกำหนดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ แต่ทุกภาคส่วนการศึกษาไทยมีการตื่นตัวในเรื่องดังกล่าวไม่มากนัก นอกจากนี้ รายงานเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) กำหนด ๑๐ ทักษะที่ตลาดแรงงานโลกต้องการในปี ๒๐๒๐ ดังนี้ ๑) ทักษะการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ๒) การคิดวิเคราะห์ ๓) ความคิดสร้างสรรค์ ๔) การจัดการบุคคล ๕) การทำงานร่วมกัน ๖) ความฉลาดทางอารมณ์ ๗) รู้จักประเมินและการตัดสินใจ ๘) มีใจรักบริการ ๙) การเจรจาต่อรอง และ ๑๐) ความยืดหยุ่นทางความคิด

ทักษะในศตวรรษที่ 21 : 21st Century Skill

ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลสำรวจความต้องการแรงงานของนายจ้าง และองค์กรที่จัดตั้งใหม่ในปี ๒๕๕๗ ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) พบว่า นายจ้างขององค์กรในศตวรรษที่ ๒๑ คาดหวังให้พนักงานในองค์กรมีทักษะ ๔ super C คือ Collaboration (การทำงานร่วมกัน) Communication (การสื่อสาร) Critical Thinking (การคิดเชิงวิพากษ์) และ Creativity (ความคิดสร้างสรรค์) มากที่สุด

แรงงานที่ยังคงมั่นคงและมีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ คือ แรงงานที่มีทักษะที่หลากหลายทางปัญญา ส่วนแรงงานที่ยังพึ่งพาทักษะซ้ำ ๆ ในการประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบันจะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงมากที่จะตกงานในอนาคตซึ่งการเปลี่ยนแปลงสำคัญเหล่านี้เป็นสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นและยังจะเกิดต่อไป การปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงจึงไม่ใช่ทางเลือก แต่เป็นความจำเป็นเร่งด่วนของทุกฝ่ายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น อุดมศึกษาจึงต้องเร่งปรับตัวในการจัดการเรียนรู้ให้บัณฑิตได้มาซึ่งทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๔ Super C

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีได้มาถึงจุดที่ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจ และเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรง เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ตไร้สาย ยานพาหนะไร้คนขับ (Autonomous Vehicles) และเทคโนโลยีพันธุกรรมขั้นสูง (Advanced Genomics) ต่างมีศักยภาพในการเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตและการทำงานได้อย่างแท้จริง ผู้นำทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจต้องไม่เพียงแคร์รับรู้ถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น แต่ยังต้องเริ่มเตรียมความพร้อมสำหรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าและสามารถเข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจและเศรษฐกิจโลก จนอาจกล่าวได้ว่า เกิดภาวะเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Disruptive Technologies)^๑ จากรายงานของ McKinsey Global Institute ได้ระบุถึง เทคโนโลยี ๑๒ ประเภท ที่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงโลก นอกจากนี้ McKinsey Global Institute ได้ประเมินอีกว่า ในปี ๒๐๒๕ การใช้เทคโนโลยีทั้ง ๑๒ ประเภทดังกล่าวจะสามารถทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจมูลค่ารวมประมาณ ๑๔ - ๓๓ ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ต่อปี ซึ่งการประเมินดังกล่าวไม่ใช่แค่เพียงการคาดเดา แต่เป็นการวิเคราะห์เชิงลึกจากการใช้งานที่สำคัญ และสามารถสร้างมูลค่าได้หลายแนวทาง รวมทั้งความต้องการส่วนเกินของผู้บริโภค (Consumer surplus) ซึ่งเป็นผลมาจากผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้นมีราคาถูกลง สิ่งแวดล้อมที่สะอาดและดีต่อสุขภาพมากขึ้นนับจากนี้ ประโยชน์ของเทคโนโลยีต่าง ๆ จะมีบทบาทต่อโลกในอนาคตอันใกล้และยังเป็นความท้าทายในการเตรียมความพร้อมสำหรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย

ทั้งนี้ ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายจากปัญหาเชิงโครงสร้างหลายมิติซึ่งทำให้ประเทศติดอยู่ในกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) กับดักความไม่เท่าเทียม (Inequality Trap) และกับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา (Imbalance Trap) ซึ่งปัญหาเชิงโครงสร้างเหล่านี้ ได้แก่ ศักยภาพทางเศรษฐกิจลดต่ำลง ปัญหาความเหลื่อมล้ำ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คุณภาพการศึกษา โครงสร้างกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขไปพร้อมกับการเตรียมรับโลกใหม่ และ Mega Trends ที่กำลังเข้ามาทั้งเรื่องของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างประชากร การเกิดขึ้นของเมืองใหม่ กฎเกณฑ์ กติกาและมาตรฐานของโลก^๒ จากปัญหาของประเทศติดกับดักรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำที่มากขึ้นระหว่างคนรวยกับคนจนทำให้ประเทศไทยไม่สามารถหลุดพ้นจากการเป็นประเทศกำลังพัฒนาได้

^๑ <https://www.it24hrs.com/2016/disruptive-technologies-technology>, พันเอก เศรษฐพงศ์ มะลิสวรรณ อติตรองประธาน กสทช., บทความ เรื่อง เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Disruptive technologies)

^๒ นายวิโรฒ สันติประภพ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย กล่าวปาฐกถาพิเศษ “เศรษฐกิจการเงินไทยท่ามกลางความท้าทายในยุค ๔.๐” ในงานทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกับการขับเคลื่อนสู่แนวโน้มสำคัญของโลกยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ๔.๐ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐

รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ซึ่งประกอบด้วย^๓ (๑) ด้านความมั่นคง (๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (๔) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “**ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒^๔ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในลักษณะของการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ระยะยาวลงสู่การปฏิบัติในช่วงเวลา ๕ ปี ได้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ดังนี้ (๑) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (๒) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (๓) การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (๔) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (๕) การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน (๖) การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย (๗) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (๘) การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม (๙) การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่พิเศษ (๑๐) ความร่วมมือระหว่างเพื่อการพัฒนา

^๓ ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

^๔ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ ๖ ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ประกอบด้วย (๑) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ (๒) การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (๓) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (๔) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา (๕) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

นอกจากนี้ รัฐบาลประกาศนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ “Thailand 4.0” (ประเทศไทย ๔.๐) โดยมุ่งใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว

Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) เป็นการปฏิรูปแบบ Reform in Action ซึ่งเป็นการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา และการปฏิรูปคนและการศึกษาไปพร้อมกับการซ่อมเสริมฐานรากและเตรียมการสู่อนาคต ซึ่งเป้าหมายของการดำเนินงานตามนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) ส่วนหนึ่ง คือ การขับเคลื่อน ๕ กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม อันได้แก่^๔ กลุ่มที่ ๑ กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ (Food, Agriculture & Bio-Tech) กลุ่มที่ ๒ กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ (Health, Wellness & Bio-Med) กลุ่มที่ ๓ กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม (Smart Devices, Robotics & Mechatronics) กลุ่มที่ ๔ กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว (Digital, Internet of Things, Artificial Intelligence & Embedded Technology) กลุ่มที่ ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (Creative, Culture & High Value Services) โดยทั้ง ๕ กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายนี้เป็นส่วนหนึ่งของ ๑๐ อุตสาหกรรมแห่งอนาคต หรือ S-Curve และ New S-Curve ซึ่งต้องดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ภายในระยะเวลา ๓ - ๕ ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นการเปลี่ยนปัญหาและความท้าทายให้เป็นศักยภาพและโอกาส เมื่อประเทศไปสู่ Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) อย่างเต็มรูปแบบและเป็นรูปธรรมที่จะเห็นได้อย่างเด่นชัด คือ รายได้ต่อหัวของประชากรจะเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ จะลดลง และประเทศจะมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทุกคนในสังคมมีความอยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น^๖ การอุดมศึกษาจึงมีภารกิจสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมให้สามารถตอบโจทย์ ๑๐ อุตสาหกรรมแห่งอนาคต หรือ S-Curve และ New S-Curve ให้เท่าทันโลก แต่ทั้งนี้ สิ่งประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมอย่างเร่งด่วน คือ การเตรียมการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสูงเพื่อให้การศึกษาไทยสามารถเข้าสู่การแข่งขันร่วมกับนานาชาติได้อย่างเต็มภาคภูมิ ซึ่งจะสามารถผลักดันให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีศักยภาพอย่างรอบด้านและมีความเข้มแข็งตามมาเป็นลำดับ ทั้งนี้ การจะเตรียมการศึกษาของประเทศให้มี

^๔ <https://www.mmthailand.com/tag/new-s-curve/Tag: New S-Curve>

^๖ เอกสารประเทศไทย ๔.๐ โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน, นายสุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้นอย่างได้ผลนั้น กล่าวได้ว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญ เนื่องจากมีภารกิจโดยตรงในการผลิตฐานกำลังหลักของประเทศที่มีความรู้ระดับสูง มีความมั่งคั่งทางปัญญา สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสามารถพัฒนาการวิจัยและนวัตกรรม เสริมสร้างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับแต่ละพื้นที่ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจฐานรากโดยเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกับภาคเอกชนตามแนวทางวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) และในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นภาคส่วนของการผลิตบุคลากรก็ต้องเผชิญกับความท้าทายและเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งวัยแรงงาน วัยเด็กและเยาวชนที่ประสงค์จะเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษามีจำนวนน้อยลงสวนทางกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีการแข่งขันในระดับนานาชาติตลอดจนการเพิ่มจำนวนมหาวิทยาลัยต่างชาติที่มีศักยภาพสูง ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรมีทิศทางในการปรับตัวเพื่อรองรับกับพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การศึกษาเพื่อรองรับกับการประกอบอาชีพในโลกอนาคต การปรับรูปแบบการเรียนรู้จากอาจารย์อย่างเดียว (อุดมศึกษาไทยในยุค ๑.๐) ให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (อุดมศึกษาไทยในยุค ๒.๐) และสร้างองค์ความรู้ (อุดมศึกษาไทยในยุค ๓.๐) เพื่อนำไปสู่อุดมศึกษาไทยในยุค ๔.๐ ที่มีหัวใจสำคัญ คือ การสร้างนวัตกรรมและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรและผลิตภัณท์เพื่อลดการนำเข้า รวมทั้งการเป็นสังคมของการแบ่งปันและปรับตัวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ยุคโลกาภิวัตน์^๗

ต่อประเด็นดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่า มีความสำคัญและเป็นภารกิจโดยตรงของอุดมศึกษาที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ และยังคงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับกับแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งการเปลี่ยนแปลงของประชากร การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน การปรับตัวเข้ากับยุคระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ การกระจายอำนาจ เทคโนโลยีสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงบริบทโลกและอาเซียน ความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) ของรัฐบาล ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้องเป็นกลไกสำคัญส่วนหนึ่งในการช่วยแก้ไขวิกฤติปัญหาของประเทศ โดยนำองค์ความรู้ที่มีอยู่เพื่อชี้แนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับการพัฒนาประเทศ โดยแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนตามนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) จะต้องขับเคลื่อนให้สถาบันอุดมศึกษาและบุคลากรในแวดวงอุดมศึกษาให้เป็น ๔.๐ เพื่อสร้างองค์ความรู้ พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม พร้อมทั้งร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม ดังนั้น คณะกรรมาธิการจึงได้พิจารณาศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูล ที่มาสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะถึงแนวทางการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อเป็นกลไกสำคัญให้ภาครัฐ หน่วยงานด้านการอุดมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษานำไปใช้เป็นข้อมูล และแนวทางดำเนินการเพื่อรองรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อให้การอุดมศึกษาทั้งองคาพยพมีความเจริญก้าวหน้าสามารถเป็นกำลังหลัก ในการขับเคลื่อน

^๗ ศาสตราจารย์คลินิกอุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการต่อการสร้างบุคลากรคุณภาพในศตวรรษที่ ๒๑” เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

การพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายใต้หลักคิดของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่ว่า “เราจะเดินหน้าไปด้วยกัน” (Strong Together) และ “จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” (Leave No One Behind) จากการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within) และเชื่อมต่อไปยังประชาคมโลก (Connect to the World)

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของอุดมศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๒.๒ เพื่อรับฟังข้อมูลและความเห็นจากผู้แทนหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันอุดมศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๒.๓ นำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาศึกษา เพื่อสรุปผล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา พร้อมกับข้อเสนอแนะและข้อสังเกต เพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติและหน่วยงานทางด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

๓. กรอบการพิจารณาศึกษา

การพิจารณาศึกษาถึงแนวทางการปรับตัวของอุดมศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่ภาครัฐ หน่วยงานหรือองค์กรด้านการอุดมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา ในการพิจารณาดำเนินการ โดยการพิจารณาศึกษาข้อมูล การรับฟังข้อมูลความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาทั้งหมด เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการดำเนินการที่สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบันและอนาคตอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดทั้งในส่วนจากรูปแบบการดำเนินการ การบริหารจัดการ การสนับสนุนงบประมาณด้านต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางในการจัดการศึกษา

๔. วิธีการพิจารณาศึกษา

๔.๑ คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการการอุดมศึกษาได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษา เรื่อง การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และสรุปประเด็นการพิจารณาศึกษา จำนวน ๗ ครั้ง ระหว่างวันศุกร์ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๑ ถึงวันศุกร์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ พร้อมทั้งจัดทำเป็นสรุปผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต” (ร่างเบื้องต้น) เพื่อใช้เป็น กรอบแนวคิดในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้แทนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

๔.๒ เชิญผู้แทนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม สถาบันอุดมศึกษา นิสิตและนักศึกษา^๔ เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น

^๔ รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ๑

ต่อสรุปผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต” (ร่างเบื้องต้น) และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๙ ครั้ง ระหว่างวันศุกร์ที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๑ ถึงวันศุกร์ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๑ ดังนี้

๑) ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ที่ประชุมประธานคณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย และสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน ดังนี้

(๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเสริฐ คันธมานนท์	รักษาการเลขาธิการที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย
(๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโรจน์ ลิ้มไขแสง	ประธานคณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
(๓) นายเสนีย์ สุวรรณดี	เลขาธิการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
(๔) นางสิริกกร มณีรินทร์	นายกสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน

๒) ภาคิเพื่อการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP)

- นายกฤษดา เรืองอารีย์รัชต์	เลขาธิการคณะกรรมการภาคิเพื่อการศึกษาไทย

๓) เครือข่ายนิสิตและนักศึกษา

๓.๑) สภานิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(๑) นายชัชวาลย์ ภาวะวัล	รองประธานสภานิสิต
(๒) นางสาวจินณ์วรา เลิศปัญญาภาพร	ผู้ช่วยเลขาธิการกรรมการสภานิสิต

๓.๒) องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(๑) นายณัฐสิต สิริธรรมานวงศ์	นายกองค์การนักศึกษา
(๒) นางสาวธีรดา นรินทร์	เลขาธิการนายกองค์การนักศึกษา

๓.๓) องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

(๑) นายพุทธินันต์ หมายมั่น	นายกองค์การนักศึกษา
(๒) นายเจตจรัญ บุญนาน	อุปนายกองค์การนักศึกษา
(๓) นายเอกรัตน์ ภัคดีจิตร	นายกสโมสรนักศึกษา
คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

๔) สมาคมสภามหาวิทยาลัย (แห่งประเทศไทย)

(๑) นายชุมพล พรประภา	นายกสมาคม
(๒) รองศาสตราจารย์ชัยเลิศ พิเชิตพรชัย	กรรมการสมาคม
(๓) นายชนะ รุ่งแสง	กรรมการสมาคม
(๔) นายสถาพร สาธุการ	กรรมการสมาคม
(๕) นางวรรณุช นิลโกศล	กรรมการและเลขานุการสมาคม

๕) ส่วนราชการที่ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๕.๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.)

(๑) นางสาวศิริกร วิวรวงษ์	รองผู้อำนวยการสำนักงาน
(๒) นายวิทยา อธิปอนันต์	ที่ปรึกษาประจำสำนักงาน

๕.๒) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

๕.๒.๑) สำนักงานปลัดกระทรวง

- นายสงกรานต์ อักษร	ผู้ตรวจราชการกระทรวง

๕.๒.๒) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(๑) นายเกียรติคุณ จิรกาลวสาน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
(๒) นายกิตติทัศน์ เทียมทินกฤต	นักวิชาการคอมพิวเตอร์
ปฏิบัติการ

๕.๓) กระทรวงแรงงาน

- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

นายสง่า วงศ์ษาพาน	ผู้อำนวยการกองพัฒนาศักยภาพ
แรงงานและผู้ประกอบกิจการ |
|-------------------|--|

๕.๔) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๕.๔.๑) สำนักงานปลัดกระทรวง

- รองศาสตราจารย์พาสีธี หล่อธีรพงศ์ ที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี

๕.๔.๒) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

นางชฎามาศ ชูระเศรษฐกุล	รองผู้อำนวยการสำนักงาน

**๕.๔.๓) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)**

(๑) นางสาวสิริพร พิทยโสภณ	ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงาน
(๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติ เจริญพรพัฒนา	ที่ปรึกษาสำนักงาน
(๓) นางสาวสลิลวรรณ กลับประสิทธิ์	ผู้เชี่ยวชาญนโยบาย
(กลุ่มนโยบายยุทธศาสตร์
และนวัตกรรม)

๖) ที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.) และที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

๖.๑) ที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.)

(๑) นายคมกริช ชนะศรี	ประธานที่ประชุม
(๒) นางสาวนุชรา ปานกรต	รองประธานที่ประชุม คนที่หนึ่ง
(๓) นางจิระประภา ศรีปัดดา	ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

๖.๒) ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

(๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีระชน พลโยธา	ประธานที่ประชุม
(๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตุลย์ สิทธิสมวงศ์	ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการสังคม
(๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติศักดิ์ชัย แนมจันทร์	สมาชิกที่ประชุม

๗) สถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมมือจัดการศึกษากับภาคเอกชนและต่างประเทศ

๗.๑) มหาวิทยาลัยซีเอ็มเคแอล (CMKL University)

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพันธุ์ ตั้งจิตกุศลมั่น อธิการบดี

๗.๒) สถาบันวิทย์สิริเมธี (VISTEC)

- ศาสตราจารย์จำรัส ลิ้มตระกูล อธิการบดี

๘) องค์กรภาคอุตสาหกรรม

๘.๑) สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

- คณะกรรมการพัฒนาทางการศึกษา
นางวรรณดา ดุจยาสิทธิพร รองประธานกรรมการ

๘.๒) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

- สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์
นายวีรวัฒน์ วรรณศิริ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ทางการศึกษา

๙) หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา

๙.๑) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

(๑) นางสาววิภารัตน์ ดีอ่อง	รองเลขาธิการคณะกรรมการ
(๒) นางสาวนริศรา เมืองสว่าง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
ชำนาญการพิเศษ

๙.๒) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(๑) ศาสตราจารย์สมปอง คล้ายหนองสรวง	ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
(๒) นางสาวสุจารี สอนงาย	รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ

๔.๓) สถาบันวิจัยพลังงาน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

(๓.๑) รองศาสตราจารย์กุลยศ อุดมวงศ์เสรี	ผู้อำนวยการสถาบัน
(๓.๒) นายสุธี ไตรวิวัฒนา	นักวิจัย
(๓.๓) นายสุภวัฏฒน์ วิวรรธน์ภัทรกิจ	นักวิจัย

๔.๓ พิจารณาศึกษากฎหมายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๔.๔ ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลและสรุปประเด็นซึ่งเป็นสาระสำคัญ พร้อมกับจัดทำเป็นรายงานการพิจารณาศึกษา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๕. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๕.๑ ได้ข้อสรุปถึงแนวทางการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๕.๒ หน่วยงานภาครัฐและสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำข้อสรุปตามข้อ ๕.๑ ใช้เป็นข้อมูลและแนวทางดำเนินการเพื่อรองรับกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อยกระดับให้การอุดมศึกษาของไทยมีความเจริญก้าวหน้า สามารถเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

บทที่ ๒ แนวทางการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ด้วยระยะเวลาที่ผ่านมากระแส Globalization ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย เช่นเดียวกับประเทศอื่นทั่วโลก มีการเปิดรับการไหลบ่าของเทคโนโลยีสารสนเทศ วัฒนธรรม และองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ อย่างไม่รู้พรมแดน สิ่งที่เกิดขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง สามารถแผ่อิทธิพลไปส่วนอื่นของโลกได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งการสื่อสาร การบริการ การถ่ายเท สินค้า เงินตรา ข้อมูล ข่าวสารและวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงกระแส Globalization ได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจากกระแส Globalization มิได้ส่งผลกระทบเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งแต่ได้ส่งผลกระทบต่อทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมและประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และด้านการเมือง สภาพการณ์นี้มีแนวโน้มที่จะส่งผลการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยในอนาคต ซึ่งหากประเทศไทยสามารถตั้งรับได้เป็นอย่างดีแล้วจะสามารถป้องกันปัญหาที่มาพร้อมกับกระแส ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งสามารถพัฒนาและแข่งขันกับนานาอารยประเทศได้ ในทางตรงกันข้าม หากประเทศไทยยังไม่ตระหนักถึงผลแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเตรียมการ ดำเนินการล่วงหน้าอย่างเท่าทันจะส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาความล่าช้าในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา

ดังนั้น ทุกองค์ประกอบของประเทศไทยจำเป็นต้องตระหนักถึงและเร่งพัฒนาประเทศ ในด้านต่าง ๆ โดยปัจจัยสำคัญที่สุด คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็น ต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งบทบาทหน้าที่สำคัญจะอยู่ในส่วนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่ต่างต้องเร่งพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถ มีองค์ความรู้ที่จำเป็น มีทักษะการคิด มีทักษะการประกอบอาชีพ สามารถแก้ไขปัญหาของตนเอง และสังคม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างชาญฉลาด^๙

การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตจึงมีความสำคัญ ในการเป็นฐานรองรับการพัฒนาประเทศ จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก และการกำหนดทิศทางการภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาล ส่งผลให้อุดมศึกษาไทยจำเป็นต้อง ปรับเปลี่ยนภารกิจสำคัญ เช่น การปรับเปลี่ยนการผลิตและพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้เป็นบัณฑิตยุคใหม่ ซึ่งมีทั้งความดีพร้อมกับความเก่ง ให้เกิดเป็นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เป็นพลเมืองคุณภาพ และปรับเปลี่ยนการดำเนินการด้านการวิจัยและพัฒนาที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการไปสู่การวิจัย และพัฒนาที่มีคุณภาพระหว่างความเป็นเลิศทางวิชาการและการสร้างความเสมอภาคในสังคม เพื่อส่งเสริมและผลักดันให้ประเทศไทยเป็น “สังคมอุดมปัญญา” (Intellectual Society) ที่พร้อมไปด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีความดีควบคู่กับกำลังความรู้ความสามารถในการพัฒนาประเทศ

^๙ รายงานวิจัย ผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทย ใน ๕ ปีข้างหน้า, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

อย่างไรก็ตาม การที่อุดมศึกษาไทยจะสามารถปรับตัวให้รองรับกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้นั้น มีความจำเป็นต้องศึกษาคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตเพื่อเป็นกรอบในการปรับทิศทางพัฒนาอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น คณะอนุกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้พิจารณาศึกษาและกำหนดประเด็นสำคัญซึ่งคาดหมายว่า เป็นประเด็นสำคัญที่การอุดมศึกษาไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้รองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต โดยจัดทำเป็นสรุปผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต” (ร่างเบื้องต้น) เพื่อใช้เป็นกรอบในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วยประเด็นหลัก ๗ ประเด็น และประเด็นอื่นอีก ๕ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ “การขยายฐานกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาของอุดมศึกษาให้รองรับกับการจัดการศึกษาทุกช่วงวัย”

เนื่องด้วยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราการเกิดของประชากรซึ่งเป็นฐานจำนวนผู้เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง^{๑๐} โดยมีรายงานว่าอีก ๑๘ ปี จะมีฐานประชากรที่จะเข้ามหาวิทยาลัยลดลงร้อยละ ๒๕.๘๔ ประชากรวัยแรงงานลดลงจากร้อยละ ๖๕ ในปี ๒๕๖๐ เป็นร้อยละ ๕๖ ในปี ๒๕๗๙ ในขณะที่ผู้สูงอายุเพิ่มจากร้อยละ ๑๗ ในปี ๒๕๖๐ เป็นร้อยละ ๓๐ ในปี ๒๕๗๙ ดังนั้น อุดมศึกษาจำเป็นต้องร่วมพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เป็นพลเมืองคุณภาพ โดยเฉพาะวัยแรงงาน การอุดมศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมความร่วมมือกับการอาชีวศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และยกระดับแรงงานไร้ฝีมือให้เป็นแรงงานมีฝีมือ

แม้ว่าจะเกิดวิกฤตปัญหาจากเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องจนส่งผลให้จำนวนผู้เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาได้ลดลง แต่การดำเนินบทบาทของอุดมศึกษานั้นยังมีความสำคัญและจำเป็นต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและมีทิศทางชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้มีส่วนเชื่อมโยงไปถึงการศึกษาและเรียนรู้ในทุกช่วงวัยหรือช่วงชีวิตของพลเมืองไทยและพลเมืองโลก แต่การมีส่วนร่วมของการอุดมศึกษาต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงวัยนั้น การอุดมศึกษาจำเป็นต้องคงไว้ซึ่งหลักการหรือภารกิจหลักไว้ทั้งเรื่องของการพัฒนาด้านวิชาการ ด้านการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งยังมีบางส่วนที่ดำเนินงานด้านการส่งเสริมด้านการสร้างเสริมการพัฒนาทักษะให้แก่บัณฑิตที่จะสำเร็จการศึกษา (ไม่มุ่งเน้นภาคปฏิบัติพื้นฐานซึ่งจะอยู่ในภารกิจของอาชีวศึกษา) ซึ่งการอุดมศึกษาต้องดำเนินบนพื้นฐานของหลักการและภารกิจหลักให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า แต่การอุดมศึกษาไม่ควรเข้าไปมีส่วนขับเคลื่อนเองในทุกระดับการศึกษา แต่ต้องปรับและขยายบทบาทของการอุดมศึกษาให้มีความเหมาะสมมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละช่วงวัย ส่วนการดำเนินบทบาทหรือภารกิจของอุดมศึกษาต่อการศึกษาดังแต่ระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษานั้น โดยควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวโดยยึดหลักการและภารกิจของการอุดมศึกษาอย่างเหมาะสม ดังนี้

^{๑๐} รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ๒

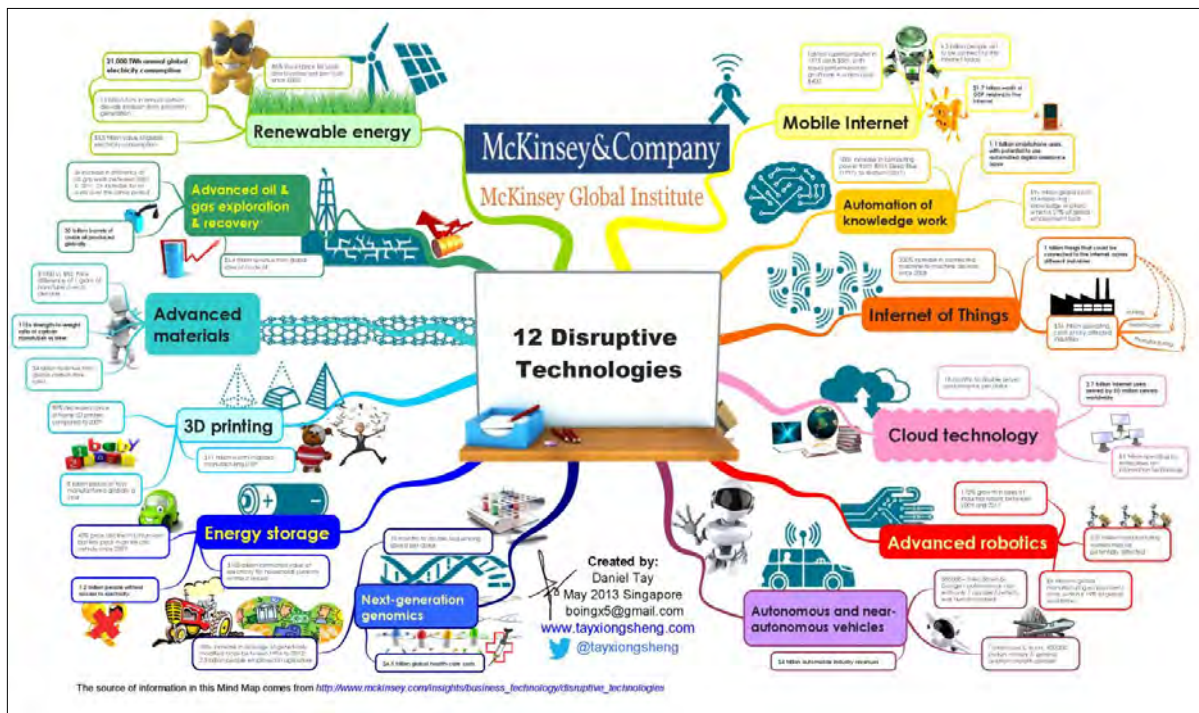
๑.๑ การสร้างมาตรฐานและคุณภาพทั้งด้านวิชาการและจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบุคลากรเหล่านี้จะไปปฏิบัติหน้าที่เป็นครูในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

๑.๒ การจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้อย่างมีคุณภาพให้แก่ครูประจำการ ผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็ก และผู้ดูแลสูงอายุ หรืออาจดำเนินการในลักษณะของการจัดฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้โดยตรงแก่กลุ่มผู้สูงอายุในส่วนที่มีความสำคัญ เช่น เรื่องสุขภาพ อาหาร หรือเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น

๑.๓ การขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีวศึกษาและมีความประสงค์จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้ได้รับวุฒิการศึกษาในระดับปริญญา (ซึ่งอาจเป็นกรณีการกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาที่เหมาะสมกับลักษณะการทำงานและตรงกับสมรรถนะความต้องการของสถานประกอบการหรือสอดคล้องกับความประสงค์ของผู้เรียนในสาขาวิชานั้น เพื่อการเพิ่มพูนความรู้ความเชี่ยวชาญให้มากขึ้น)

ประเด็นที่ ๒ “การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา”

ตามที่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเทคโนโลยี (Disruptive Technologies) ซึ่งปรากฏจากรายงานของ McKinsey Global Institute^{๑๑} ได้ระบุถึงเทคโนโลยี ๑๒ ประเภทที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนี้

^{๑๑} <http://shapingtomorrow.in/knowledgehub/12-disruptive-technologies-mckinsey>

- (๑) Mobile Internet
- (๒) Automation of Knowledge Work
- (๓) The Internet of Things
- (๔) Cloud technology
- (๕) Advanced robotics
- (๖) Autonomous and near-autonomous vehicles
- (๗) Next-generation genomics
- (๘) Energy storage
- (๙) 3D printing
- (๑๐) Advanced materials
- (๑๑) Advanced oil and gas exploration and recovery
- (๑๒) Renewable energy

ด้วยเหตุดังกล่าว Disruptive Technologies จึงส่งผลกระทบต่อบริบทและผลผลิตของการอุดมศึกษา และการอุดมศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย พร้อมกันนี้คณาจารย์ต้องมีแนวความคิดและทักษะที่ทันสมัย ซึ่งการปรับตัวในเรื่องนี้ต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และทันท่วงที

๒.๑ เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะ Automation Artificial Intelligence (AI)^{๑๒} และ Internet of Things (IoT) โดยจะมีผลต่อเรื่องของหลักสูตรการเรียน การสอนในระดับอุดมศึกษา และการสร้างสรรค์งานวิจัยจะเชื่อมโยงไปถึงเรื่อง Big Data Analytics ควบคู่กับ

Disruptive Technologies

<http://divaanddorks.com/the-power-of-the-mobile-consumer/>

<http://www.govtech.com/blogs/fohmann-on-cybersecurity/can-blockchain-technology-secure-your-vote.html>

<http://www.opsw.com/au/au/cloud-computing-444/>

http://www.sas.com/en_us/insights/analytics/big-data-analytics.html

<http://techspirit.in/internet-things-iiot-patent-system/>

<http://jamsessiontopics.blogspot.com/2014/08/social-networking.html>

Cyber Security ซึ่งจะเป็นโยบายนัอย่างมก หากนำข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีอยู่ทั้งหมดมาบริหารจัดการเพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นในอดีตและนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหในอนาคตและแนวทางการดำเนินการในเชิงป้องกัน ซึ่งในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญและดำเนินการเรื่องดังกล่าวแล้วแต่ประเทศไทยยังขับเคลื่อนเรื่องระบบเทคโนโลยีสารสนเทศค่อนข้างล่าช้าเนื่องจากยังมีปัญหาเกี่ยวกับโครงข่าย

และระบบเชื่อมต่อของอินเทอร์เน็ตจึงส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษา

^{๑๒} รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ๓

๒.๒ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องนำมาใช้เพื่อให้กระบวนการบริหารจัดการเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศยังสามารถสนับสนุนเรื่องของการจัดการเรียนการสอน เช่น การบริหารจัดการห้องเรียน และการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อทางไกล เป็นต้น

๒.๓ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญต่อการวิจัยซึ่งรัฐบาลควรมุ่งเน้นให้การสนับสนุนแก่สถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศให้มีความเข้มแข็งในด้านงานวิจัยและกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะมีบทบาทความสำคัญเพิ่มขึ้น ซึ่งงานวิจัยที่นำไปสู่การสร้างระบบและกลไกต่าง ๆ โดยจะสัมพันธ์กับการจัดเก็บข้อมูลจำนวนมากและยกระดับความสำคัญจนเป็นเรื่องของระบบ Big Data Analytics และนำไปสู่การวิเคราะห์ที่ในภาพรวมส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเก็บข้อมูลนั้นผลลัพธ์สุดท้ายจะต้องทำให้ข้อมูลมีความครอบคลุมและทันสมัย ข้อมูลต้องครบถ้วนสมบูรณ์และมีปริมาณเพียงพอที่จะใช้ในการวิเคราะห์ และข้อมูลดังกล่าวต้องมีความถูกต้องแม่นยำ

ดังนั้น การจัดทำระบบ Big Data Analytics จึงมีความสำคัญซึ่งทุกภาคส่วนจำเป็นต้องนำมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูล จึงเห็นควรเสนอให้สถาบันอุดมศึกษาจัดหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในส่วนของ Big Data Analytics ให้แก่กลุ่มประชาชน (หน้าที่ด้านการให้บริการของสถาบันอุดมศึกษา) และกลุ่มผู้บริหารและคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา (การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา) รวมทั้งกลุ่มนักศึกษาเพื่อได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างแท้จริงในระบบเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต หรือ Disruptive Technologies โดยบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีศักยภาพในการเผยแพร่องค์ความรู้ที่จะได้รับจากการใช้ประโยชน์ของ Disruptive Technologies ให้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนสามารถบริหารจัดการข้อมูลองค์ความรู้นั้นเพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคม พร้อมกับจะส่งผลให้ภาพรวมของคนในสังคมได้มีองค์ความรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและยังเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยอาจดำเนินการเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าวผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะทำนองเดียวกับทางด้าน Health Literacy^{๑๓} แต่ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในส่วนการดำเนินการด้าน Technology Literacy นั้น จำเป็นต้องกำหนดผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการให้เกิดความชัดเจน เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หรือภาคส่วนของการอุดมศึกษา

^{๑๓} Health Literacy หมายถึง ความสามารถและทักษะในการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อวิเคราะห์ ประเมินการปฏิบัติ และจัดการตนเอง รวมทั้งสามารถชี้แนะเรื่องสุขภาพส่วนบุคคล ครอบครัวและชุมชน เพื่อสุขภาพที่ดี (หนังสือความฉลาดทางสุขภาพ, กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. ๒๕๕๔: ๑๗)

ประเด็นที่ ๓ “การพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมซึ่งเป็นภารกิจหลักของการอุดมศึกษาเพื่อรองรับการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน รวมทั้งลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเสมอภาคของประเทศ”

การพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมนั้นเป็นภารกิจหลักของการอุดมศึกษาเพื่อรองรับการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ แต่การวิจัยและพัฒนาต้องมีความสมดุลทั้งความเป็นเลิศทางวิชาการและการสร้างความเสมอภาคในสังคม และต้องเป็นไปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ควรต้องกำหนดเป้าหมายสำคัญประการหนึ่ง คือ การวิจัยต้องมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรม เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้การกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายของการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ ๔ “การปรับระบบการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา”

การปรับระบบการบริหารจัดการแนวใหม่ นั้นควรดำเนินการทั้งหลักสูตรการศึกษา วิธีการสอน และกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเชื่อมโยงกับสถานประกอบการเพื่อประโยชน์ในกรณีที่ผู้จบการศึกษาจะต้องไปทำงานในสถานประกอบการและการสร้างศักยภาพให้แก่บัณฑิตเพื่อเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง โดยการดำเนินการดังกล่าวอาจเชื่อมโยงไปถึงการปรับแนวคิดหรือค่านิยมการให้ความสำคัญกับการมีสมรรถนะ ความรู้และความสามารถที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมากกว่าปริญญาบัตร ดังนั้น จึงต้องมีการทบทวนในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังว่า จะดำเนินการในลักษณะอื่นควบคู่กันด้วยหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่การอุดมศึกษาต้องการพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ เนื่องจากแนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคตบ่งชี้ว่า การจัดการศึกษาไม่สามารถเป็นไปในลักษณะของการจัดการศึกษาในสาขาวิชาเชิงเดี่ยว เนื่องจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพนั้น จึงจำเป็นต้องเพิ่มการบูรณาการระหว่างสาขาวิชาให้มากขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรมุ่งเน้นการสร้างเสริมกิจกรรมที่ปลูกฝังให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ ๒๑ หรือมีทักษะที่สามารถรองรับการทำงานในอนาคต สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ รู้จักตนเองและรู้เท่าทันกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ด้านภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีนให้นักศึกษา พร้อมกับปลูกฝังความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต

ประเด็นที่ ๕ “การปรับบทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่าง ๆ เพื่อรองรับกับการสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพทุกช่วงวัยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืน”

เนื่องด้วยบทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่าง ๆ ทั้ง กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง กลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูง และผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอก^{๑๔} มีอย่างหลากหลายทั้งการผลิต บัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพื่อรองรับ เหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดลงของจำนวนผู้เข้าเรียนระดับอุดมศึกษา และต้องเร่งปรับตัว โดยใช้ต้นทุนเดิมหรือจุดแข็งของแต่ละมหาวิทยาลัยให้เกิดการพัฒนาที่มีความยั่งยืน จึงจะส่งผลให้เกิด การสร้างพลเมืองคุณภาพทุกช่วงวัย นอกจากนี้ ควรพิจารณาผลกระทบในกรณีการจัดตั้งสถาบัน อุดมศึกษาจากต่างประเทศในประเทศไทยซึ่งมีเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ได้แนวทางที่มีความเหมาะสมว่า ควรจะดำเนินการอย่างไรจึงจะเป็นความร่วมมือที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย

ประเด็นที่ ๖ การเร่งยกระดับศักยภาพของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งส่งผลต่อบริบท และผลผลิตของการอุดมศึกษา และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมซึ่งเป็นภารกิจหลัก ของการอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องเร่งยกระดับศักยภาพของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาทั้งกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มคณาจารย์สายวิชาการ และกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ หมายรวมถึงกลุ่มบุคลากร สายสนับสนุนด้านเทคนิคหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลง แต่ขณะนี้พบว่า เกิดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลด้านเทคนิคหรือเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังพบว่า บุคลากรกลุ่มต่าง ๆ นี้ ต้องทำงานร่วมกันจึงอาจต้อง ปรับเปลี่ยนกรอบความคิดให้สอดคล้องกับการปรับตัวของการอุดมศึกษา โดยมีตัวแปรที่สำคัญ คือ นักศึกษาหรือผู้เรียน ผู้ปกครองหรือญาติพี่น้องของผู้เรียนซึ่งจะต้องเข้าใจมิติใหม่ของอุดมศึกษา ซึ่งจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งกรณีดังกล่าว ควรจะดำเนินการพัฒนา และปรับเปลี่ยนบทบาทควบคู่ไปกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถเป็นกำลังสำคัญ ในการผลักดันให้ประเทศไทยยกระดับเข้าสู่ประเทศคุณภาพ โดยมีพลเมืองคุณภาพ ที่ผ่านระบบ การศึกษาที่มีคุณภาพ

นอกจากนี้ ในการยกระดับประเทศไทยเข้าสู่ประเทศคุณภาพโดยมีพลเมืองคุณภาพ ที่ผ่านระบบการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องเร่งขยายการบริการทางการศึกษาให้เข้าถึงกลุ่มประชาชน ชายขอบและประชาชนในพื้นที่สูงซึ่งมีต้นทุนทางการศึกษาน้อยเพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษา ที่มีคุณภาพเพื่อยกระดับให้เป็นพลเมืองคุณภาพควบคู่กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

^{๑๔} ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๔

ประเด็นที่ ๗ ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา

เนื่องด้วยกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา ยังล้าสมัย ไม่มีความยืดหยุ่น และไม่คล่องตัวต่อการพัฒนาอุดมศึกษาไทย แต่เนื่องจากกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษานั้นจำเป็นต้องเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและต้องไม่เป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนการพัฒนาอุดมศึกษา นอกจากนี้ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการดูแลคุณภาพมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา โดยเชื่อมโยงกับกระทรวงศึกษาธิการ (ในอนาคตต้องเชื่อมโยงกับกระทรวงที่ดำเนินภารกิจด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม) สภามหาวิทยาลัย คณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) สภาวิชาชีพ และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้ามาร่วมดูแลเรื่องของคุณภาพอย่างมีความเหมาะสมพอดี มีความยืดหยุ่นและทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีความเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

ประเด็นอื่น

๑) ควรดำเนินการด้านอนาคตศึกษา (Futures Studies) ในเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร อุดมศึกษาไทยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในโลกดิจิทัล แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ ๑) Blockchain ๒) Artificial Intelligence (AI) ๓) Internet of Things (IoT) ๔) Big Data Analytics ๕) Cyber Security ซึ่งเรื่องดังกล่าว จะส่งผลต่อการกำหนดกระบวนการจัดการศึกษาให้มีทิศทางที่ถูกต้อง โดยสามารถรองรับกับ ระบบเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตให้สอดคล้องเหมาะสมกับแต่ละช่วงเวลาและจะสามารถ ช่วยลดโอกาสของการสูญเสียงบประมาณและทรัพยากรด้านต่าง ๆ โดยในเบื้องต้นนี้ กลุ่มผู้บริหาร สถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสนใจติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือองค์ความรู้ใหม่ และร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งจะเป็นส่วนช่วยรองรับกับการปรับเปลี่ยนทิศทาง ของอุดมศึกษาไทยในอนาคต

๒) ควรส่งเสริมหลักการและพันธกิจของการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม (University Engagement) หมายรวมถึงการดำเนินการในลักษณะหรือรูปแบบของ Social Enterprise หรือวิสาหกิจ เพื่อสังคม โดยดำเนินการร่วมกับชุมชนและขับเคลื่อนชุมชนให้เข้าสู่การดำเนินกิจการเพื่อสังคม ซึ่งเรื่องดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา แต่จำเป็นต้องบูรณาการ องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชุมชนและสังคม เช่น องค์ความรู้ด้านการวิจัย และด้านการตลาด เป็นต้น

นอกจากนี้ อุดมศึกษาจำเป็นต้องขยายบทบาทของอุดมศึกษาในการมีส่วนร่วมแก้ไข ปัญหาสำคัญของประเทศในอนาคต ทั้งเรื่องของผลที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของกิจการวิสาหกิจเพื่อสังคม ตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. (เมื่อมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย) และจะมี ส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME หรือ SMEs) ของชุมชนทั้งทางตรง และทางอ้อม เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษายังคงเป็นศูนย์รวมขององค์ความรู้ให้แก่ชุมชนในการประกอบกิจการ ซึ่งอุดมศึกษาจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวมากขึ้น

๓) ควรขยายบทบาทการให้บริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้กับพลเมืองทั้งในภูมิภาคอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้านรอบอาเซียนเพื่อร่วมกันพัฒนาภูมิภาคนี้ให้เจริญก้าวหน้าและรองรับการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย เนื่องจากอัตราผู้เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของไทยมีจำนวนลดลง และพลเมืองของไทยกับพลเมืองทั้งในภูมิภาคอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้านรอบอาเซียน นั้น มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน หากสามารถดำเนินการได้พลเมืองในภูมิภาคนี้ซึ่งมีจำนวนมากก็จะเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย ซึ่งผลพวงที่ตามมา คือ การเพิ่มขึ้นของอัตราการใช้บริการด้านต่าง ๆ ภายในประเทศ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในประเทศได้อีกทางหนึ่ง แต่ทั้งนี้ ต้องกำหนดนโยบายการดำเนินการและเป้าหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนเพื่อรองรับการขยายตัวในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งต้องคำนึงถึงการให้บริการทางการศึกษากับพลเมืองของไทยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

๔) ควรเชื่อมโยงและส่งเสริมสังคมและชุมชนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสั่งหมายรวมถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อร่วมสร้างความตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และรองรับกับการปรับตัวของกลุ่มคนรุ่นใหม่

ทั้งนี้ จากผลการพิจารณาการศึกษาของคณะทำงานจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พบข้อมูลสำคัญที่เป็นผลมาจากการนำศาสตร์พระราชามิติที่ ๑ ด้านวิธีทรงงาน เพื่อจัดทำเป็นกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรทุกระดับ ซึ่งโครงการทรงงานของพระราชานั้นเน้นที่การเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา ดังนั้น การเรียนรู้ด้วยวิธีปฏิบัติจริงผ่านการพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ สร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปปฏิบัติจนเกิดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง จนสามารถพัฒนาเองได้อย่างต่อเนื่อง จึงก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนตลอดชีวิต

นอกจากนี้ องค์ความรู้ที่ได้รับจากปฏิบัติจริงตามศาสตร์พระราชานั้นสอดคล้องกับองค์ความรู้ทางวิชาการที่มีความเชื่อมโยงกันในโลกของความเป็นจริงที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำมาบูรณาการเข้าด้วยกันในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงเห็นควรให้บุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้เดินทางลงพื้นที่เพื่อศึกษาเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาในพื้นที่จริงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อขยายมุมมองหรือแนวคิดให้กว้างขวางจากกรอบแนวคิดที่มีอยู่เดิม

กลุ่มที่ ๒ คณาจารย์ (โดยเฉพาะสายวิชาการ) เพื่อให้รับทราบเกี่ยวกับเนื้อหาสาระวิชาที่สอนนั้นสามารถนำมาเชื่อมโยงกับการปฏิบัติใช้ในชีวิตจริง พร้อมกับได้มีเทคนิคการสอนที่น่าสนใจและง่ายต่อการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ต่าง ๆ

กลุ่มที่ ๓ นักศึกษา ซึ่งหมายถึงถึงนักศึกษากลุ่มปัญญาเลิศ (Gifted or Talented Child) และนักศึกษากลุ่มที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเรียนรู้ (Handicap) เพื่อสร้างเสริมความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดทัศนคติ (Attitude) ที่ดีและเหมาะสมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเรียนรู้

แต่ทั้งนี้ การใช้กลไกของอุดมศึกษาทั้งในส่วนของเนื้อหาสาระและบริบทตามรายวิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) นั้น เป็นเพียงเครื่องมือที่จะนำไปสร้างเป็นความรู้และทักษะ ซึ่งจะส่งผลถึงการมีทัศนคติที่ดีและการเป็นมนุษย์ที่ดี

๕) อุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยจำเป็นต้องบูรณาการทุกศาสตร์เข้าไว้ด้วยกัน เพราะโลกในอนาคตนั้น มนุษย์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในทุกด้านทั้งศาสตร์และศิลป์จึงจะประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเตรียมการเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ดังเช่นกรณีการเสนอแนวคิดที่จะไม่ให้มีการแยกสายการศึกษาออกเป็นสายวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจะให้นักเรียนสามารถเลือกวิชาที่จะเรียนในแต่ละภาคการศึกษาได้ตามความถนัดและตามความเหมาะสม

บทที่ ๓ ความคิดเห็นต่อการปรับตัวของอุดมศึกษาไทย ต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ผลการพิจารณาการศึกษาของคณะอนุกรรมการการอุดมศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งได้จัดทำเป็นสรุปผลการพิจารณาการศึกษาเรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต” (เบื้องต้น) นั้น ได้นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มและทุกภาคส่วนอย่างครอบคลุม ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม สถาบันอุดมศึกษา นิสิตและนักศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากพิจารณาว่า การรับฟังหรือการปรึกษาหารือเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือการปรึกษาหารือสาธารณะ (Public Consultation) นั้น เป็นกระบวนการสืบหาข้อมูลเพื่อช่วยสนับสนุนให้มีความเข้าใจถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งยังเป็นขั้นตอนสำคัญส่วนหนึ่งของการพัฒนานโยบาย การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งกรณีดังกล่าวจำเป็นต้องรับฟังข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้แน่ใจว่าข้อเสนอที่จัดทำขึ้นจะส่งผลให้เกิดผลประโยชน์ที่แท้จริงต่อสังคมโดยรวม^{๑๔} นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับหลักการสำคัญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคสอง ดังนั้น จึงได้ดำเนินกระบวนการเพื่อรับฟังความคิดเห็นโดยเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลและความคิดเห็น เรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลง ในอนาคต” โดยแบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ผู้แทนจากส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิรูปการศึกษาด้านการอุดมศึกษา ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงแรงงาน และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กลุ่มที่ ๒ ผู้แทนจากเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาด้านการอุดมศึกษา ได้แก่ ภาคีเพื่อการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP)

กลุ่มที่ ๓ ผู้แทนจากภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

กลุ่มที่ ๔ ผู้แทนจากที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ประธานคณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย และสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน

กลุ่มที่ ๕ ผู้แทนจากสมาคมอาจารย์ (สายวิชาการและสายสนับสนุน) ได้แก่ ที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.) และที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

^{๑๔} แนวปฏิบัติการศึกษาหารือเพื่อรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ, จัดทำโดย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และความร่วมมือเอเชียแปซิฟิก (เอเปค)

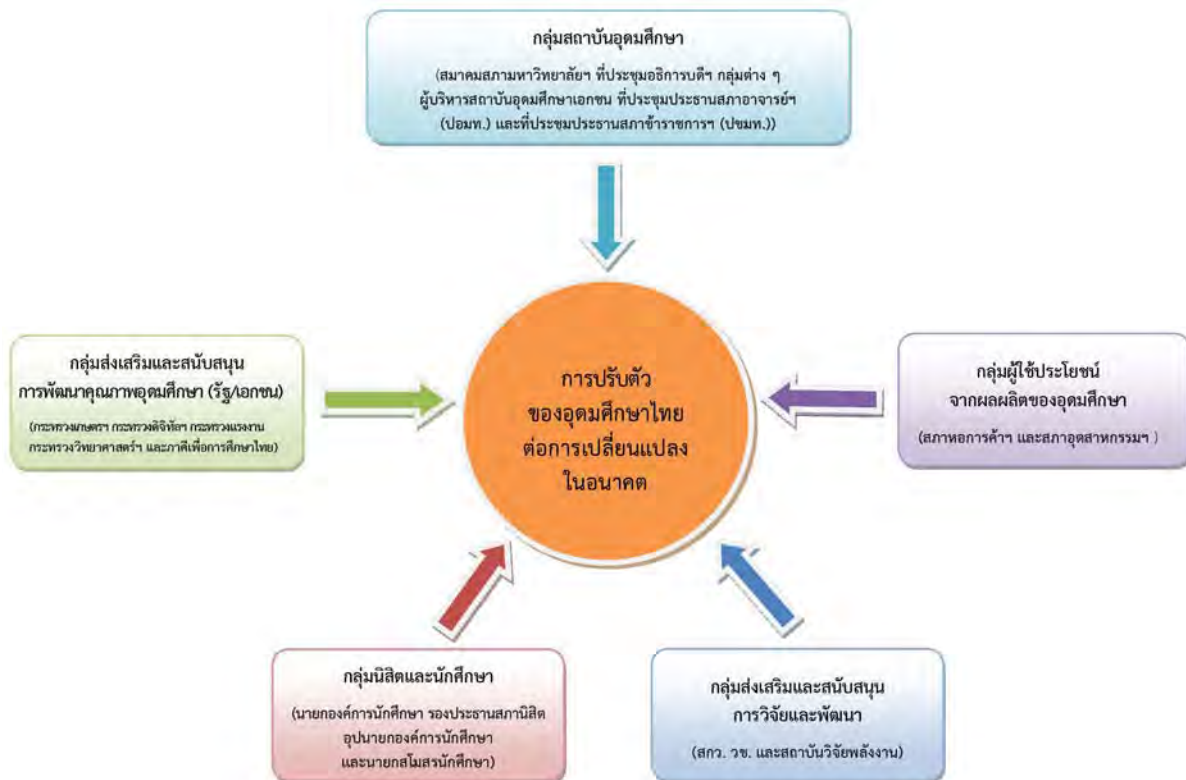
กลุ่มที่ ๖ ผู้แทนจากเครือข่ายนิสิตและนักศึกษา

กลุ่มที่ ๗ สมาคมสภามหาวิทยาลัย (แห่งประเทศไทย)

กลุ่มที่ ๘ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสถาบันวิจัยพลังงาน

กลุ่มที่ ๙ สถาบันวิทยสิริเมธี (VISTEC) สถาบันอุดมศึกษาซีเอ็มเคแอล (CMKL University)

ทั้งนี้ ปรากฏรายละเอียดในผังแสดงความเชื่อมโยงของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ทั้งนี้ การดำเนินกระบวนการเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนข้างต้นนั้น มีเป้าประสงค์เพื่อให้มาซึ่งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อผลการพิจารณาศึกษาดังกล่าวให้เกิดความสมบูรณ์สามารถเชื่อมโยงกับการจัดทำข้อเสนอถึงกรอบแนวคิดและทิศทางการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่สามารถปฏิบัติได้เป็นอย่างดีและเป็นรูปธรรม และได้มาซึ่งข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันสำคัญที่เกิดขึ้น ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งการอุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับกรอบแนวคิด พันธกิจ และทิศทางการบริหารจัดการจัดการอุดมศึกษาให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาวให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษา ส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ รายละเอียดของความคิดเห็นของผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม สถาบันอุดมศึกษา นิสิตและนักศึกษา ต่อสรุปผลการพิจารณาศึกษาเรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต” (เบื้องต้น) มีดังนี้

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้แทนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีต่อผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต” (เบื้องต้น)

ประเด็นที่ ๑ “การขยายฐานกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาของอุดมศึกษาให้รองรับกับการจัดการศึกษาทุกช่วงวัย”

๑.๑ ข้อมูลความคิดเห็นของภาคีเพื่อการศึกษาไทย (TEP)

เนื่องจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราการเกิดของประชากรซึ่งเป็นฐานจำนวนผู้เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงเห็นควรให้มีการปรับเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายเป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับประชาชนทุกช่วงวัยซึ่งเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยต้องมีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนรู้เนื้อหา (Content Oriented) เป็นการพัฒนาสมรรถนะและทักษะ (Competency Oriented) เพื่อให้ผู้เรียนก้าวทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ชีวิต ทักษะในการเรียนรู้และนวัตกรรม และมีทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ ได้มีข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่ต้องการจากระบบการศึกษาของไทย (Desired Outcome of Education: DOE) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการระดมความคิดเห็นในเวที TEP Forum คือ การรู้จักตนเอง การเป็นเจ้าของการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วม มีความเก่งเทคโนโลยี และมีคุณธรรมจริยธรรม พร้อมกับมีความคาดหวังว่า ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ที่ต้องการให้เด็กไทยมีความเก่งทันเทคโนโลยีมากที่สุด ซึ่งคุณลักษณะเด็กไทยที่ต้องการนั้นจะเป็นตัวกำหนดหลักสูตรการศึกษา และความสามารถของครู (เกี่ยวข้องกับสถาบันผลิตครูอาจารย์ หลักสูตรผลิตครูอาจารย์ และการพัฒนาครูอาจารย์) ซึ่งเรื่องดังกล่าวต้องสอดคล้องกันตั้งแต่เริ่มต้นในระบบการศึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจของพ่อแม่และครอบครัวด้วย

๑.๒ ข้อมูลความคิดเห็นของสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน

วิทยาลัยชุมชนยังไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากประเด็นการปรับตัวของอุดมศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายทางการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนคือ กลุ่มประชากรวัยแรงงานหรือผู้ประกอบการอาชีพซึ่งมีจำนวนประมาณ ๓๘ ล้านคน โดยเฉลี่ยอายุของผู้เรียนวิทยาลัยชุมชนระหว่าง ๓๐ ปี ไปจนถึงอายุ ๘๐ ปี ซึ่งการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนนั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตและยังช่วยเติมเต็มคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

๑.๓ ข้อมูลความคิดเห็นของสมาคมสภามหาวิทยาลัย (ประเทศไทย)

เนื่องจากประชากรของไทยมีอัตราการเกิดลดลง สถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องขยายฐานของผู้รับบริการทางการศึกษา แนวทางหนึ่ง คือ การขยายฐานการศึกษาไปสู่ต่างประเทศ โดยสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนจากต่างประเทศเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย แต่สถาบันอุดมศึกษาต้องมีชื่อเสียงด้านคุณภาพการศึกษามากพอที่จะดึงดูดผู้เรียนมากขึ้น หรือต้องจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาที่ดี และเมื่อการเจริญเติบโตด้านประชากรของประเทศแตกต่างไปจากเดิมซึ่งส่งผลให้มีจำนวนบุคคลที่จะเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาลดลง ทั้งที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาทางรอดอยู่ของสถาบันอุดมศึกษา

๑.๔ ข้อมูลความคิดเห็นของหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา

๑.๔.๑ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้มีการหารือในเรื่องดังกล่าว และได้ทำงานร่วมกับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีความเห็นว่า ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการกิจการให้บริการทางวิชาการที่แปลงไปสู่ต้นทุนเพื่อการใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมกับได้ดำเนินการร่วมกับชุมชนในพื้นที่ แต่หากสามารถบริหารกรอบการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ให้เกิดความชัดเจนได้ก็จะสามารถหาแนวทางเพื่อรองรับกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และสามารถใช้ประโยชน์จากการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยไปใช้การบริหารจัดการให้เกิดคุณค่า

๑.๔.๒ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผลสืบเนื่องจากการลดลงของจำนวนประชากรที่จะเข้าสู่ระบบอุดมศึกษา โดยเฉพาะระดับบัณฑิตวิทยาลัยทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ จากบทความของประเทศสิงคโปร์ระบุว่า สิงคโปร์จะเปลี่ยนแปลงประเทศด้วยการสร้างระบบการศึกษาที่ไม่เน้นแต่ปริญญาบัตร แต่จะมุ่งสร้างคนให้มีความสุขในชีวิต ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะเป็นแนวทางการเปลี่ยนแปลงที่ดี เนื่องจากมุ่งเน้นการสร้างคนให้มีชีวิตที่ดี แต่จำเป็นต้องมีการกำหนดระบบดำเนินการในโครงสร้างต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกัน เพื่อมุ่งสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ส่วนการศึกษาที่มุ่งเน้นเรื่องของปริญญาบัตรหรือประกาศนียบัตรก็ยังสามารถดำเนินการได้ในลักษณะของหลักสูตรการศึกษาระยะสั้นหรือหลักสูตรการศึกษาพิเศษ แต่ควรที่จะกำหนดวิธีการหรือแนวทางไปสู่การปฏิบัติในระยะยาว เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง เพื่อส่งเสริมให้อีก ๒๐ ปีข้างหน้าประเทศไทยจะสามารถเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง โดยการอุดมศึกษาทุกภาคส่วนต้องเชื่อมต่อกันและจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนการสอนและแผนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกัน ซึ่งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราการเกิดของประชากรนี้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) นั้น ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างคนพร้อมกับการสร้างองค์ความรู้

๑.๕ ข้อมูลความคิดเห็นของเครือข่ายนิสิตนักศึกษา

ประเด็นที่ ๑.๑ เรื่องการสร้างมาตรฐานและคุณภาพทั้งด้านวิชาการและจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

- สภานิสิต สถาบันอุดมศึกษาศรีนครินทรวิโรฒ ได้เสนอความเห็นในประเด็นนี้ว่า เห็นด้วยกับการสร้างมาตรฐานและคุณภาพด้านวิชาการ แต่ในส่วนของการสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูนั้น ผู้เรียนย่อมได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาแล้ว โดยผ่านค่านิยมหรือวัฒนธรรมของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา และหากมีการกำหนดมาตรฐานจิตวิญญาณครูมากเกินไปก็อาจส่งผลให้ครูเข้ามาเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาของเด็กจนเกินสมควร ซึ่งในอนาคตเด็กอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกินความจำเป็น แต่ทั้งนี้ ยังมีความรู้สึกว่าการสร้างมาตรฐานและคุณภาพด้านจิตวิญญาณความเป็นครูนั้นค่อนข้างเป็นนามธรรมและค่อนข้างทำให้เกิดผลสำเร็จค่อนข้างยากและไม่ใช่ว่านักศึกษาทุกคณะเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถประกอบวิชาชีพครูได้ เนื่องจากผู้ประกอบการวิชาชีพครูตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาจำเป็นต้องมีการสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ซึ่งกรณีดังกล่าว อาจเป็นประเด็นที่ยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการประกอบอาชีพในภาพรวมของนักศึกษา

ประเด็นที่ ๒ “การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษา ผู้บริหาร และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา”

๒.๑ ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย

แนวโน้มหรือปัจจัยของ Disruptive Technologies และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบปิด รวมทั้งการบูรณาการข้อมูลคนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา มีดังนี้

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดปัญหาการจัดการระบบการศึกษาสมัยใหม่เพื่อสร้างความพร้อมให้กับบัณฑิตในการทำงาน ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี (Disruptive Technologies) โดยเฉพาะ Social Network นั้น กลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังมากในปัจจุบัน หากไม่ปลูกฝังจิตสำนึกของคนที่ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวแล้ว Social Network จะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศได้ นอกจากนี้ Social Network ยังเป็นเครื่องมือในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในองค์กร บริษัทหรือหน่วยงานต่าง ๆ เนื่องจากข้อมูลของบุคคลที่ปรากฏใน Social Network จะไม่แปรสภาพหรือหายไปตามกาลเวลาและยังคงสามารถสืบค้นประวัติและพฤติกรรมของบุคคลย้อนหลังได้

นอกจากนี้ การนำระบบ Big Data Analytics นั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องได้ใช้ดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาแล้ว โดยทางวิชาการจะไม่กล่าวถึงแต่ข้อมูลขนาดใหญ่เท่านั้น ดังนั้น หากจะกล่าวถึง คำว่า Big Data Analytics นั้น จะต้องประกอบไปด้วย

- Volume : ปริมาณข้อมูลจำนวนมากมหาศาล
- Variety : ความหลากหลายของทั้งข้อมูลรูปภาพ และข้อมูลอักษร รวมทั้งข้อมูลไร้โครงสร้างและจะทำการวิเคราะห์เชิงคณิตศาสตร์ได้ยาก
- Velocity : การเคลื่อนไหวของข้อมูลที่เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ประมาณ ๑,๐๐๐ terabyte ต่อวัน

นอกจากนี้ หากเป็นข้อมูลขนาดใหญ่ในฐานข้อมูลที่ไม่มีการเคลื่อนไหวจะไม่เรียกว่า Big Data Analytics แต่จะเรียกว่า Data Analytics ทั้งนี้ Big Data Analytics จะส่งผลให้เกิด Deep Learning เนื่องจาก Big Data Analytics ทำให้การวิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดเป็นเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบหรือวงจรของการประกอบอาชีพในปัจจุบัน นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยี Blockchain ได้มีประเด็นที่เป็นจุดอ่อนสำคัญ คือ ไม่มีบุคคลใดที่สามารถควบคุมความเป็นจริงหรือต้นฉบับของข้อมูลที่ใช้ได้ ดังนั้น การทำหรือใช้เทคโนโลยี Blockchain จึงไม่ควรดำเนินการโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่ควรมีกลุ่มคนที่ทำหรือใช้ ตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไปในลักษณะ Independent Computer, Independent Computing รวมกันเป็น Consortium เพื่อไม่ให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้ามาควบคุมหรือกำกับความเป็นจริงของข้อมูล

ทั้งนี้ สิ่งที่ส่งผลให้สามารถบริการการศึกษาด้านเนื้อหาสาระได้เป็นอย่างดีคือ ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด หรือ MOOC (Massive Open Online Course) เช่น Coursera, Edx & Canvas ซึ่งหากรวม MOOC และ Google หรืออื่น ๆ ก็จะสามารถเปลี่ยนวิธีคิด การให้การศึกษา และขยายช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียน หากสถาบันอุดมศึกษาไม่ปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการเรียนการสอนแล้วสถาบันอุดมศึกษาจะถูกปรับเปลี่ยนให้เสียระบบอย่างแน่นอน ดังเช่นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาและกำลังจะเกิดขึ้นทั่วโลก

Khan Academy ได้จัดทำ Content ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างอิสระทั่วโลก และเป็นแหล่งความรู้ใหม่ โดยสามารถให้เนื้อหาความรู้ทดแทนอาจารย์ผู้สอนได้ ดังเช่นกรณีของ Jill Watson ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษาทางวิชาการหรือตัวเตอร์ของสถาบันเทคโนโลยีและบริษัทผู้ผลิตคอมพิวเตอร์และให้บริหารด้านคอมพิวเตอร์ คือ IBM ซึ่งได้รับการโหวตจากผู้เรียนว่า เป็นผู้ให้คำปรึกษาทางวิชาการหรือตัวเตอร์ในดวงใจ ทั้งที่ Jill Watson เป็นเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งผู้เรียนจะไม่ทราบมาก่อน นอกจากนี้ Jill Watson ยังได้รับการยอมรับจากนายกสมาคมแพทย์ และได้มีการใช้ประโยชน์จาก Jill Watson เพื่อเป็นที่ปรึกษาด้านการแพทย์ให้กับโรงพยาบาล รวมทั้งเริ่มใช้เทคโนโลยีดังกล่าวในประเทศแถบแอฟริกาในการใช้ตรวจสอบประวัติบุคคลประกอบการพิจารณาให้กู้เงินผ่านระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่

ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นส่งผลให้บางอาชีพต้องสูญหายไป เช่น นักบัญชีที่ทำงานรูปแบบเดิม ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา Social and Emotional Learning skills (SEL) โดยจะต้องสามารถทำงานร่วมกับคนอื่น มีความฉลาดทางอารมณ์ และสามารถเจรจาต่อรองได้ สร้างความตระหนักรู้แก่ผู้เรียนว่า ในชีวิตนี้คนที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพในอนาคตซึ่งจะต้องมีทักษะ SEL มากกว่าคนอื่น ๆ นอกจากนี้ การฝึกย่อความและเรียงความในวิชาภาษาไทยจะสามารถช่วยฝึกวิธีการคิด Semantics Thinking รวมทั้งการมีรายวิชาเกี่ยวกับการบริหาร ทั้งการบริหารคน การบริหารทรัพยากร และการบริหารการเงิน โดยอาจเสริมสร้างทักษะดังกล่าวตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาเพื่อสร้างความพร้อมการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ กระบวนการเรียนการสอนของไทยในปัจจุบันที่ส่วนใหญ่จะเน้นที่ Technical Skill โดยไม่เน้นถึงสิ่งที่จำเป็นในอนาคต ดังนั้น จึงต้องพิจารณาประกอบกับประเทศไทยต้องก้าวเข้าสู่การเป็น Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) จึงต้องพิจารณาว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่เมื่อขาดหายไปแล้วไม่สามารถขับเคลื่อนได้ เช่น ร้อยละ ๖๗ ควรอยู่ที่ Soft Skills กับ Management Skills ซึ่งจะทำให้เกิด Smart People คือ ประเทศจะต้องมีประชากรที่มีความเก่งและมีความดีเพียงพอที่จะนำพาประเทศก้าวไปสู่การพัฒนาได้โดยไม่ต้องนำเข้าทรัพยากรบุคคลจากประเทศเพื่อนบ้านมาทำงานในองค์กรหรือบริษัทในระดับผู้บริหาร โดยมีคนไทยเป็นลูกจ้าง ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องมีคนที่มีความเก่งรอบด้าน

นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้มีวิธีการที่หลากหลายเพื่อมุ่งสู่การพัฒนา โดยมุ่งเน้น Outcome Based ไม่ใช่ Content Based ซึ่งจำเป็นต้องมุ่งดำเนินการให้เกิดการเรียนรู้จาก Outcome จนเกิดประสบการณ์โดยการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องบูรณาการหลักสูตรเพื่อมุ่งพัฒนาคนในลักษณะ Micro Technician Subject กล่าวคือ เป็นการผสมผสานกันระหว่าง Module, Micro-Credential Subject, WIL & Coaching โดยมุ่งเน้นให้มีการทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรมสามารถเรียนรู้ลักษณะงาน การใช้เวลาในการปรับตัวเพื่อการทำงานและเรียนรู้ความต้องการของกันและกัน ซึ่งจะก้าวไปสู่ความเป็นสากลในการเปิดหลักสูตรการศึกษาในลักษณะปริญญาจิ๋ว (Nanodegree) เนื่องจากบริษัทขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงอย่าง IBM, Apple & Microsoft ปัจจุบันได้จัดทำหลักสูตรดังกล่าวเพื่อฝึกบุคลากรหรือนักศึกษาให้มีความสามารถทำงานในองค์กรได้อย่างทันที

ดังนั้น จึงมีข้อเสนอเพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพอยู่แล้วให้สามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างคล่องตัว ส่วนสถาบันอุดมศึกษาใดที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้นั้น หน่วยงานดังกล่าวต้องเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณในด้านการทำ MOOC Platform เพื่อเพิ่มช่องทางรองรับสำหรับสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

ทั้งนี้ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สทศ. ควรสร้าง Platform เพื่อทดสอบทักษะและคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ผู้เรียนพึงต้องมี ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงการทำงานและทรัพยากรที่มีของ สทศ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีที่ สทศ. มีแผนงานจะทำห้องคอมพิวเตอร์และต้องจัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์เพื่อรองรับการปฏิบัติงาน จึงควรเชื่อมโยงและประสานการดำเนินงานกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนต่าง ๆ จำนวนมาก รวมทั้ง สทศ. ได้มีการจัดทำระบบคลังข้อสอบต่าง ๆ บน Cloud-based แล้ว พร้อมทั้งมีนักวิชาการที่มีความสามารถคัดค้านการออกข้อสอบบน Cloud-based และใช้คอมพิวเตอร์ซึ่งมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของกระทรวงศึกษาธิการเชื่อมโยงไปยังโรงเรียนทั่วประเทศ และโครงการ Broadband ในประเทศไทย จะส่งผลให้เกิด Platform ของประเทศเพื่อใช้เป็นแบบทดสอบในลักษณะต่าง ๆ และสามารถใช้ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา แต่ทั้งนี้ จำเป็นต้องพัฒนาทักษะความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียนควบคู่กันเนื่องจากเป็นทักษะที่จำเป็นต้องใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ถึงองค์ประกอบลักษณะงานต่าง ๆ ที่เป็นสากล และขอเสนอให้มีการปรับเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษา ทั้งด้านกรอบความคิดและองค์ความรู้ โดยดำเนินการปรับเปลี่ยนในทุกเรื่องให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยจัดรูปแบบกรอบความคิดในลักษณะของ Framework เพื่อนำมาใช้บริหารและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้มีคุณภาพต้องสามารถตอบโจทย์อย่างเป็นระบบและครบวงจร

ส่วนการดำเนินการขั้นตอนต่อไปนั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการร่วมกันในลักษณะเครือข่าย (Networking) เพื่อแบ่งปันหรือเชื่อมโยงผลที่แต่ละฝ่ายจะได้รับ ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายจะส่งผลให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ดีที่สุดในสถาบันอุดมศึกษาที่ให้บริการความรู้ในสิ่งนั้นและความรู้นั้นต้องสามารถใช้เทียบโอนเพื่อสำเร็จการศึกษาได้ รวมทั้งจำเป็นต้องสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์อย่างสูงที่ภาคอุตสาหกรรมจะได้รับจากการร่วมดำเนินการดังกล่าว เช่น การลดความสูญเปล่าด้านงบประมาณและเวลาเพื่อใช้พัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กร เป็นต้น เนื่องจากในปัจจุบันได้เกิดสภาวะการลดลงของจำนวนผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ได้ปรับเปลี่ยนพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาจากการผลิตบัณฑิตเป็นการให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตกำลังคนอุดมศึกษาที่มีคุณภาพของประเทศซึ่งส่งผลให้ต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาให้ได้ เนื่องจากอาจพิจารณาว่าเป็นการซ้ำซ้อนกับพันธกิจการให้บริการ ทางวิชาการ แต่หากนำลักษณะวิธีการดำเนินการ ร่วมกันในลักษณะเครือข่ายดังกล่าวข้างต้นมาปรับใช้ก็จะส่งผลให้ช่วยย่นระยะเวลาในการพัฒนาผู้เรียนได้ โดยการบูรณาการในการพัฒนาคนในวัยเรียนกับคนวัยทำงานด้วยกระบวนการหลักร่วมกันได้

ขั้นตอนต่อมาเป็นการเสนอให้เพิ่มคุณค่างานวิจัยต่อภาคอุตสาหกรรม โดยปรับเปลี่ยนระบบนิเวศ (Ecosystem) ของการอุดมศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยดำเนินการร่วมกับภาคอุตสาหกรรมซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยในการทำงาน ส่งเสริมโอกาสในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนานักวิจัยและงานวิจัยที่รองรับกับการใช้ประโยชน์ของภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ในภาครวมของประเทศจะต้องมีผู้รับผิดชอบหลักหรือองค์กรกลางในการทำงานแต่ละด้านและร่วมประสานการดำเนินงานเพื่อช่วยส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพ และช่วยสนับสนุนและผลักดันสถาบันอุดมศึกษาที่ยังอ่อนด้อยให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีมาตรฐานกลางที่เป็น System-based และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ฐานข้อมูลทางการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้มีความทันสมัย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างระบบเชื่อมต่อข้อมูลทางการศึกษาเพื่อใช้ในการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาการศึกษา เช่น การเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับใบประเมินผล การศึกษาส่วนบุคคลของผู้เรียนในแต่ละโรงเรียนกับข้อมูลผลการสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา และการมีงานทำของผู้เรียนคนนั้นก็ทำให้การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เห็นผลชัดเจน นอกจากนี้ ยังพบความสูญเสียในการใช้งาน Digital Technologies ของสถาบันอุดมศึกษามีสาเหตุอันเนื่องมาจากศูนย์กลางของประเทศมุ่งแต่จะดำเนินการแต่เรื่องของรายละเอียดในการบริหารจัดการเป็นหลัก ดังนั้น จึงต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินการ โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการให้บริการจัดการเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมและใช้ประโยชน์จากระบบการดำเนินงานดังกล่าวร่วมกัน

๒.๒ ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุมประธานกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) จึงเริ่มปรับเปลี่ยนบริบทของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดความชัดเจน และหากประเทศไทยต้องการทรัพยากรบุคคลของประเทศเป็น ๔.๐ ก็ต้องมีผู้รับผิดชอบในการสร้างทรัพยากรบุคคลของประเทศเป็น ๔.๐ ให้เกิดเป็นความชัดเจนเช่นกัน ดังนั้น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง ๙ แห่ง จำเป็นต้องวางกรอบแนวคิดของภาพรวมของประเทศว่า ความต้องการของรัฐเป็นอย่างไร ในปัจจุบันกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตกำลังคนของภาครัฐ ประมาณร้อยละ ๓๐ - ๔๐ คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง ๙ แห่ง ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น โครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) แต่ยังมีอุปสรรคปัญหาด้านงบประมาณ ทั้งนี้ พันธกิจของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนั้นมุ่งเน้นการผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหลัก และได้ดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง ๙ แห่ง ทั้งนี้ เพื่อมุ่งขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) ใน ๗ ยุทธศาสตร์ ซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ได้แก่

- ๑) การจัดทำแผนพัฒนากำลังคนทางด้าน Transport & Logistic โดยมุ่งเน้นในเรื่องของระบบขนส่ง ทางบก ระบบขนส่งทางอากาศ ระบบขนส่งทางราง และระบบขนส่งทางน้ำ
- ๒) การจัดการน้ำ สิ่งแวดล้อม เกษตร และอาหาร โดยมีเป้าหมายเพื่อเติมเต็มให้กับกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓) การผลักดันพันธกิจของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเพื่อร่วมตอบโจทย์ของสังคมทั้ง Social Enterprise, Social Engagement

๔) การดำเนินการด้าน Digital Economy ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีความพร้อมทั้งด้านกำลังคน เนื้อหาความรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้ประกอบการรายใหม่ภายใต้เศรษฐกิจดิจิทัล

๕) การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ด้วยการส่งเสริมศักยภาพครูทางด้านช่างเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาอาชีวศึกษา

๖) การดำเนินการด้าน Creative Industry

๗) การดำเนินการด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

แต่การดำเนินการในภาพรวมของการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลเพื่อการพัฒนาประเทศนั้น ในภาคส่วนของสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องร่วมมือกันและจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากภาครัฐ ซึ่งเรื่องดังกล่าวยังเป็นปัญหาเนื่องจากงบประมาณภาครัฐนั้นมีจำกัด ซึ่งการดำเนินงานปีที่ ๑ รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นจำนวนเงินประมาณ ๑๖ ล้านบาท ในปีที่ ๒ รัฐบาลจัดสรรให้เป็นจำนวนเงินประมาณ ๑๐๐ ล้านบาท ดังนั้น กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจึงได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายการดำเนินการร่วมกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศญี่ปุ่นโดยระยะเวลาที่ผ่านมาได้รับการช่วยเหลือจากประเทศดังกล่าวเป็นอย่างมาก ทั้งด้านบุคลากร และด้านหลักสูตรระยะสั้น รวมทั้งหลักสูตรระดับปริญญา ซึ่งจุดเด่นของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างและไม่ซ้ำซ้อนกัน

การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นนั้นใช้ศาสตร์ดั้งเดิมของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นศาสตร์ด้านการบริหารธุรกิจ ด้านการเกษตร ด้านช่างอุตสาหกรรมซึ่งมีความเข้มแข็งมากที่สุด ดังนั้น การเติมเต็มการดำเนินตามนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจึงมีความพร้อม

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้บัญญัติหลักการสำคัญไว้อย่างชัดเจนว่า การศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเป็นการต่อยอดมาจากการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ดังนั้น จุฬาราชมนตรีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีการหารือกับผู้แทนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเพื่อสร้างฐานของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสามารถดำเนินการจัดหลักสูตรระดับต่ำกว่าปริญญาตรีได้ แต่ใช้มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งการขับเคลื่อนทั้ง ๒ ระบบไม่ได้ทับซ้อนกันแต่เป็นการเติมเต็มความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน ขณะนี้กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลได้มีการขับเคลื่อนการพัฒนาแรงงานที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเพื่อเชื่อมโยงหรือต่อยอดกับบุคลากรของอาชีวศึกษาโดยการร่วมกันจัดทำหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งจะเป็นการยกระดับคุณภาพมาตรฐานด้านบุคลากรและอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ ไปพร้อมกัน

ทั้งนี้ ผู้เรียนที่เข้ามาในระบบของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้มาจากส่วนที่สถาบันอุดมศึกษาบางส่วนได้คัดเลือกไปแล้ว หรือไม่สามารถสอบคัดเลือกเข้าศึกษา ต่อในสถาบันอุดมศึกษาใดได้ก็จำเป็นต้องเข้าศึกษาต่อยังมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสามารถสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติที่มีทักษะในการลงมือปฏิบัติงาน ได้ทันทีและเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วมีงานทำถึงร้อยละ ๓๓

นอกจากนี้ เห็นควรสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อตอบโจทย์ การสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่ แต่ต้องพิจารณาว่าเป็นการสร้างในบริบทใด หากเป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับ ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศด้วยนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) กลุ่มมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลก็ต้องร่วมมือกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการจัดทำหลักสูตรระยะสั้นเพื่อให้สอดคล้องกับ ๑๐ มาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาต้องกำหนดให้ชัดเจนต่อไป ประกอบกับควรมุ่งเน้นการพิจารณาให้ความสำคัญ กับบัณฑิตที่จบการศึกษาแล้วเป็นหลัก เนื่องจากปัจจุบันมีผู้เรียนที่เข้ามายังระบบอุดมศึกษาจำนวนน้อยลง จึงส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งต้องแข่งขันกันเพื่อให้มีผู้เรียนเข้ามาในสถาบันอุดมศึกษามากขึ้น ซึ่งหากต่างคนต่างดำเนินการก็ไม่อาจขับเคลื่อนประเทศไปในทิศทางที่ต้องการได้

๒.๓ ข้อมูลความคิดเห็นของสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน

หลักสูตรการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแต่เดิมนั้นได้รับความนิยมมาก แต่ต่อมามีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของโลกและประเทศ โดยในปัจจุบันได้มีผู้เรียนให้ความสนใจ ในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้ การศึกษาปฐมวัย คอมพิวเตอร์ธุรกิจ และการปกครองท้องถิ่น โดยกลุ่ม เป้าหมาย คือ ครูผู้สอน บุคลากรที่ทำงานในศูนย์เด็กเล็ก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคลากรในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ วิทยาลัยชุมชนใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก และยังพบว่า มีคนรุ่นใหม่สำเร็จการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศได้ประกอบกิจการยังถิ่นฐานบ้านเกิดของตน พร้อมกับ มีความประสงค์จะศึกษาต่อในหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยชุมชน ดังนั้น วิทยาลัยชุมชนจึงได้จัดทำ หลักสูตรระยะสั้นมากกว่าหลักสูตรระดับอนุปริญญา แต่ยังพบว่า วิทยาลัยชุมชนได้รับการจัดสรร งบประมาณสนับสนุนค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ประมาณ ๑๒ ล้านบาทต่อแห่งต่อปี (ปัจจุบันวิทยาลัย ชุมชนมีจำนวน ๒๐ แห่ง และอยู่ระหว่างการก่อตั้งวิทยาลัยชุมชนที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และสุโขทัย)

แต่ทั้งนี้ การดำเนินงานด้านวิจัยและนวัตกรรมของวิทยาลัยชุมชนนั้น ได้ดำเนินการในลักษณะ Projects-based ซึ่งร่วมงานกับคนในชุมชนที่มุ่งเน้นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ต้องการสืบทอด เติบโตและเพิ่มมูลค่าผลผลิตซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งจะมี เอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างกัน แต่วิทยาลัยชุมชนจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายให้สามารถเชื่อมต่อกับ คนในชุมชนทั้งด้านทักษะและความรู้เพื่อสร้างมาตรฐานให้เกิดเป็นมูลค่าเพิ่ม สร้างคุณค่าชีวิตให้กับ คนในชุมชนให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ โดยวิทยาลัยชุมชนได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร การศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น หลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนในวิทยาลัยชุมชน ต้องการเรียนเป็นอย่างมาก แต่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาอาจยังไม่ต้องการให้เปิดสอน ดังนั้น วิทยาลัยชุมชนจึงได้ดำเนินการปรับปรุงเนื้อหาสาระหลักสูตรดังกล่าวให้ทันกับยุคสมัยปัจจุบัน รวมทั้งได้มีการปรับปรุงหลักสูตรระดับอนุปริญญาตามรอบระยะเวลา นอกจากนี้ ได้จัดทำหลักสูตร

ระยะสั้น Digital Business Marketing แต่พบว่า ปัจจุบันหลักสูตรระดับอนุปริญญาที่วิทยาลัยชุมชน ได้ดำเนินการร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาศรีปทุมนั้น ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย วิทยาลัยชุมชนมากนัก จึงเห็นควรมุ่งเน้นการจัดทำหลักสูตรระยะสั้นเพิ่มขึ้น โดยดำเนินการในลักษณะของ Module โดยสามารถเชื่อมต่อไปยังหลักสูตรอื่น

๒.๔ ข้อมูลความคิดเห็นของเครือข่ายนิสิตและนักศึกษา

๒.๔.๑ องค์การนักศึกษารวมของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ด้วยนโยบายหรือวิสัยทัศน์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต้องการให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นสถาบันอุดมศึกษา ๔.๐ ส่งผลให้มีแนวคิดในการนำระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนหรือขยายกรอบการเรียนรู้ซึ่งแต่เดิมมีเฉพาะให้ห้องเรียน ให้ก้าวไปสู่การเรียนรู้ในทุกสถานที่แม้แต่ที่บ้านของนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งดำเนินการได้ทั้งในลักษณะของห้องเรียนออนไลน์ เอกสารประกอบการเรียนออนไลน์ การแจ้งข้อมูลตารางการเรียนหรือจดคาบ การเรียนออนไลน์หรือการจัดทำคลิปการสอนออนไลน์ ซึ่งนักศึกษาสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในภายหลังได้อย่างต่อเนื่อง และจะช่วยลดปริมาณเอกสารและสามารถประหยัดทั้งระยะเวลาและงบประมาณได้ในระยะยาว แต่ทั้งนี้ ควรส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีในรูปแบบห้องสมุดออนไลน์เพื่อให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าหาข้อมูลความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและทุกสถานที่ แต่ก็ยังเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยเฉพาะในรูปแบบ Active Learning ซึ่งเน้นการเรียนรู้แบบโต้ตอบระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งสามารถชี้แนะแนวทางให้แก่นักศึกษาได้มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากความรู้ที่ได้รับในชั้นเรียน ในปัจจุบันนักศึกษาส่วนใหญ่มีความนิยมที่จะเป็นผู้ประกอบการและต้องการมีฐานะร่ำรวย แต่เนื่องจากมีปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้องค์ความรู้ของนักศึกษาที่มีอยู่เดิมอาจยังไม่เพียงพอ เนื่องจากต้องแข่งขันกับศักยภาพหรือความสามารถของเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และปัญญาประดิษฐ์ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างเสริมศักยภาพให้กับนักศึกษาเพิ่มขึ้น เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาที่สามที่จำเป็นต่อระบบธุรกิจหรือการค้าระหว่างประเทศ เช่น ภาษาจีน เป็นต้น และมีความเห็นว่า ไม่มีประโยชน์ที่สถาบันอุดมศึกษาจะฝึกฝนหรือบ่มเพาะนักศึกษาให้มีศักยภาพเพื่อแข่งขันกับเทคโนโลยีที่ทำได้ดีกว่ามนุษย์ แต่ควรจะฝึกฝนหรือบ่มเพาะนักศึกษาให้มีศักยภาพเพื่อแข่งขันกับสิ่งที่เทคโนโลยีทำไม่ได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะสามารถลดอัตราการว่างงานของบัณฑิตในอนาคตได้ ซึ่งนักศึกษาต้องมีความเก่งและฉลาดด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อเก็บเกี่ยวข้อมูลจากคลังข้อมูลความรู้ต่าง ๆ แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานดังกล่าวที่ว่า “ความรู้” คือ “พลัง”

พร้อมกันนี้ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมุ่งพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะด้าน Soft Skills ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นความสามารถเฉพาะบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจนเกิดการพัฒนาในระดับที่ดี ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ เช่น ความสามารถในการเจรจาต่อรอง การทำงานเป็นทีม มารยาทการเข้าสังคม ความสามารถด้านภาษา หรือความรู้ความเข้าใจด้านศาสนา และการคิดเชิงวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากในปัจจุบันคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีในระบบปัญญาประดิษฐ์ยังไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวในการทำงาน และทักษะดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อชีวิตการทำงาน ผู้ว่าจ้างจะมีความมั่นใจในศักยภาพของบัณฑิตที่มีความพร้อม

ทั้งองค์ความรู้และมีความพร้อมในการเข้าสู่สังคมการทำงาน และเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานโลก ซึ่งแตกต่างจากทักษะด้าน Hard Skills ซึ่งเป็นทักษะด้านความรู้และเป็นความสามารถในการจัดการตามรูปแบบหรือกฎเกณฑ์ การพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills ของนักศึกษาส่วนหนึ่งนั้นจะอยู่ในรูปแบบของการทำกิจกรรมหรือการเข้าชมรมเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมส่วนร่วม เช่น การเข้าค่ายอาสาพัฒนาชนบท การเป็นตัวแทนนักศึกษาเพื่อร่วมประชุมหรือสัมมนาต่างประเทศ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาได้ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาด้านอาชีวศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาและยกระดับแรงงานฝีมือด้านอาชีวศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศและพัฒนาขีดความสามารถหรือศักยภาพการแข่งขันด้านทรัพยากรบุคคลของโลก

ทั้งนี้ หากสถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการด้านตลาดแรงงานหรือการประกอบอาชีพในปัจจุบัน แต่จะจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปในรูปแบบใดนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาในลักษณะของการระดมความคิดเพื่อเกิดแนวทางการดำเนินการให้ชัดเจน ส่วนความคิดเห็นหรือแนวทางเพื่อเป็นส่วนช่วยเพิ่มอัตราการรับหรือรายได้ของประชากรของประเทศนั้น มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา คือ รัฐบาลจำเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจน มีทีมงานและทรัพยากรที่มีความพร้อมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความยั่งยืนของคนในชุมชน ซึ่งจะสามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในภาพรวมของประเทศได้

นอกจากนี้ ในภาพรวมสถาบันอุดมศึกษานั้นได้มีการจัดตั้งชมรมต่าง ๆ จำนวนมากซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่ตนเองศึกษาอยู่นั้นค่อนข้างเข้มงวดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งชมรมโดยต้องเป็นไปเพื่อการดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและตัวนักศึกษา ซึ่งพิจารณาว่าการจัดตั้งชมรมหรือโครงการ เช่น “UN ตัวน้อย” ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจะคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเป็นตัวแทนเพื่อเดินทางไปสัมมนาต่างประเทศ หรือการส่งเสริมให้นักศึกษาจัดตั้งชมรมอาสาเพื่อพัฒนาชนบทรวมทั้งชมรมที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์หรือรื้อฟื้นศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย ซึ่งการที่นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวนั้นนอกจากก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมแล้วยังก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills และพิจารณาว่า เรื่องดังกล่าวมีความสำคัญมาก และสถาบันอุดมศึกษาที่ตนเองศึกษาอยู่นั้นได้มีการจัดทำตัวชี้วัดเพื่อมุ่งหมายให้นักศึกษาได้ใช้เวลาว่างเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมต่าง ๆ ให้มากขึ้นทุกปี รวมทั้งควรมีการต่อยอดการทำกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชนบทเนื่องจากมีผลสะท้อนจากวงเสวนาของสถาบันอุดมศึกษาที่ตนเองศึกษาอยู่นั้นว่า เป็นเพียงการหิบบิ้นสิ่งของให้เท่านั้น จนอาจกลายเป็นการสร้างนิสัยความเคยชินให้กับประชาชนในชนบทที่หวังแต่ประโยชน์จากการสร้างหรือหิบบิ้นให้จากบุคคลภายนอกโดยไม่คืนร่นชวนช่วยเพื่อแสวงหาหรือแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งปัจจุบันมีโครงการบูรณาการกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชนบทโดยมุ่งหมายให้นักศึกษาทำกิจกรรมนำองค์ความรู้เพื่อช่วยเหลือประชาชนในชนบทให้สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมูลค่ามากขึ้นเพื่อให้ชุมชนสามารถหาเลี้ยงตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในอนาคต หากสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งสามารถดำเนินกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวก็จะเป็นส่วนส่งเสริมทักษะและปลูกฝังจิตสำนึกให้กับนักศึกษา และยังสามารถช่วยเหลือชุมชนให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนมากกว่าการนำสิ่งของไปมอบให้เท่านั้น

๒.๔.๒ องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เห็นด้วยกับการที่จะนำเทคโนโลยีเข้ามาเชื่อมโยงกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือเข้ามามีส่วนช่วยในการพัฒนาระบบการศึกษา เช่น การนำเทคโนโลยีการถ่ายภาพและเสียงของอาจารย์ผู้บรรยายความรู้ให้กับนักศึกษา ซึ่งแนวทางดังกล่าวส่วนใหญ่ก็จะเป็นอาจารย์รุ่นใหม่ และยอมรับว่านักศึกษาของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนั้นอาจมีความรู้ความสามารถไม่เทียบเท่ากับนักศึกษาของกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาอื่น แต่นักศึกษาของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีจุดแข็งด้านทักษะฝีมือและจะพัฒนาเรื่องดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้นต่อไป นอกจากนี้ห้องสมุดยังมีความสำคัญหรือยังความจำเป็นต่อการศึกษา แต่ความสำคัญค่อนข้างน้อย และในปัจจุบันแม้ว่านักศึกษาจะยังเข้าไปใช้ประโยชน์จากห้องสมุดก็ตาม แต่ไม่ใช่การเข้าไปเพื่อค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือในห้องสมุด แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าไปใช้เทคโนโลยีจากห้องสมุด คือ คอมพิวเตอร์ เว้นแต่อาจารย์ที่มีอายุค่อนข้างมากจะให้นักศึกษาไปค้นคว้าหนังสือหรืองานวิจัยดั้งเดิมในห้องสมุดเพื่อทำรายงานเสนออาจารย์และมีส่วนน้อยมากที่นักศึกษาจะมุ่งค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือหรืองานวิจัยดั้งเดิมในห้องสมุดมาเพื่อต่อยอดความรู้ของตนเอง

การพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะด้าน Soft Skills นั้น ในกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้มุ่งเน้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อเน้นการสอบ TOEIC และ TOEFL เพื่อให้นักศึกษามีศักยภาพที่รองรับกับความต้องการของสถานประกอบการ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรียังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับนักศึกษาโดยมุ่งเน้นด้านปฏิบัติ ซึ่งสามารถพิจารณาผลสำเร็จได้จากการที่สถาบันอุดมศึกษาเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้เสนอรายชื่อนักศึกษาเข้าร่วมการแข่งขัน “The Microsoft Office Specialist World Championship 2018” และ “Adobe Certified Associate World Championship 2018” จัดโดย CERTIPORT ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้รับตำแหน่งแชมป์โลก อันดับที่ ๑ ในรายการ Microsoft PowerPoint 2013 และได้รับตำแหน่งอันดับที่ ๒ ของโลก จากการแข่งขันในรายการ Adobe Certified Associate

นอกจากนี้ กระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษานั้นควรเป็นไปอย่างสมดุลกัน ทั้งการให้อิสระแก่นักศึกษาและการกำหนดกรอบมาตรฐานความรู้ มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกที่จะพัฒนาทักษะที่ตนเองต้องการฝึกฝนหรือสามารถเลือกหน่วยกิตที่ต้องการศึกษาเรียนรู้ และมีประสบการณ์เรียนรู้จริงจากการฝึกงานในสถานประกอบการและผลักดันให้นักศึกษามีทักษะความสามารถที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน แต่ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวที่ขึ้นอยู่กับจุดแข็งและจุดอ่อนของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งซึ่งจะส่งผลให้บัณฑิตมีงานทำได้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีนั้นได้มุ่งสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติเพื่อเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมโดยตรง ซึ่งการสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติจำเป็นต้องให้มีองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ตามนโยบายหรือพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการด้านตลาดแรงงาน นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้มุ่งเน้นให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ไม่ใช่ผลงานในรูปของเอกสารเท่านั้น ซึ่งกระบวนการดำเนินงานดังกล่าวสามารถพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills ด้วยเช่นกัน และยังสามารถพัฒนาบัณฑิตให้ตอบโจทย์กับตลาดแรงงาน แต่ก็ยังมีความคิดว่า นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรียังขาด

ความเข้มแข็งในทักษะด้านภาษา สิ่งที่คุณคิดว่าคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่นักศึกษาจำเป็นต้องมีเพิ่มเติมจากกรอบรูปแบบพื้นฐานเดิมของอาชีวศึกษา คือ เรื่องของจรรยาบรรณและเรื่องของวัฒนธรรมการเข้าสู่สังคม รวมทั้งความกล้าแสดงออกโดยเฉพาะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ การใช้เวลาว่างของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างที่อาคารวิทยบริการ เนื่องจากจะมีการให้บริการทั้งด้านหนังสือและคอมพิวเตอร์ การจัดบอร์ดให้ข้อมูลความรู้ด้านต่าง ๆ และยังมีพื้นที่ให้นักศึกษาได้ใช้ทบทวนวิชาเรียน และยังมีความพร้อมในด้านอื่น ๆ ทั้งบรรยากาศเหมาะสม มีเครื่องปรับอากาศและสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ดีและเป็นพื้นที่ที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

ประกอบกับ มีการส่งเสริมเรื่องของจิตอาสาให้กับนักศึกษาเพื่อเข้ามาทำงานให้กับส่วนรวมมากขึ้น ซึ่งระยะเวลาที่ผ่านมา นักศึกษาในแต่ละคณะและสาขาต่าง ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะนักศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์ได้มีโอกาสร่วมทำงานกับมูลนิธิรักแก้วเพื่อออกไปช่วยเหลือชุมชนด้านการสำรวจข้อมูลการใช้จ่ายในสำมะโนครัวเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาระดมความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาชุมชนนั้น ซึ่งจะส่งเสริมให้นักศึกษาเข้ามาทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมมากขึ้น ส่งเสริมทักษะการเข้าสู่สังคมและพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ แต่ทั้งนี้ มีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เข้าใจว่าจะทำกิจกรรมดังกล่าวไปเพื่ออะไรเนื่องจากการทำงานเพื่อส่วนรวมนั้นอาจไม่ได้ให้ประโยชน์แก่ตนเองมากนัก ซึ่งการทำกิจกรรมของชมรมค่ายอาสาชมงคลได้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างอาคารเรียนในชนบท รวมทั้งชมรมครูอาสาเพื่อให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมการสอนหนังสือให้กับเด็กในชนบท ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก ซึ่งนักศึกษาของคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์จะได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการปฏิบัติด้านงานผ้า งานอาหาร และงานประดิษฐ์ ซึ่งในส่วนของงานอาหารต้องใช้เวลาว่างในการเข้าไปสำรวจตลาดเพื่อให้ทราบถึงความนิยมของประชาชนที่มีต่ออาหารหรือผลไม้ในเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ได้รับรางวัลจากการแข่งขันอีกมากมาย และนักศึกษาในส่วนของงานผ้าจะมีโอกาสไปสอนการประกอบอาชีพให้คนในชุมชน อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจจึงประสงค์ที่จะให้มีการสนับสนุนทุนการศึกษา โดยการกู้ยืมกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยคิดว่าการศึกษา คือ การลงทุน แต่บางคนก็ยังไม่เพียงพอจึงจำเป็นต้องกู้ยืมเงินนอกระบบรวมทั้งนักศึกษาบางส่วนจำเป็นต้องทำงานช่วงกลางคืนเพื่อหารายได้เพิ่มเติมทั้งที่ต้องเดินทางมาเรียนในช่วงเช้าส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเรียนลดลง แต่นักศึกษาก็ยังมีแนวคิดที่ว่าหากต้องการมีรายได้หรือรายรับเพิ่มเติมตนเองก็ต้องขยันหรือชวนขวยที่จะหารายได้เพิ่มขึ้น

๒.๔.๓ สถานีสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นิสิตบางส่วนสามารถยืม iPad จากคณะที่ตนเองศึกษาอยู่ซึ่งเปิดโอกาสให้นิสิตสามารถดาวน์โหลดตำราหรือหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อประโยชน์ในการศึกษาได้อย่างสะดวกในการและหากไม่มีหนังสือที่ต้องการดาวน์โหลดก็จะเข้าห้องสมุดเพื่อค้นหาหนังสือดังกล่าวขึ้น ซึ่งในความคิดของตนเองเห็นว่า เทคโนโลยีในระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีประโยชน์เป็นอย่างมากเนื่องจากสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่

ทั้งนี้ แนวคิดการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษา วิธีการสอน และกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเชื่อมโยงกับสถานประกอบการหรือสถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดหลักสูตรการศึกษา อาจส่งผลให้สถานประกอบการย่อมเล็งเห็นโอกาสที่จะทำผลกำไร จากการจัดทำเฉพาะหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานประกอบการ และสามารถต่อยอดงานวิจัย ของสถานประกอบการนั่นเอง ส่งผลให้นักศึกษาก็จะศึกษาเรียนรู้แต่หลักสูตรเดิมจนไม่เกิดการพัฒนา ด้านวิชาการหรือไม่เกิดการแตกแขนงทางความรู้ ทั้งนี้ หากสถานประกอบการสามารถเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดหลักสูตรการศึกษาให้กับนักศึกษาส่งผลให้บัณฑิตเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วอาจจะกลายเป็น ผู้ที่มีกระบวนการทางความคิดเป็นแบบเดียวกันและเป็นไปในรูปแบบเดิมจึงส่งผลให้บัณฑิต ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างศักยภาพเพื่อเป็นผู้ประกอบการรูปแบบใหม่ ๆ ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังมีความเห็นว่า สถาบันอุดมศึกษานั้นมีหน้าที่ฝึกฝนบ่มเพาะให้บัณฑิตมีทักษะ ในการประกอบอาชีพ และเป็นปัญหาของสถาบันอุดมศึกษาเองที่ต้องแก้หากผลิตบัณฑิตแล้ว บัณฑิตนั้นไม่มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ

ส่วนการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษนั้น เห็นควรให้เพิ่มโอกาส ในการฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา เช่น การได้มีโอกาสศึกษาในวิชาทัวร์ไกด์ ในช่วงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อนักเรียนได้เรียนภาษาอังกฤษในห้องเรียนแล้ว ครูก็จะนำนักเรียนไปยังสถานที่ท่องเที่ยวและทดลองเป็นทัวร์ไกด์เพื่อสนทนากับชาวต่างชาติ และนำประสบการณ์ที่ได้รับมาจัดทำเป็นรายงานเสนอครู หรือนำเสนอข้อมูลแก่ครูและเพื่อนนักเรียน หน้าชั้นเรียน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวก็ส่งเสริมความกล้าแสดงออกในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ การศึกษาด้านภาษาอังกฤษเยาวชนไทยได้เรียนมาตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย แต่มีผู้เรียนจำนวนน้อยมากที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว เนื่องจากยังขาดในส่วนของเรียนรู้ภาษาต่างประเทศปฏิบัติซึ่งเหตุผลส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะยัง ขาดแคลนครูผู้สอนที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาต่างประเทศปฏิบัติได้ จึงพิจารณาว่า หากต้องการให้นักศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความกล้าเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ดีนั้น เห็นควรให้มีการเน้นในภาคปฏิบัติให้มากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในภาคปฏิบัติ แม้จะมีครูผู้สอน เป็นชาวต่างชาติแต่ก็ไม่ควรกำหนดให้มีการเรียนรู้แต่เฉพาะในห้องเรียนซึ่งจะมุ่งเน้นแต่เรื่องของ ความถูกต้องของการใช้รูปประโยคหรือไวยากรณ์ซึ่งจะไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างทันที่ในชีวิตจริง เนื่องจากนักศึกษาก็อาจเกิดความเบื่อหน่ายไม่เข้าชั้นเรียนได้ จึงเห็นควรให้สถาบันอุดมศึกษา และองค์การนักศึกษาของแต่ละสถาบันจัดกิจกรรมหรือจัดตั้งชมรมที่ทำงานเชื่อมโยงกับชาวต่างชาติ ซึ่งอาจเป็นชาวต่างชาติที่มีเชื้อชาติในแถบอาเซียน หรือจัดโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาไทยกับ นักศึกษาต่างชาติซึ่งนักศึกษาไทยที่ทำหน้าที่ดูแลนักศึกษาต่างชาตินั้น ก็จะได้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษ ได้อย่างคุ้มค่าอาจมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน

นอกจากนี้ ขอเสนอให้ใช้คำว่า “ภาษาที่สาม” เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการ เรียนรู้ด้านภาษาให้มีขอบเขตที่กว้างขวางกว่าการกำหนดแต่เฉพาะภาษาจีนและภาษาอังกฤษเท่านั้น เพื่อให้สอดคล้องและรองรับสถานการณ์ปัจจุบันต่อเนื่องไปถึงการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ในอนาคต เช่น การศึกษาต่อยังต่างประเทศ การทำงานในองค์กรหรือหน่วยงานระหว่างประเทศ ดังนั้น จึงเห็นควรปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ด้านภาษาที่สาม ซึ่งอาจเป็นภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น หรือภาษาฝรั่งเศส

๒.๕ ข้อมูลความคิดเห็นของสมาคมสมาคมนักเรียนไทย (ประเทศไทย)

ผู้แทนจากสมาคมสมาคมนักเรียนไทย (ประเทศไทย) ได้เสนอแนวคิดถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งส่งผลกระทบต่อบริบทและผลผลิตของการอุดมศึกษา พร้อมกับแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของอุดมศึกษาไทย ดังนี้

เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมต่อเทคโนโลยีการศึกษา ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นการดำเนินการให้เกิดเป็นความสมดุลทั้งเรื่องของเทคโนโลยีการศึกษา (ด้านบุคลากรและสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษา) และเทคโนโลยีสารสนเทศ (ด้านเครื่องมือหรือระบบที่มนุษย์พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ) ไม่ใช่การให้ความสำคัญกับเรื่องของอินเทอร์เน็ตเท่านั้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวได้บัญญัติเป็นหลักการและแนวทางสำคัญไว้แล้วในหมวด ๙ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เช่น บทบัญญัติที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต คือ การจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาซึ่งมีรายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน แต่ปัจจุบันพบว่า ยังไม่มีการมุ่งเน้นการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวให้เกิดผลสำเร็จที่แท้จริง

สำหรับความเท่าเทียมในการรับบริการทางการศึกษานั้น จำเป็นต้องมุ่งหมายถึงประชาชนทุกคนซึ่งเป็นผู้รับบริการทางการศึกษาที่ต้องการแสวงหาความรู้ได้ในช่องทางต่าง ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาและสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการกระจายองค์ความรู้ที่มีอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งไปยังชุมชนและผู้ด้อยโอกาสในมิติต่าง ๆ (หมายรวมถึงคนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย หากประเทศไทยให้ความสำคัญกับคนต่างด้าวแล้วจะส่งผลให้คนต่างด้าวเหล่านั้นมีความรู้สึกรักชาติรักแผ่นดินไทยมากขึ้น) ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะสามารถช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศได้อีกทางหนึ่ง

๒.๖ ข้อมูลความคิดเห็นของส่วนราชการที่ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๒.๖.๑ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

- สำนักงานปลัดกระทรวง

(๑) จากข้อเท็จจริงพบว่าเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของไทยนั้นมีความพร้อมในระดับหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาหลักเกี่ยวกับการสร้างชุดข้อมูลความรู้หรือสาระหลักสูตรการศึกษา (Content) เพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกล นอกจากนี้ การใช้ภาษากับการค้นหาข้อมูลทางวิชาการนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันผู้เรียนและผู้จัดทำหลักสูตรการศึกษายังไม่สามารถใช้ความรู้ด้านภาษา (ภาษาอังกฤษ ญี่ปุ่น หรือภาษาจีน) เพื่อนำไปใช้ค้นคว้าหาข้อมูลความรู้ทางวิชาการที่มีรายละเอียดถูกต้องครบถ้วนและกว้างขวางในระดับสากล ดังนั้น การอุดมศึกษาต้องเร่งยกระดับทักษะด้านภาษาแก่บัณฑิตให้สามารถนำไปปฏิบัติงานหรือใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง และรองรับกับการเป็นพลเมือง ๔.๐

(๒) การอุดมศึกษาควรเน้นถึงการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ดังเช่น Co-Op Program ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาต่างชาติในระดับอุดมศึกษาสามารถทำงานในระหว่างศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และยังเปิดโอกาสให้สามารถทำงานต่อเนื่องได้อีก ๑ ปี ภายหลังจากที่นักศึกษาต่างชาตินั้นจบการศึกษาแล้ว ซึ่งผลลัพธ์ที่จะได้นั้นก่อให้เกิดประโยชน์กับนักศึกษาต่างชาติเองซึ่งจะมีประสบการณ์การทำงานในสายงานที่ต้องการ และประเทศผู้จัดโครงการเองก็มีโอกาสคัดเลือกบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานในประเทศได้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้น แต่เมื่อได้พิจารณาถึงการศึกษอบรมในด้านเทคโนโลยีของไทย ส่วนใหญ่นั้นจะไม่มีกรณีฝึกในภาคปฏิบัติจริง แต่จะมุ่งเน้นการฝึกเป็นพิเศษเฉพาะกลุ่มนักศึกษาดีเด่นโดยไม่มีภาระกระจายประสบการณ์ความรู้ไปยังนักศึกษาในภาพรวม ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาแนวทางการยกระดับบัณฑิตในองค์รวมให้สามารถเรียนรู้ถึงการใช้นวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ มิใช่แต่จะมุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างระบบเทคโนโลยี (Programmer) เท่านั้น และเห็นควรให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาในภาพรวมสามารถเรียนนอกห้องเรียนได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการขยายเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ตในโครงการเน็ตประชารัฐ ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมเพื่อให้คนไทยทุกหมู่บ้านเข้าถึงและใช้ประโยชน์อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านการศึกษา การสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ ยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาท้องถิ่นนั้น มีข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าในการดำเนินการ ดังนี้

(๑) ข้อมูลการกำหนดโครงการพื้นที่เน็ตประชารัฐ จำนวนหมู่บ้านทั่วประเทศ ๗๔,๙๘๗ หมู่บ้าน แบ่งเป็นพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

- พื้นที่ไม่ต้องสนับสนุน จำนวน ๓๐,๖๓๕ หมู่บ้าน (ร้อยละ ๔๑)

- พื้นที่ต้องสนับสนุน จำนวน ๔๔,๓๕๒ หมู่บ้าน (ร้อยละ ๕๙)

(๑.๑) พื้นที่ห่างไกล จำนวน ๔๐,๔๓๒ หมู่บ้าน : โครงการเน็ตประชารัฐ ดำเนินการโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จำนวน ๒๔,๗๐๐ หมู่บ้าน และดำเนินการโดย กสทช. จำนวน ๑๕,๗๓๒ หมู่บ้าน

(๑.๒) พื้นที่ห่างไกลมาก จำนวน ๓,๙๒๐ หมู่บ้าน : โครงการเน็ตชายขอบ ดำเนินการโดย กสทช.

(๒) ภาพรวมการติดตั้งเน็ตประชารัฐ รวมจำนวน ๗๔,๙๘๗ หมู่บ้าน

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดำเนินการร่วมกับบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) จำนวน ๒๔,๗๐๐ หมู่บ้าน โดยดำเนินการเสร็จแล้วในเดือนธันวาคม ๒๕๖๐

- กสทช. อยู่ในระหว่างดำเนินโครงการเน็ตประชารัฐ จำนวน ๑๕,๗๓๒ หมู่บ้าน และโครงการเน็ตชายขอบ จำนวน ๓,๙๒๐ หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น ๑๙,๖๕๒ หมู่บ้าน

- พื้นที่เดิมที่ให้บริการแล้ว จำนวน ๓๐,๖๓๕ หมู่บ้าน

ซึ่งการดำเนินการในส่วนต่อไปนั้นจะมีการสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับภัยแฝงที่มาจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งขณะนี้ได้เสนอให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ดูแลเกี่ยวกับการป้องกันการกลั่นแกล้งหรือรังแกกันในโลกออนไลน์ (Cyber Bully) ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นปัญหาสำคัญของสังคม ดังนั้น จึงได้เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาได้มุ่งเน้นการให้ความรู้แก่ผู้เรียนเพื่อให้รู้เท่าทันกับปัญหาและรู้จักวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ เห็นควรให้ขยายช่องทางการศึกษาโดยการใช้สื่อออนไลน์เพิ่มขึ้น เช่น การกำหนดหลักสูตรและจัดทำสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

๒.๖.๒ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)

เห็นควรสานต่อการดำเนินการในเรื่องของ MOOC เพื่อนำเทคโนโลยีการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนยุคใหม่มาใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอน โดยเชื่อมโยงกับการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจนวัตกรรมรายใหม่โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรายวิชาหรือในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาแนวคิดเชิงนวัตกรรมสู่รูปแบบการดำเนินธุรกิจหรือธุรกิจโมเดล

๒.๗ ข้อมูลความคิดเห็นของหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา

๒.๗.๑ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

เนื่องด้วยสื่อการเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเทคโนโลยีสามารถช่วยให้ระบบการใช้งานสามารถเชื่อมต่อให้บุคลากรของอุดมศึกษามีความใกล้ชิดกับตัวผู้เรียนซึ่งมีอยู่หลากหลายกลุ่ม แต่ก็ควรมีการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและจำเป็นต้องออกแบบสื่อสารสนเทศให้เหมาะกับการทำงานตามกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีขอบข่ายที่กว้างขวางกว่าในสถาบันอุดมศึกษา

๒.๗.๒ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หากพิจารณาในเชิงการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษานั้น เห็นว่า หากสถาบันอุดมศึกษาไม่มีการจัดเตรียมเครื่องมือหรือวิธีการให้มีความพร้อมแล้วจะไม่สามารถบริหารจัดการเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ ซึ่งเรื่องดังกล่าวมีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการของหน่วยงานผู้ให้ทุนวิจัยด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ หากมีการเชื่อมต่อระบบวิจัยกับระบบการเรียนการสอนให้กลมกลืนกันและดำเนินการได้จนเป็นระบบเดียวกันจะเป็นการดียิ่งขึ้น

๒.๘ ข้อมูลความคิดเห็นของภาคอุตสาหกรรม

- คณะกรรมการพัฒนาทางการศึกษา สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทยมีความพร้อมเป็นอย่างมากในการรับนักศึกษาเข้ามาฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ แต่ยังมีช่องว่างที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาในการออกแบบหลักสูตรการศึกษาเพื่อการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของภาคเอกชน เนื่องจากในปัจจุบันการรับนักศึกษาเข้ามาฝึกปฏิบัติงานนั้นเป็นการฝึกปฏิบัติงานจริง เหมือนเช่นพนักงานทั่วไป ดังนั้น ภาครัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา รวมทั้งภาคเอกชน จึงมีการประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนากำลังคน (กรอ.อศ.) เกี่ยวกับข้อสรุปถึงการจัดส่งนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชาเข้าไปฝึกปฏิบัติงาน ในสถานประกอบการ อย่างมีความเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษา และสถานประกอบการ แต่การดำเนินการดังกล่าวยังไม่มีความต่อเนื่องและยังไม่มีความคืบหน้า ดังนั้น หากสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีทรัพยากรบุคคลและนักศึกษาที่มีคุณภาพและเข้าไปร่วมดำเนินการก็จะสามารถช่วยกันยกระดับคุณภาพและพัฒนาสถานประกอบการได้อีกทางหนึ่ง

ประเด็นที่ ๓ “การพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมซึ่งเป็นภารกิจหลักของการอุดมศึกษาเพื่อรองรับการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน รวมทั้งลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคของประเทศ”

๓.๑ ข้อมูลความคิดเห็นของส่วนราชการที่ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๓.๑.๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.)

(๑) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรมนั้นเป็นภารกิจหลักของอุดมศึกษา ดังนั้น เพื่อให้องค์ความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรมเป็นกลไกรองรับการพัฒนาประเทศตามนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) การอุดมศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีสัดส่วนนักวิจัยเชิงนวัตกรรม (โดยเฉพาะเรื่องการเกษตร) เพิ่มขึ้นจากนักวิจัยพื้นฐานทั่วไปซึ่งมีอยู่แล้วพอสมควร พร้อมกับส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อดำเนินการให้เกิดความพร้อมทั้งในเรื่องของบุคลากร ห้องปฏิบัติการและเครื่องมือต่าง ๆ ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยไม่ต้องเสียงบประมาณหรือต้องนำเข้าทรัพยากรดังกล่าวจากต่างประเทศ

(๒) โครงการงานวิจัยทุกประเภทควรมีข้อตกลงหรือข้อกำหนดให้กระทรวงหรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบในการนำงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไม่สามารถนำงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง

(๓) เนื่องจากทิศทางการวิจัยได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ได้ทบทวนทิศทางการวิจัยเป็นประจำทุก ๒ ปี โดยดำเนินการร่วมกับทั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่รับข้อมูลประกอบการพิจารณาจากภาคเกษตรกรรมและสถาบันอุดมศึกษา พบว่า นักวิจัยการเกษตรเมื่อได้ดำเนินการวิจัยในพืชผลทางการเกษตรมาระยะหนึ่ง (ประมาณ ๒ - ๓ ปี) จะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการวิจัยเป็นอีกชนิดหนึ่ง ส่งผลให้การต่อยอดองค์ความรู้ของนักวิจัยดังกล่าวไม่มีความต่อเนื่องและไม่เกิดความเชี่ยวชาญงานวิจัยพืชผลทางการเกษตรเชิงลึก นอกจากนี้ ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นจุดเด่นของไทย แต่การส่งออกผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศกลับเป็นแค่วัตถุดิบ เช่น พืชสมุนไพร หรือรังนก เป็นต้น โดยประเทศไทยยังไม่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อออกจำหน่ายยังต่างประเทศได้ทั้งหมด ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องมีหน่วยงานหลักเพื่อช่วยเหลือ

ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับภาคการผลิตเพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องมีความร่วมมือกันทั้งระบบ และทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนแผนงานตาม Roadmap รวมทั้งกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ ให้แต่ละหน่วยงานเพื่อคุ้มครองดูแลงานแต่ละด้าน เช่น ด้านการดูแลเรื่อง Genbank หรือขอข้ายการดูแล เรื่องการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของผลผลิตทางการเกษตรที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับ ผลผลิตทางการเกษตรของไทย เป็นต้น

๓.๑.๒ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

(๑) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรมควบแน่น การมีความร่วมมือเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรม พร้อมกับสร้างกลไก เพื่อรองรับกับระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและสร้างบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ในการจัดการ ทรัพย์สินทางปัญญา ดังเช่น การกำหนดให้มี Technology Licensing Office: TLO ในสถาบันอุดมศึกษา

(๒) การจัดหลักสูตรการศึกษาควรมีความยืดหยุ่น เนื่องจากแนวโน้ม จำนวนเด็กที่เกิดลดลงและมีจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น จึงเห็นควรเน้นการจัดหลักสูตรการศึกษา เพื่อรองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตเพิ่มขึ้น เช่น การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนา องค์ความรู้ของผู้สูงวัย

(๓) เทคโนโลยีสารสนเทศได้มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ของผู้คน โดยเข้ามามีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ แต่ในทางกลับกันก็เป็นช่องทางหนึ่ง ให้ผู้มีความรู้ความสามารถด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศนำมาใช้ในการประกอบธุรกิจแบบไม่ต้องลงทุน ด้วยเงินหรือบุคลากรจำนวนมาก เช่น Grab ซึ่งระบบการนำองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ดังกล่าวอาจนำมาใช้กับการบริหารจัดการของอุดมศึกษา โดยไม่จำเป็นต้องใช้สถานที่ของสถาบันอุดมศึกษาในการให้บริการด้านการศึกษาแต่สามารถที่จะสร้าง บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้

- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม แห่งชาติ (สวทน.)

(๑) แนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และการส่งเสริม ความร่วมมือจากภาคเอกชนและชุมชนนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงรูปแบบการสนับสนุนการลงทุน และควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมสนับสนุนการลงทุนตั้งแต่เริ่มต้น เนื่องจากจะสามารถสะท้อน ประสิทธิภาพการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ สวทน. ริเริ่มที่จะผลักดันโครงการ สนับสนุนทุนเพื่อทำงานวิจัยเกี่ยวกับ SMEs โดยมีเงื่อนไขในการทำงานวิจัยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา หรือสถาบันวิจัย นอกจากนี้ จะผลักดันโครงการสนับสนุนทุนเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีจากงานวิจัย ในสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันวิจัยไปใช้ประโยชน์

(๒) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมซึ่งเป็นภารกิจหลัก ของการอุดมศึกษา ซึ่งประเด็นดังกล่าวควรเชื่อมโยงไปถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับสำนักงาน จัดการสิทธิเทคโนโลยี (Technology Licensing Office:TLO) ซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สิน ทางปัญญาและส่งเสริมการอนุญาตให้ใช้สิทธิเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ เนื่องด้วยเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์

ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เสนอ โดยมีสาระสำคัญ ในการกำหนดให้หน่วยงานผู้ให้ทุนของรัฐสามารถให้ทุนวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมแก่หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคการศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน หรือสถาบันวิจัยได้ และหน่วยงานผู้ให้ทุนสนับสนุน แก่หน่วยงานภาคเอกชนนั้น จะต้องพิจารณาว่าโครงการนั้นมีความเป็นไปได้สูงในการนำไปใช้ประโยชน์ เชิงพาณิชย์ เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน หรือเป็นประโยชน์ต่อภาคการเกษตร สังคม ชุมชน และประชาชน และการกำหนดให้สิทธิในผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดจากสัญญาเงินทุนสนับสนุน การวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมตามพระราชบัญญัตินี้เป็นของผู้รับทุน โดยผู้รับทุนจะต้องรายงาน ผลงานวิจัยและนวัตกรรมให้ผู้ให้ทุนทราบก่อนดำเนินการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ดังนั้น TLO จึงมีความสำคัญมากโดยเฉพาะบุคลากรในองค์กรที่เป็นนักบริหารงานนวัตกรรม ซึ่งประเทศไทย ยังขาดบุคลากรดังกล่าวเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังเห็นควรส่งเสริมให้มีการร่วมมือด้านงานวิจัย และการแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้านรอบอาเซียน

- สำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้มีการปรึกษาหารือถึงการดำเนินการ ในเรื่องของ Genbank หรือ Biobank และรับที่จะไปดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ส่วนประเด็นเรื่องของการ กำหนดทิศทางการพัฒนางานวิจัยทางการเกษตรให้ชัดเจนเพื่อให้เกษตรกรทำการเกษตรให้สอดคล้อง กับเป้าหมายงานวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศนั้น ส่วนหนึ่งพิจารณาว่า เป็นบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา ในแต่ละภูมิภาค ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีเป้าประสงค์ในการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้กำหนด พันธกิจให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละประเภท ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษา จึงควรพิจารณาและดำเนินการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจฐานในแต่ละพื้นที่โดยถือเป็นภารกิจหลัก ส่วนหนึ่ง ซึ่งในอนาคตอาจดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น

๓.๒ ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้าง มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.) และที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

- ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศโดยการขับเคลื่อนด้านวิจัย และนวัตกรรมส่วนหนึ่งนั้น ควรสนับสนุนให้นักศึกษาในระดับปริญญาตรีได้มีโอกาสฝึกฝนประสบการณ์ การทำงานจริงควบคู่กับการศึกษาในห้องเรียน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการร่วมมือกันระหว่าง สถาบันอุดมศึกษากับบริษัทหรือสถานประกอบการ โดยอาจดำเนินการให้เป็นไปในลักษณะของการเปิด สถานฝึกงานภายในสถาบันอุดมศึกษา โดยร่วมมือกับองค์กรธุรกิจมืออาชีพ ดังเช่น สถาบันการจัดการ ปัญญาภิวัฒน์ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้นักศึกษาได้มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาอาชีพอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ประโยชน์ที่เกิดจากความเชื่อมโยงของสถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจในเรื่องของนวัตกรรมนั้น จะส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาสามารถคิดค้นเทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่อันจะเป็นส่วนช่วย ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในอนาคต

- ที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัย แห่งประเทศไทย (ปชมท.)

ควรส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมโดยอาจารย์ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการเรียนการสอนในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้สามารถลงพื้นที่ ในชุมชนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดงานวิจัยหรือพัฒนางานวิจัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอด ให้เกิดงานวิจัยที่มีประโยชน์เชิงพาณิชย์ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

๓.๓ ข้อมูลความคิดเห็นของหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา

๓.๓.๑ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ตัวชี้วัดความสำเร็จของประเทศโดยการใช้การวิจัยและนวัตกรรมนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้กำหนดเป็นกรอบการดำเนินงานไว้ โดยการดำเนินงาน ในช่วง ๒ – ๓ ปีที่ผ่านมา จะใช้งบประมาณในการวิจัยอยู่ในวงเงิน ประมาณ ๑.๕ – ๑.๖ หมื่นล้านบาท ต่อปี เช่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เป็นจำนวนเงินประมาณ ๑.๖ หมื่นล้านบาท ส่วนในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ เป็นจำนวนเงินประมาณ ๑.๕๗ หมื่นล้านบาท โดยกรอบการทำงานในช่วง ๓ ปี ย้อนหลังได้มีเป้าประสงค์ หรือตัวชี้วัดสำคัญของการได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์อันเนื่องมาจากการลงทุนในเรื่องของงบประมาณ คือ องค์ความรู้นวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาคเอกชน ในเชิงพาณิชย์ และในส่วนของการเกิดองค์ความรู้นวัตกรรมเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนในเชิงนโยบาย ซึ่งจะเชื่อมโยงกับชุมชน สังคม และคุณภาพชีวิต

ส่วนการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษานั้นมีตัวชี้วัดที่ถูกกำหนด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจารย์จะต้องทำภารกิจทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย และเป้าประสงค์ของการทำงานที่ทำให้เกิดผลในเรื่องของการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นหลัก ดังนั้น จึงได้มีความคืบหน้าที่จะปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผลสำเร็จมาจากการทำงานของนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาและสามารถนำนวัตกรรมหรืองานวิจัย ไปใช้ประโยชน์มากขึ้น แต่การดำเนินการดังกล่าวยังไม่เกิดผลสำเร็จ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนด กรอบนโยบายการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศนั้นมีความพยายามที่จะบริหารจัดการงบประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากงานวิจัยและนวัตกรรม ซึ่งความเชี่ยวชาญและความถนัดก็จะถูกสะท้อนออกมาเป็นรายกลุ่มและเมื่อจะเก็บผลสำเร็จของเม็ดเงินในภาพรวมของ สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจากการใช้ประโยชน์ของงานวิจัยและนวัตกรรมในแต่ละปีนั้นก็ต้องวัดมา จากการทำงานย้อนหลัง

นอกจากนี้ ยังมีมีการพิจารณาในการของการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการวิจัยและนวัตกรรมในลักษณะ Block Grant ซึ่งจะเป็นการจัดสรรงบประมาณให้อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่า จะได้รับงบประมาณดังกล่าวในปีหน้าได้อย่างแน่นอนหรือไม่ เนื่องจากระบบ การจัดสรรงบประมาณของประเทศเป็นระบบการจัดสรรให้ปีต่อปี ทั้งนี้ การส่งเสริมการใช้ประโยชน์ จากทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการทำงานของนักวิจัยไทยโดย จำเป็นต้องสะท้อนให้เห็นว่า เป็นผลมาจากการวิจัยและนวัตกรรมซึ่งจะมีทั้งงานที่เสนอจดทะเบียน สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรแล้วแต่ไม่ได้นำไปใช้ และงานที่เสนอจดทะเบียนสิทธิบัตรและได้นำไปใช้แล้ว

๓.๓.๒ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

การอุดมศึกษาควรจะเป็นแกนหลักของประเทศในด้านการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่นวัตกรรม ซึ่งมีความสำคัญทั้งกรณีที่ประเทศไทยได้ใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และเป็นวิธีการที่องค์กรคิดค้นขึ้นมาเพื่อประยุกต์ใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างเต็มที่อันจะสร้างประโยชน์สูงสุด โดยใช้นวัตกรรมเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ๔.๐ ซึ่งแม้ว่าขณะนี้ ประเทศไทยยังเป็นกลุ่มประเทศที่ยังเป็นผู้ตามการเปลี่ยนแปลง แต่มีความท้าทายในการลดความสำเร็จจากการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงแรกจนกลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีความโดดเด่นได้ ซึ่งในความเป็นจริงหากทุกภาคส่วนสามารถดำเนินงานด้านการวิจัยได้ก็จะเป็นผลดี แต่เนื่องจากขณะนี้เรื่องดังกล่าวอยู่ในภารกิจของอุดมศึกษา ดังนั้น อุดมศึกษาจึงเป็นคำตอบที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ควรมีการเชื่อมโยงอุดมศึกษากับภาคส่วนอื่น ๆ แต่ต้องปรับทิศทางให้เกิดความเหมาะสมและมีความชัดเจนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี

งบประมาณการดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนาในช่วงระยะเวลา ๕ ปี ที่ผ่านมานั้น ช่วงเริ่มต้นเมื่อปี ๒๕๕๙ ใช้งบประมาณจำนวน ๒.๕ หมื่นล้านบาทต่อปี (รวมฐานเงินเดือนของบุคลากร) และต่อมาได้มีการปรับให้มีเฉพาะงบประมาณด้านการวิจัยเป็นจำนวนเงินประมาณ ๑.๕ หมื่นล้านบาทต่อปี ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วก็เป็นจำนวนที่เพิ่มจากงบประมาณเดิมคิดเป็นร้อยละ ๐.๒ - ๐.๓ (ของ GDP) โดยปัจจุบันนี้งบประมาณด้านการวิจัยจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๐.๔ (ของ GDP) และเป็นการลงทุนของภาครัฐประมาณร้อยละ ๓๐ และการลงทุนภาคเอกชน อีกร้อยละ ๗๐ ทั้งนี้ การดำเนินภารกิจของหน่วยงานที่เป็นแหล่งทุนวิจัยจะมุ่งเน้นการดำเนินตามนโยบายรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ โดยการสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ดังนั้น ตัวชี้วัดจึงพิจารณาจากองค์ประกอบทุกประเภท ตั้งแต่ผลงานที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ การจดสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร หรืออื่น ๆ ซึ่งประเทศที่มีความเจริญจะมีตัวชี้วัดด้านการตีพิมพ์เผยแพร่ที่สัมพันธ์กับการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรงานวิจัยและนวัตกรรม และขณะนี้แม้แต่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เท่านั้น ที่สร้างองค์ความรู้อย่างแท้จริงและสร้างตัวชี้วัดหลักสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่ คือ ผลงานที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ และประเทศไทยยังอยู่ในช่วงที่เริ่มให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรงานวิจัยและนวัตกรรม ทั้งนี้ มูลค่าทางธุรกิจซึ่งเป็นผลตอบแทนจากการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยในลักษณะ “high risk, high return, high income” ซึ่งค่อนข้างยากที่จะให้คำตอบว่าจะได้รับผลตอบแทนเมื่อใด

แต่ทั้งนี้ กระบวนการบริหารจัดการของหน่วยงานที่สนับสนุนทุนวิจัย อาจเป็นส่วนช่วยย่นระยะเวลาตามกระบวนการเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนสูงกลับคืนมาอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ กระบวนการปรับตัวของการบริหารจัดการแนวใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคตนั้น มีสิ่งที่จะเป็นตัวช่วยที่สำคัญ คือ การเข้ามามีส่วนร่วมกันทั้งสถาบันอุดมศึกษา ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม หน่วยงานที่สนับสนุนทุนวิจัย ชุมชนในพื้นที่ นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาอาจร่วมกับกลุ่มบริษัทเอกชน เพื่อให้นักศึกษาเข้าไปฝึกงานและทำงานในบริษัทเอกชนภายในชุมชนนั้น ซึ่งจะส่งผลให้มีการสร้างองค์ความรู้ด้านการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาและได้รับการต่อยอดจากภาคเอกชนในพื้นที่

๓.๓.๓ สถาบันวิจัยพลังงาน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

เนื่องจากจุฬาลงกรณ์สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินการกิจด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยครบทุกด้าน ซึ่งบางกรณีส่งผลเสียอันเนื่องมาจากข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีและไม่สามารถผลักดันให้ทุกองค์ประกอบของจุฬาลงกรณ์สถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับชาติได้ ดังนั้น จึงได้ปรับยุทธศาสตร์การดำเนินการโดยนำทรัพยากรที่ได้มาเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาสิ่งที่เป็นจุดเด่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มุ่งเน้นงานวิจัยเพื่อสนองตอบกับเรื่องสำคัญเกี่ยวกับ Aging Society, Advanced Robotics, Smart City and Inclusive Community และ Food Energy and Water โดยสถาบันวิจัยพลังงานจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการ นอกจากนี้ ในปีที่ผ่านมารัฐบาลได้สนับสนุนงบประมาณให้กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อจัดตั้งเป็นโครงการศูนย์กลางนวัตกรรมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CU Innovation Hub) เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคนวัตกรรมที่ประโยชน์สังคมส่วนรวม สำหรับศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และบุคคลภายนอกที่มีความสนใจเข้ารับการอบรม ซึ่งการดำเนินการส่วนหนึ่งจะเป็นการส่งเสริมการเริ่มต้นธุรกิจใหม่

งานวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการควบคู่กัน แต่ขึ้นอยู่กับว่าระบบของประเทศได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้ในทิศทางใด ซึ่งขณะนี้อาจารย์ยังทำงานที่เน้นเรื่องของเอกสารเป็นหลัก แม้แต่เรื่องของการเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการและการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพนั้น ระบบก็กำหนดให้เน้นแต่เรื่องของเอกสาร ซึ่งการทำงานวิจัยก็เน้นแต่เรื่องของเอกสารเช่นกันและไม่ได้เน้นที่การได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า ซึ่งการให้ทุนวิจัยมีความคาดหวังต่อนักวิจัยค่อนข้างสูงโดยจะต้องทำงานวิจัยที่ขาดทุนไม่ได้ ดังนั้น นักวิจัยจึงเลือกทำงานในหัวข้อวิจัยที่ง่ายเพื่อลดอัตราความเสี่ยงที่จะขาดทุนเพื่อเพิ่มโอกาสที่จะได้รับอนุมัติทุนวิจัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระบบก็มีผลทำให้ให้นักวิจัยไม่กล้าที่จะทำงานในสิ่งที่ยากและท้าทาย ซึ่งอาจมีความเสี่ยงสูงที่จะขาดทุน

ดังนั้น หน่วยงานที่เป็นแหล่งทุนวิจัยควรปรับแนวทางในการพิจารณาความเหมาะสมในการพิจารณาให้ทุนวิจัยว่า ควรจะให้ทุนสำหรับงานวิจัยทุกเรื่องที่มีความเสี่ยงในการขาดทุนค่อนข้างน้อยแต่ได้ความคุ้มค่าไม่มากนัก หรือจะให้ทุนวิจัยที่ไม่คำนึงถึงความเสี่ยงในการขาดทุนเป็นสำคัญแต่เน้นงานวิจัยที่เป็นสิ่งใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าตัวเงินที่ค่อนข้างสูง นอกจากนี้ ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมที่จะนำงานวิจัยไปใช้นั้นจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากงานวิจัยให้เกิดความนิยมที่แพร่หลายเพิ่มขึ้น ประกอบกับภาครัฐควรเพิ่มอัตราการสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัยให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถผลิตงานวิจัยเพื่อต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมได้อย่างแท้จริง

๓.๔ ข้อมูลความคิดเห็นของสมาคมสภามหาวิทยาลัย (ประเทศไทย)

การวิจัยต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมการพัฒนาประเทศและสามารถนำไปต่อยอดในทางปฏิบัติได้ มิใช่เป็นไปเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้รับการจัดอันดับเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพของโลกเท่านั้น และเนื่องจากงานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มาจากคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้น สภาสถาบันอุดมศึกษาจึงควรส่งเสริมให้อาจารย์ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานในแต่ละด้านให้สามารถทำหน้าที่ของตนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการวิจัย

ประเด็นที่ ๔ “การปรับระบบการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา”

๔.๑ ข้อมูลความคิดเห็นของภาคีเพื่อการศึกษาไทย (TEP)

ผู้แทนภาคีเพื่อการศึกษาไทยได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับความรวดเร็วในการดำเนินการ เพื่อการปรับตัวของอุดมศึกษาในด้านการบริหารจัดการแนวใหม่ตามแนวคิด (5P) ดังนี้

- Point to Competencies : ดำเนินการบนพื้นฐานการตั้งคำถามว่า ทำแล้ว ผู้เรียนในทุกกระดับ มีคุณภาพและสมรรถนะหรือไม่

- Personalize Learning : การดำเนินการบนพื้นฐานการสร้างการเรียนรู้ ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความต้องการ และตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

- Positioning with New Paradigm : การดำเนินการต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และบทบาทของอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของระบบการเรียนรู้และโลกสมัยใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด เช่น การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนออนไลน์ เป็นต้น

- Partnership with Private and Communities : การดำเนินการเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความต้องการของภาคเอกชนและชุมชนให้เกิดการพัฒนาและต้องมีกลไกการดำเนินการ ที่ชัดเจน รวมทั้งมีแนวทางการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เช่น แนวทางสหกิจศึกษา และทวิศึกษา แต่จะมีแนวทางอย่างไรให้สถาบันอุดมศึกษามีแรงบันดาลใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกระบวนการทำงาน ในลักษณะดังกล่าวได้

- Probe with Sandbox Strategy : การดำเนินการในลักษณะสร้าง Model เพื่อการทดลองทำ ทั้งหลักสูตรการศึกษาและระบบกฎหมาย เพื่อทดลองจัดทำหลักสูตรการศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน ซึ่งเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถมีงานทำทันที

นอกจากนี้ เพื่อได้มีตัวอย่างบทเรียนการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง เช่น การทดลองทำของสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยการกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละเขตหรือมณฑล โดยจะมุ่งเน้นการดำเนินการด้านการวิจัยและการทดลองในรูปแบบเฉพาะของตน พร้อมกับมีกฎหมาย ที่มีผลใช้บังคับเฉพาะแต่ละเขตหรือมณฑลเพื่อรองรับการดำเนินการ ส่งผลให้มีความเจริญก้าวหน้า ทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ดังเช่น ในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ พบว่า สาธารณรัฐประชาชนจีน มีการพัฒนาเทคโนโลยีในระบบปัญญาประดิษฐ์เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อยู่ในลำดับที่รองลงมา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำแนวคิดดังกล่าว มาปรับใช้ได้

๔.๒ ข้อมูลความคิดเห็นของสมาคมสภามหาวิทยาลัย (ประเทศไทย)

การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการอุดมศึกษาเพื่อจัดตั้งเป็นกระทรวง ซึ่งดำเนินการกิจด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม นั้น ควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ภาพรวม และสอดคล้องกับภารกิจด้านการศึกษาอย่างแท้จริง และการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรง ตำแหน่งในกระทรวงดังกล่าว ไม่ควรเน้นพวกพ้องหรือมีผลประโยชน์แอบแฝงทางการเมือง นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นสถาบันอุดมศึกษา ในกำกับของรัฐบางแห่งนั้น ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐ โดยเฉพาะงบประมาณสนับสนุน ด้านครุภัณฑ์ จึงเกิดข้อกังขาในแวดวงอุดมศึกษาว่า สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ปรับเปลี่ยนสถานภาพ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐแล้วนั้นจะมีความเจริญก้าวหน้าเจตนารมณ์หรือไม่หรือส่งผลเสียยิ่ง กว่าความเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเช่นเดิม

นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา รูปแบบหรือกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับระบบเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งเสริมคุณภาพมาตรฐานของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งอาจารย์นั้นเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา และจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติและวิธีการสอนที่ต้องสอดคล้องกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้ นักศึกษามีความเข้าใจในสาระวิชาได้อย่างง่ายดาย และการสอนในห้องเรียนนั้นผู้เรียนต้องได้รับความรู้ในมิติที่ลึกกว่าการเรียนรู้จากระบบ e-Learning รวมทั้ง อาจารย์ผู้สอนต้องสามารถเป็นต้นแบบด้านคุณงามความดีให้กับนักศึกษา ซึ่งแนวทางหนึ่งนั้นอาจกำหนดกรอบคุณสมบัติส่วนหนึ่งของอาจารย์ เช่น ต้องเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูเพื่อให้สามารถถ่ายทอด ความรู้และความดีให้กับนักศึกษา ทั้งนี้ การบริหารจัดการแนวใหม่นั้นต้องมองให้อยู่ในระบบนิเวศ (Ecosystem) คือ บนหน้าที่ และประโยชน์เดียวกัน ได้แก่

“Vision & Mission” สถาบันอุดมศึกษาคงไม่สามารถหลีกเลี่ยงเรื่องของการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาในระดับโลก ซึ่งต่างต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาอยู่ในการจัดลำดับที่ดีที่สุดของโลก จึงส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยต้องกำหนดให้มียุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ด้านภาษาอังกฤษ และหากจะให้ส่งผลดีมากขึ้นก็ควรมุ่งเน้นด้านภาษาจีนด้วย นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษามุ่งหมาย เพื่อการสร้างบัณฑิตให้เป็นพลเมืองที่ดีและมีงานทำโดยมีการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรม ซึ่งการวิจัย บางส่วนไม่สามารถนำมาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงมีหน้าที่ในการดำเนิน พันธกิจเพื่อปรับเปลี่ยนให้คุณภาพงานวิจัยให้เป็นนวัตกรรมที่เกิดผลทั้งด้านตัวเงินและด้านผลกระทบ ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์เพื่อมนุษยชาติ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องการบุคลากรที่มีความเก่ง ด้านการสอน (Teaching Professor) เพื่อทำให้นักศึกษามีความเก่งไปด้วย ดังนั้น ในอนาคตจึงเห็นควรต้องมี บุคลากรในลักษณะดังกล่าว และเนื่องจากอัตราของผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา มีจำนวนลดลง จึงขอเสนอให้อาจารย์ผู้สอนได้มีพันธกิจเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ การทำหน้าที่เกี่ยวกับการเป็นที่ปรึกษาให้กับภาคอุตสาหกรรมหรือองค์กรเอกชนเพื่อนำประสบการณ์ความรู้จริง ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติไปสอนนักศึกษาให้มีความเก่งอย่างรอบด้าน

“CEO” ซึ่งเป็นผู้บริหารหรืออธิการบดีสถาบันอุดมศึกษา จากการศึกษาข้อมูล ของ University of Malaya ประเทศมาเลเซีย หรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงนั้น จะพบว่า ผู้บริหาร สถาบันอุดมศึกษาจะมาจากบุคคลภายนอกที่ได้รับการสรรหาเข้ามาซึ่งบุคคลดังกล่าวจะมีทักษะที่ดี และมีคณะที่ปรึกษาเป็นอาจารย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งในความเป็นจริงสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งที่ไม่สามารถ สรรหาผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีที่มีความเป็นมืออาชีพได้ ดังนั้น ผู้บริหารหรืออธิการบดีสถาบัน อุดมศึกษาจึงควรมาจากภาคเอกชน หรือผ่านการทดสอบทางด้านความสามารถ และประสบการณ์ ในเชิงบริหาร ประกอบกับผู้บริหารหรืออธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ หรือ MAIO Culture อย่างน้อย ๔ ประการ ได้แก่

(๑) Mastery : ความเป็นนายแห่งตน ประกอบด้วย การเข้าใจความรู้สึกและเป้าหมาย ของตนเอง (Self Awareness) และการควบคุม ปกครอง และกำกับตนเอง (Self Regulation)

(๒) Altruism : มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลักมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

(๓) Integrity : ความซื่อสัตย์ บริสุทธิ์ใจ ความซื่อตรง และตรวจสอบได้

(๔) Originality : ความสามารถในการนำพาไปสู่ความแปลกใหม่ มีความเป็นผู้นำ และมีความคิดสร้างสรรค์

“อาจารย์” เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญที่เป็นต้นแบบของความเป็นผู้มีจิตวิญญาณ ความเป็นครูให้กับบัณฑิต ดังนั้น อาจารย์จึงจำเป็นต้องมีฉันทะซึ่งเป็นความพอใจและความหลงใหล (Passion) ในการเป็นผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ และต้องมีจิตวิญญาณ (Spirit) ความเป็นครูและอาจารย์ โดยมุ่งเน้น การเรียนรู้เพื่อมุ่งหมายในการเข้าสู่เส้นทางของผู้ประกอบวิชาชีพครู ทั้งนี้ บุคลากรในทุกระดับจำเป็นต้องใช้ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (มุ่งเน้นด้าน Search and Questioning Strategies) กับด้านภาษา (มุ่งเน้นภาษาอังกฤษและภาษาจีนเป็นภาษาที่สองและภาษาที่สาม) เป็นสำคัญ พร้อมทั้งต้องมีความเก่ง ทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความสามารถด้าน Research and Development Innovation และต้องเป็น Coaching Mentoring & Facilitator

“เจ้าหน้าที่ผู้สนับสนุน” จะต้องมีจิตบริการเป็นสำคัญ

“กฎหมายและธรรมาภิบาล” ต้องมีการยึดถือปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหลัก และกฎหมายหรือลักษณะการปฏิบัติตามกฎหมายต้องมีวิธีการที่ยืดหยุ่นผ่อนปรนเพื่อให้กลไกต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้

“สถานที่และสิ่งเอื้ออำนวย” ปัจจุบันนี้อาคารเรียนอาจไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นที่สุด ยกเว้นห้องทดลองปฏิบัติการ โดยมีการปรับเปลี่ยนเป็น Virtual Classroom, Virtual Library หรือผนวกการใช้ เทคโนโลยีระบบปัญญาประดิษฐ์ร่วมด้วย ประกอบกับวิชาหลักทั่วไปที่สอนในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง มีลักษณะคล้ายกัน จึงควรให้มีการจัดทำ Digital Learning Platform เพื่อลดความสิ้นเปลืองในด้านต่าง ๆ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่มีเอกลักษณ์ของตนจึงค่อยสร้างสื่อการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะของตน ให้มีความแตกต่างออกไป ประกอบกับควรจัดทำ Knowledge Management (KM) โดยรวบรวมและจัดทำ แนวทางการบริหารความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดการต่อยอดขององค์ความรู้ และนำความรู้ ไปใช้ประโยชน์จนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในสถาบันอุดมศึกษา

“ผู้เรียน” ซึ่งหมายถึงนิสิตและนักศึกษา โดยจำเป็นต้องขยายฐาน ผู้เรียนให้ครอบคลุมถึงนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ไม่จำกัดเพศอายุ และวุฒิการศึกษา (เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชจัดทำโครงการสัมฤทธิ์บัตร โดยเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปทั้งวัยทำงาน และผู้สูงวัย รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ เช่น ผู้ต้องขัง และผู้พิการ (ทางหูและตา)^{๑๖} เข้าศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ โดยมีกำหนดระยะเวลาเรียนและต้องผ่านการสอบ วัดผลเพื่อได้รับประกาศนียบัตรและสามารถใช้สะสมเป็นหน่วยกิตการศึกษาในการเข้าศึกษาต่อ ในระดับปริญญาตรี)

“หลักสูตร” ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาได้จัดการเรียนการสอนทั้งในหลักสูตร ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ซึ่งการจัดการศึกษาในบางหลักสูตรจำเป็นต้องจำแนก ให้มีหลักสูตรที่สามารถให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่บ้าน และหลักสูตรที่จำเป็นต้องเรียนในห้องเรียนของ สถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งต้องเน้นให้มีหลักสูตรการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างแท้จริง (Just In Time Training) ซึ่งบางส่วนควรดำเนินการในลักษณะของการสะสมหน่วยกิต

^{๑๖} <http://www.stou.ac.th/study/sumrit/Learn/LEARN3.html>, ฝ่ายบริการเผยแพร่ทางไกล สำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เพื่อนำไปต่อยอดในการเทียบโอนหน่วยกิตการศึกษาเพื่อตอบสนองแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต และหลักสูตรการศึกษาที่ฝึกทักษะร่างกาย (Skills-based Training) เป็นต้น นอกจากนี้ ควรเพิ่มโอกาสความร่วมมือจากต่างประเทศหรือภาคเอกชนจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนางานวิจัยเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อการใช้งานได้จริงหรือจัดทำหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้ความรู้ในด้านที่เกี่ยวข้องแก่ผู้เรียนในสถานประกอบการหรือองค์กรเอกชน โดยไม่ต้องเดินทางมาศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการจัดทำหลักสูตรดังกล่าวจะช่วยเรื่องของการขยายฐานผู้เรียนได้อีกทางหนึ่ง

๔.๓ ข้อมูลความคิดเห็นของส่วนราชการที่ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๔.๓.๑ กระทรวงแรงงาน

- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

เห็นควรส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเข้ามาร่วมสร้างเครือข่ายกลไกประชารัฐเพิ่มขึ้น เนื่องจากเครือข่ายกลไกประชารัฐเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการ (ผู้ใช้ผลผลิตการอุดมศึกษา) และผู้ประกอบการอาชีพ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจะมีความเข้าใจถึงความต้องการของสถานประกอบการเพื่อสามารถผลิตบัณฑิตให้มีความรู้และทักษะที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการซึ่งจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการช่วยลดปัญหาการว่างงานของบัณฑิต

๔.๓.๒ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- สำนักงานปลัดกระทรวง

การอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นถึงการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้นและเห็นควรให้มีการบูรณาการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์เข้ากับกลุ่มรายวิชาต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไปเพื่อให้นักศึกษาได้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ เห็นควรต้องเพิ่มสัดส่วนงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และส่งเสริมแนวทางการออกแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณสนับสนุนจำนวนมาก (ควรเพิ่มการสนับสนุนงบประมาณเป็นระดับร้อยละ ๑ ของ GDP แต่ปัจจุบันอยู่ที่ระดับร้อยละ ๐.๗ - ๐.๘ ของ GDP) ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้มีโอกาสทำงานวิจัยในโครงการใหญ่ ๆ ที่จะก่อเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะสามารถดำเนินการได้อย่างเด่นชัดเมื่อมีการร่วมดำเนินงานระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงที่ดำเนินภารกิจด้านการอุดมศึกษา ซึ่งองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำพาประเทศให้ก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลาง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างทักษะหรือคุณลักษณะความรู้ด้านเทคโนโลยีให้กับผู้เรียนทุกกลุ่ม ประกอบกับต่อจากนี้ไปปริมาณหรือความนิยมของผู้เรียนที่มีต่อการศึกษาในระบบ (formal Education) โดยมุ่งหมายเพียงเพื่อให้ได้รับปริญญาบัตรนั้นจะมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากองค์ประกอบที่มีอยู่ในระบบการศึกษาในปัจจุบัน ทั้งหลักสูตรการศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนยังไม่มีปรับเปลี่ยนให้ทันยุคทันสมัย หรือหากจะมีการปรับเปลี่ยนก็จำเป็นต้องใช้ระยะเวลานานจนเกิดผลลัพธ์ที่เสื่อมประสิทธิภาพ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาอาจเตรียมความพร้อมโดยจัดระบบต่าง ๆ ไว้รองรับกับระบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เช่น การจัดทำ

หลักสูตรการศึกษาระยะสั้น และจัดระบบ ธนาคารหน่วยกิตและการเทียบโอนหน่วยกิต ซึ่งจะส่งผลให้การจัดทำหลักสูตรการศึกษามีความยืดหยุ่นและทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการทักษะเพื่อรองรับกับศตวรรษที่ ๒๑ และการประกอบอาชีพในอนาคต

- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ
(สวทช.)

ควรส่งเสริมเรื่องการจัดทำ Platform Innovation ซึ่งเกิดมาจากการระดมความคิดเห็นจากบุคลากรในส่วนต่าง ๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากมีความสำคัญหลายประการ และยังเป็นส่วนช่วยหลายกรอบความคิดหรือพฤติกรรมของการยึดติดหรือไม่ยอมแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือองค์ความรู้ระหว่างกันภายในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ ข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษา วิธีการสอน และกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเชื่อมโยงกับสถานประกอบการเพื่อประโยชน์ในกรณีที่ผู้จบการศึกษาจะต้องไปทำงานในสถานประกอบการและการสร้างศักยภาพให้แก่บัณฑิต เพื่อเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเองนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักศึกษาว่า การดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จนั้นควรดำเนินแนวทางอย่างไร

๔.๔ ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.) และที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

- ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

เนื่องจากในปัจจุบันผู้เรียนบางส่วนไม่ได้ประสงค์ที่จะศึกษาเพื่อได้รับเพียงปริญญาบัตรเท่านั้น แต่ผู้เรียนมีความประสงค์ที่จะศึกษาในเฉพาะวิชาที่สนใจและเรียนได้ผลดี แต่เนื่องจากหลักสูตรระดับปริญญาตรีได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้แล้วทั้งในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี จึงเป็นสิ่งที่ปิดกั้นการพัฒนาสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน จึงเห็นควรให้มีการบูรณาการการจัดการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่จำเป็น โดยปรับหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนในสาขาวิชานั้นต้องเรียนในวิชาใดวิชาหนึ่ง เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น และหลายกำแพงของความเป็นสาขาวิชา

- ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย
(ปชมท.)

(๑) กรณีปัญหาสถาบันอุดมศึกษาถูกตัดลดงบประมาณนั้นส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงการบริหารงานในระดับคณะ เมื่องบประมาณการจ้างอัตราบุคลากรในสายสนับสนุนไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องใช้เงินรายได้ของคณะนั่นเอง และบางกรณียังมีมุมมองว่า การจ้างบุคลากรในสายสนับสนุนยังไม่จำเป็น จึงมีการผลักดันให้มีการบรรจุบุคลากรในสายวิชาการแทน ส่งผลให้คณะต้องหาเงินรายได้เพื่อจ้างบุคลากรในสายสนับสนุนเป็นรายวัน และเมื่อจำนวนนิสิตและนักศึกษาลดลงก็ส่งผลให้รายได้ลดลงตามไปด้วย จึงต้องดึงงบประมาณสะสมของคณะมาใช้เป็นประจำในทุกปี ปีละกว่า ๑๐ ล้านบาท ซึ่งหากยังแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่ได้ภายในระยะเวลา ๔ – ๕ ปี นับต่อจากนี้ ก็อาจจะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการยุบคณะ

(๒) ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพที่แท้จริง ซึ่งพิจารณาว่า ภาครัฐมีศักยภาพที่สามารถจะจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดำเนินการจัดฝึกอบรมความรู้ในหลักสูตรที่หลากหลายให้กับประชาชนทุกช่วงวัยและทุกอาชีพตามความเหมาะสมและมอบประกาศนียบัตรเมื่อสำเร็จหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ทั้งนี้ หากประเทศมีทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ ได้อย่างยั่งยืน

๔.๕ ข้อมูลคิดเห็นของภาคอุตสาหกรรม

- สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยสนับสนุนการจัดตั้งกระทรวงซึ่งดำเนินการกิจด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนภารกิจให้เป็นไปอย่างมีทิศทางที่ชัดเจนขึ้น และสามารถผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพอย่างหลากหลายเพื่อรองรับกับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาว่า สามารถเป็นผู้นำด้านวิชาการและผู้นำทางความคิด ซึ่งหน่วยงานภาคอุตสาหกรรมเป็นหน่วยที่ใช้บัณฑิตสามารถให้ข้อมูลความคิดเห็นถึงสถานการณ์ปัจจุบันของสถานประกอบการและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเพิ่มพูนคุณสมบัติที่มีโดยใช้กลวิธีต่าง ๆ (Human Resource Development: HRD) เช่น การจัดฝึกอบรม เป็นต้น แต่การดำเนินการดังกล่าวไม่ใช่สิ่งที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากมีปัจจัยแทรกซ้อนเข้ามาเปลี่ยนแปลงอย่างตลอดเวลา สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกิดขึ้นและกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะยาว

แม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาจะมีการจัดหลักสูตรการศึกษาในสาขาต่าง ๆ อย่างหลากหลายและผสมผสานในลักษณะสหสาขาวิชา (Multidisciplinary) อย่างไรก็ตาม ควรให้ความสำคัญกับการจัดหลักสูตรการศึกษาในสาขาหลัก เนื่องจากจะส่งเสริมให้บัณฑิตได้มีองค์ความรู้ในเชิงลึกเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ประกอบกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมตามนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) ในปัจจุบันนั้นยังจำเป็นต้องเสี่ยงงบประมาณในการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่สามารถต่อยอดผลผลิตจากงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริงจริง

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ปัจจุบันนักศึกษาไม่ค่อยให้ความสำคัญกับความรู้อันด้าน Pure Science ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่มีความสำคัญส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในระยะยาว ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงควรพิจารณาหาแนวทางการส่งเสริมและให้ความสำคัญพร้อมกับจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากการดำเนินนโยบายแห่งรัฐให้เกิดความชัดเจน เช่น ภาครัฐต้องส่งเสริมและการขยายโอกาสการมีงานทำของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ให้เหมาะสม รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของกำลังคนของไทยทั้งความรู้ด้านภาษา ด้านเทคโนโลยีและความรู้สำนึกรับผิดชอบ เพื่อให้กำลังคนของไทยมีศักยภาพสามารถพัฒนาประเทศ และยังสามารถทำงานในต่างประเทศได้อย่างมั่นคงและมีความก้าวหน้า ดังเช่น สิงคโปร์ และอินเดีย โดยเริ่มต้นดำเนินการขยายบทบาทการให้บริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้กับพลเมืองในภูมิภาคอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้านรอบอาเซียน

นอกจากนี้ ได้รับทราบข้อมูลว่า ประเทศญี่ปุ่นและอินเดียได้จัดตั้งสถาบันหนังสือแห่งชาติโดยให้มีการจัดแปลหนังสือที่มีประโยชน์และมีคุณค่าของประเทศต่าง ๆ เป็นภาษาของชนชาติตน พร้อมกับสอดแทรกสาระความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมกับประชาชนในแต่ละภูมิภาคจากนั้นได้นำไปไว้ในห้องสมุดประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับภารกิจของอุดมศึกษาที่สามารถเข้ามาช่วยพัฒนาความรู้ให้กับชุมชน

ประเด็นที่ ๕ “การปรับบทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่าง ๆ เพื่อรองรับกับการสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพทุกช่วงวัยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืน”

๕.๑ ข้อมูลคิดเห็นของสมาคมสภามหาวิทยาลัย (ประเทศไทย)

เนื่องจากวิทยาลัยชุมชนเป็นสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา โดยมีภารกิจสำคัญในการให้การศึกษา วิจัย ให้บริการทางวิชาการ ทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นและชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพบุคคล ตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการและการประกอบอาชีพของท้องถิ่นและชุมชนแต่ปัจจุบันได้มีการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ส่งผลให้การบริหารงานของวิทยาลัยชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ดังนั้น จึงขอเสนอให้วิทยาลัยชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการ โดยมีสภาวิทยาลัยชุมชนที่ดำเนินการโดยชุมชนแต่ละแห่ง พร้อมกับควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอให้กับวิทยาลัยชุมชน โดยตรงหรือจัดสรรผ่านไปยังจังหวัด พร้อมกันนี้หน่วยงานส่วนกลางควรจัดสรรงบประมาณอุดหนุนเพิ่มเติมกรณีจำเป็นที่ต้องส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในด้านใดด้านหนึ่ง

๕.๒ ข้อมูลความคิดเห็นของส่วนราชการที่ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา

- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีความพร้อมด้านองค์ความรู้และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในรูปแบบ Informal Education มากขึ้น โดยร่วมมือกับกระทรวงแรงงาน โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลเรื่องการจัดทำและพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายการพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวจะส่งเสริมการดำเนินบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในด้านการยกระดับคุณภาพบุคคลในวัยทำงานและสามารถทำงานได้จริง

๕.๓ ข้อมูลคิดเห็นของหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา

- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาได้เข้าไปดำเนินงานในหลากหลายพื้นที่ โดยมีประเด็นที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์กับพื้นที่ที่ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ทำงานใกล้ชิดกับจังหวัดจะมีการกำหนดแผนงานหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และในช่วง ๑ - ๒ ปีที่ผ่านมาพบว่า มีโครงการเด่นหลายโครงการ และพิจารณาว่า หากสถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการแปลง

องค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับพื้นที่และสอดคล้องกับการทำงานเชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัดมากขึ้นก็จะส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถขับเคลื่อนภารกิจเพื่อรองรับกับการปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างหลากหลายและมีความโดดเด่นมากขึ้น

๕.๔ ข้อมูลความคิดเห็นของหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เสนอให้มีกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาที่มีพันธกิจที่ชัดเจนทั้งกลุ่มวิจัยขั้นสูงหรือกลุ่มเฉพาะทางนั้นควรจัดตั้งเป็น World Class Research เพื่อเป็นผู้นำในการสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมอย่างแท้จริง และกลุ่มระดับชาติ National ที่เน้นการสอนระดับปริญญาตรีซึ่งหากได้รับการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการก็จะสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดีรวมทั้งกลุ่มระดับชุมชน เช่น วิทยาลัยชุมชน ซึ่งการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นก็จำเป็นต้องใช้งานวิจัยโดยวิทยาลัยชุมชนจะมีส่วนช่วยทำงานด้านการพัฒนาบุคลากรและชุมชนในพื้นที่ ซึ่งชุมชนนั้นมีความสำคัญในการเป็นฐานของเมือง เมืองเป็นฐานของประเทศ และประเทศก็เป็นส่วนหนึ่งของโลก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดูแลและให้การสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชนให้สามารถทำหน้าที่ของตนอย่างชัดเจนและเป็นลำดับขั้นตอน

ประเด็นที่ ๖ การเร่งยกระดับศักยภาพของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๖.๑ ข้อมูลความคิดเห็นของสถาบันวิทยสิริเมธี (VISTEC) สถาบันอุดมศึกษาซีเอ็มเคแอล (CMKL University)

การยกระดับให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยเป็นสถาบันในฝันในอันจะสามารถสร้างสรรค์งานวิจัยขั้นสูงที่สามารถก่อให้เกิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ สามารถผลิตผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเป็นนักวิจัยสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ยั่งยืนให้กับประเทศ อาจดำเนินการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของ Industrial Hospitals โดยมีบริษัทที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีมาตั้งศูนย์ธุรกิจ ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้นักวิจัยได้ทำงานบนโจทย์จริง สามารถพัฒนานวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการในเชิงพาณิชย์ได้อย่างตรงจุดใช้งานได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม อันจะส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมนักศึกษาให้ได้รับทุนเรียนฟรีแบบไม่มีข้อผูกมัด มีการจัดสรรทุนสำหรับเดินทางไปทำวิจัยในต่างประเทศ มีอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ดึงดูดอาจารย์ผู้สอนที่มีชื่อเสียงด้านงานวิจัยในระดับโลกและมีประสบการณ์การทำงานร่วมกับบริษัทชั้นนำของโลกทั้ง Google Facebook และ Adobe มาช่วยสร้างงานวิจัยที่ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ ควรดึงคนเก่งจากทั่วโลกมาทำงานในประเทศไทย โดยเฉพาะด้าน Computer Science ประกอบกับสถาบันอุดมศึกษาควรมีอุปกรณ์และห้องปฏิบัติการที่มีความพร้อมและมีความทันสมัยพร้อมกับมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และที่สำคัญควรมีการจัดทำห้องสมุดเสมือน (Virtual Library) ซึ่งผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้ทั่วโลก

แต่ทั้งนี้ การเป้าหมายให้สถาบันอุดมศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ดีมีคุณภาพทัดเทียมสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำระดับโลกนั้น ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อส่งเสริมให้การดำเนินกระบวนการเกิดผลสำเร็จในการร่วมดำเนินการกับภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และจำเป็นต้องร่วมมือกับบริษัทที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สามารถเข้ามาใช้พื้นที่ร่วมกันจะยิ่งช่วยยกระดับให้การศึกษาวิจัยที่อยู่ร่วมกับพื้นที่อุตสาหกรรมนวัตกรรมขั้นสูง สามารถตอบสนองตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม รวมถึงเชื่อมต่อองค์ความรู้ไปสู่สินค้าหรือบริการทำให้สามารถปรับเปลี่ยนได้รวดเร็วตามพฤติกรรมของผู้บริโภค อันจะเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติให้มั่นคง

๖.๒ ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.) และที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

- ที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.)

ปัจจุบันปัญหาของบุคลากรสายสนับสนุนค่อนข้างมีความซับซ้อน เช่น กรณีการไม่สามารถรักษาบุคลากรสายสนับสนุนที่มีความเก่งไว้ได้ ด้วยเหตุผลเรื่องของลักษณะงาน และค่าตอบแทนที่ไม่ค่อยแตกต่างจากระบบข้าราชการ ดังนั้น บุคลากรสายสนับสนุนที่มีความเก่งส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนด้านเทคนิคหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้หันเหความสนใจไปสอบเป็นข้าราชการประจำในหน่วยราชการและองค์กรภาคเอกชนอื่น เนื่องจากได้รับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ดีกว่า ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงคล้ายกับเป็นสถานที่ฝึกงานเท่านั้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถรับบุคลากรสายสนับสนุนเข้ามาดำเนินงานได้ทันกับที่อัตราว่างลง กลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนที่มีจึงยังอาจไม่เข้มแข็งและยังไม่สามารถช่วยพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเต็มกำลัง สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยขอให้อาจารย์ช่วยทำงานในสายสนับสนุนด้วยซึ่งส่งผลให้เป็นการเพิ่มภาระงานกับอาจารย์ จึงขอเสนอให้มีข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวในทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ ในส่วนของแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่บุคลากรสายสนับสนุนของแต่ละสถาบันอุดมศึกษานั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่มีงบประมาณเพียงพอ ก็จะสามารถผลักดันให้บุคลากรในสายสนับสนุนที่มีอยู่สามารถพัฒนาความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ได้ แต่หากจะขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาระยะยาวนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจัดควรจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมเพิ่มทักษะความรู้ให้กับบุคลากรในสายสนับสนุนของสถาบันอุดมศึกษา

- ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

ผู้ที่ได้รับการบรรจุให้ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ จะมีความพร้อมและสามารถปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้ และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าตอบแทนกับการทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานนั้น อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาได้รับค่าตอบแทนและผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยกว่าพนักงานที่ทำงานในบริษัทเอกชน

นอกจากนี้ การเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการเพื่อความเจริญก้าวหน้าในสายอาชีพของคณาจารย์ก็มีความยากลำบาก เนื่องจากอาจารย์ผู้เสนอขอตำแหน่งทางวิชาการต้องมีสัดส่วนการร่วมรับผิดชอบในผลงานวิชาการไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ทั้งนี้ ตามข้อกำหนดในประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่งผลให้ได้งานวิจัยชิ้นเล็กเป็นส่วนใหญ่ และไม่เกิดการบูรณาการร่วมกันทางวิชาการระหว่างอาจารย์ของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาที่จะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์งานที่มีคุณค่าต่อประโยชน์ส่วนรวมในระดับประเทศ และอาจยังส่งผลให้ไม่มีอาจารย์ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก เนื่องจากพิจารณาว่า เป็นการเสียเวลาและควรใช้เวลาดังกล่าวมาทำงานด้านการวิจัยเพื่อเสนอผลงานทางวิชาการจะได้ประโยชน์มากกว่า ทั้งนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการไว้อย่างเคร่งครัด ส่งผลให้อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีความเดือดร้อนเนื่องด้วยมีข้อจำกัดในการเสนอผลงานทางวิชาการ โดยเฉพาะลักษณะของงานที่จะขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ในสายศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แม้ว่าอาจารย์นั้นจะมีผลงานในระดับชาติก็ตาม

ดังนั้น จึงเห็นควรเสนอปรับหลักเกณฑ์ให้มีความยืดหยุ่นและการพิจารณาผลงานทางวิชาการที่เน้นถึงการมีส่วนร่วมต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ จึงนำมาขอตำแหน่งทางวิชาการนั้น เป็นอุปสรรคสำคัญในการทำงานร่วมกันเพราะในบางศาสตร์งานวิจัยที่ดีมีคุณค่าต้องเกิดจากการร่วมมือของคนในที่ตั้งต่าง ๆ อาจมากกว่า ๑๐๐ คน ถ้าจะให้ได้อ้อยละ ๕๐ งานวิจัยที่ดีดังกรณีนี้จะนำมาขอตำแหน่งไม่ได้ ดังนั้น จึงควรปรับเกณฑ์ใหม่ในการพิจารณาซึ่งอาจพิจารณาถึงการเผยแพร่เอกสารทางวิชาการของผู้ขอและจำนวนบทความตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนานาชาติและการอ้างอิงบทความเหล่านั้นในรูปแบบของดัชนี H-index เป็นต้น หรือเป็นงานวิชาการที่ไม่ใช่ผลงานวิจัยแต่เป็นผลงานที่มีการบูรณาการความรู้ที่หลากหลาย หรือเป็นผลงานที่เกิดจากการรับใช้สังคมและชุมชนซึ่งเป็นผลงานของอาจารย์อย่างแท้จริงเพื่อให้อาจารย์มีขวัญกำลังใจในการพัฒนาคุณภาพงานทางวิชาการในเส้นทางของตนและมีความเจริญก้าวหน้าทางสายอาชีพให้ทันกับช่วงเวลาที่กำหนดในการเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการในแต่ละระดับและระยะเวลาตามที่กำหนดในสัญญาจ้าง

ประกอบกับในปัจจุบันหลักเกณฑ์การเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการจะมุ่งเน้นความสำคัญกับผลงานด้านวิจัยมากกว่าความเชี่ยวชาญด้านการสอน ทั้งที่การพัฒนาการเรียนการสอนและการสร้างเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพนั้นเป็นบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ผู้ทำการสอนและได้เสนองานวิจัยในชั้นเรียนที่มีคุณภาพและนำสิ่งที่ได้มาปรับปรุงเอกสารการสอนให้มีคุณภาพ ดังนั้น ควรมีตำแหน่งวิชาการด้านการสอนด้วย ไม่ใช่มุ่งเน้นแต่เฉพาะด้านการศึกษาเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ ยังมีกรณีการจัดสรรงบประมาณให้สถาบันอุดมศึกษาในลักษณะ Block Grant และหากสถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถบรรจุบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งได้เต็มกรอบอัตรากำลัง สำนักงบประมาณจะตัดงบประมาณในส่วนที่สถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้นไม่สามารถบรรจุได้เต็มกรอบอัตรากำลัง ซึ่งในทางปฏิบัติสถาบันอุดมศึกษานางบประมาณดังกล่าวไปใช้ในการบริหารจัดการด้านอื่นแล้ว จึงเห็นควรว่า เมื่อสำนักงบประมาณได้ตัดลดงบประมาณด้านบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาแห่งใดแล้ว ก็ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้สถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้นเพื่อให้นำไปใช้

บริหารจัดการในด้านอื่นที่มีความจำเป็น ซึ่งกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐหลายแห่งได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ประกอบกับในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ มีแนวโน้มว่าสถาบันอุดมศึกษาจะถูกตัดลดงบประมาณด้านการวิจัยลงในทุกประเภท ซึ่งเรื่องดังกล่าวได้ขัดแย้งกับแนวทางการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อนด้านนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศ

ทั้งนี้ อัตรากำลังบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพและด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยียังมีจำนวนน้อย และบางส่วนยังคาบเกี่ยวกับปัญหาการแย่งงานของบุคลากรในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น เกสัชกรจะเปลี่ยนเป็นผู้แทนจำหน่ายยาประเภทต่าง ๆ (เซลส์ขายยา) เนื่องจากจะได้รับค่าตอบแทนที่ดีกว่า ดังนั้น จึงควรเพิ่มอัตรากำลังบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพและด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีให้มีจำนวนที่เพียงพอเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งพิจารณาว่า ปัจจัยที่จะส่งผลให้บุคลากรในสายสนับสนุนมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้น อาจค่อนข้างยาก หากระบบและวัฒนธรรมยังเป็นไปในรูปแบบเดิม แต่ทั้งนี้ หากกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องได้ถูกปรับเปลี่ยนไปในทิศทางใดแล้วบุคลากรในสายสนับสนุนก็พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตามทันที แต่ในส่วนของอาจารย์จะปรับเปลี่ยนได้เฉพาะกลุ่มอาจารย์ที่มีความเก่งและมีความสามารถที่โดดเด่น ทั้งนี้ การอุดมศึกษาของไทยจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าการอุดมศึกษาจะปรับเปลี่ยนเพื่อการอยู่รอดเพียงเท่านั้นหรือไม่และการแข่งขันศักยภาพด้านเทคโนโลยีและด้านวิทยาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับสถาบันอุดมศึกษาของประเทศต่าง ๆ ที่มีพื้นฐานความเจริญก้าวหน้าสูง เช่น สิงคโปร์ นั้น แนวคิดในการดำเนินการในทิศทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่ จึงเห็นควรเสนอให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยเน้นเฉพาะการแข่งขันด้านศักยภาพที่เป็นจุดแข็งของประเทศถึงจะสร้างโอกาสของการอยู่รอดได้ พร้อมกับเสริมสร้างศักยภาพในด้านที่เป็นจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็งควบคู่กัน

ประเด็นที่ ๗ ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา

๗.๑ ข้อมูลความคิดเห็นของสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน

เนื่องด้วยครูผู้สอนและบุคลากรวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศมีจำนวนน้อย (ประมาณ ๓๑๙ คน) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนดมาตรฐานอาจารย์ประจำหลักสูตรนั้นต้องมีความรู้ในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้บัญญัติให้อาจารย์ผู้สอนในระดับต่ำกว่าปริญญาจำเป็นต้องมีใบประกอบวิชาชีพ ดังนั้น เมื่อวิทยาลัยชุมชนถูกออกแบบมาเพื่อให้คนที่มีความรู้ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนหรือถ่ายทอดวิชาความรู้ เช่น วิทยาลัยชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้านมาช่วยทำสอนให้กับคนในชุมชน ส่งผลให้อาจารย์ผู้สอนของวิทยาลัยชุมชนที่ทำการสอนเพื่อการพัฒนาอาชีพในชุมชนนั้น เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด นอกจากนี้ วิทยาลัยชุมชนมีระบบการดำเนินงานที่ไม่ยืดหยุ่นลักษณะคล้ายกับระบบราชการ ดังนั้น จึงควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อส่งเสริมให้การบริหารจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๗.๒ ข้อมูลความคิดเห็นของสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

ขอเสนอความเห็นเพื่อให้มีการปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการจากภาครัฐอย่างเท่าเทียมกับการให้การสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ

๗.๓ ข้อมูลความคิดเห็นของส่วนราชการที่ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๗.๓.๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.)

ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดในประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในส่วนของการเสนอผลงานทางวิชาการของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการให้เกิดความยืดหยุ่นจากหลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดเดิมที่ผู้ขอต้องเป็นเจ้าของผลงานทางวิชาการและเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือถ้าเป็นงานที่ผู้ขอมีส่วนร่วมในผลงานทางวิชาการผู้ขอจะต้องมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ และต้องเป็นผู้ดำเนินการหลักในเรื่องนั้น เป็นการไม่เปิดโอกาสให้ผู้ขอสามารถร่วมทำผลงานทางวิชาการที่หลากหลายในเชิงสหสาขาวิชาเพื่อให้เกิดการบูรณาการความรู้ทางวิชาการระหว่างองค์กรหรือหน่วยงาน และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรคนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

๗.๓.๒ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)

ควรปรับในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้กับสถาบันอุดมศึกษาจาก Supply-Side Financing เป็น Demand-Side Financing โดยต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามรายหัวของผู้เรียนและตามมาตรฐานการจัดการศึกษา ซึ่งจะสามารถใช้งบประมาณเป็นส่วนช่วยในการกำกับมาตรฐานการศึกษาโดยไม่จำเป็นต้องออกกฎหรือระเบียบมาใช้บังคับมากมาย

๗.๔ ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.) และที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.)

- ที่ประชุมประธานสภาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปชมท.)

เสนอความเห็นซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณที่ยังไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการและกำลังเป็นปัญหาสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐซึ่งงบประมาณถูกตัดให้ลดลงโดยเหตุเกิดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาได้ถูกยุบเนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดจ้างพนักงานราชการทดแทนอัตราข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อรองรับการออกนอกระบบ โดยภาครัฐจะคืนเงินมาให้ในอัตรา ๑.๗ หรือ ๑.๕ (ในลักษณะ Block Grant) ตามสายงาน และให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถพิจารณาจัดสรร

บัญชีอัตราเงินเดือนและจัดสวัสดิการได้เอง ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการบรรจุหรือจ้างบุคคลจำนวนไม่มากแต่ให้อัตราเงินเดือนหรือค่าตอบแทนสูงซึ่งส่งผลให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ แต่ต่อมาสำนักงานประมาณได้กำหนดวิธีดำเนินการที่แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ เมื่อสถาบันอุดมศึกษาได้รับจัดสรรงบประมาณแล้วไม่สามารถบรรจุบุคลากรได้เต็มกรอบอัตรากำลังก็จะถูกตัดลดงบประมาณซึ่งสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งถูกตัดงบประมาณเป็นจำนวนเงิน ๒๐๐ - ๓๐๐ ล้านบาท โดยไม่มีการจัดสรรงบประมาณในส่วนอื่นให้เพิ่มเติม ดังนั้น จึงเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งทำความเข้าใจกับสำนักงานประมาณเพื่อกำหนดกรอบและวิธีการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับระบบการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษา

ประเด็นอื่น

(๑) ข้อคิดเห็นของที่ประชุมประธานสภาอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาแห่งประเทศไทยต่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนให้เชื่อมโยงกับสังคมและชุมชนตามกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา โดยใช้กลไกของอุดมศึกษาทั้งในส่วนของเนื้อหาสาระและบริบทตามหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) นั้น เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากรายวิชาศึกษาทั่วไปเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาตรี และเป็นรายวิชาบังคับที่นักศึกษาทุกคนต้องลงทะเบียนเรียน แต่เนื่องจาก ในกระบวนการจัดการศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษานั้นยังพบอุปสรรคสำคัญหลายประการเนื่องด้วยห้องเรียนมีขนาดใหญ่ แต่จำนวนอาจารย์และบุคลากรในสายสนับสนุนวิชาการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบมีจำกัด รวมทั้งทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้การพัฒนาทักษะผู้เรียนเพื่อให้เป็นไปตามที่มุ่งหมายไว้นั้นเป็นไปได้ยาก

ดังนั้น จึงขอเสนอให้สถาบันอุดมศึกษาจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกหลักสูตร นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรร่วมมือกันเพื่อเปิดสอนในรายวิชาเลือกเสรีเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดเพื่อเสริมศักยภาพของตนให้ดีขึ้น รวมทั้งแต่ละสถาบันอุดมศึกษาควรจัดให้มีหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่จัดระบบการลงทะเบียนและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนให้สามารถเลือกเรียนในชุดวิชาเลือกเสรีของแต่ละสาขาวิชาได้อย่างสะดวกเหมาะสมตามความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการบูรณาการศาสตร์ความรู้ข้ามสาขาวิชาซึ่งจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ตามที่มุ่งหมายไว้ และผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ในระดับอุดมศึกษาไปใช้พัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคมต่อไป

(๒) ข้อคิดเห็นของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยต่อประเด็นที่อุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยจำเป็นต้องบูรณาการทุกศาสตร์เข้าไว้ด้วยกันนั้น ซึ่งในความเป็นจริงของโลกยุคปัจจุบันนั้น แรงงานในสถานประกอบการจำเป็นต้องมีความสามารถในการทำงานที่หลากหลายหรือกว้างขวางกว่าความรู้ที่ได้รับจากสถาบันอุดมศึกษาที่ตนเองได้สำเร็จการศึกษา เช่น สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต แต่สามารถทำงานเป็นตัวแทนจำหน่ายหรือสามารถทำงานในฝ่ายจัดซื้อได้ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีความรู้อย่างหลากหลายในแต่ละสาขาวิชาเพื่อรองรับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งกรณีดังกล่าวจะช่วยลดปัญหาการว่างงานของบัณฑิตและจากผลสำรวจ พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะเศรษฐศาสตร์จะมีอัตราว่างงานจำนวนมาก เนื่องจากมีความต้องการทำงานด้านวิชาการหรือเป็นอาจารย์ และหากไม่ได้ทำงานในลักษณะดังกล่าวก็จะไม่สนใจสมัครงานอื่น ในช่วงระยะเวลา ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้เร่ง

ประชาสัมพันธ์และสนับสนุนให้มีผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้น ซึ่งเมื่อนักศึกษาของอาชีวศึกษาได้สำเร็จ การศึกษามาแล้วมีงานทำและได้รับค่าตอบแทน ไม่แตกต่างไปจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มากนัก นอกจากนี้ แรงงานหรือพนักงานที่สำเร็จการศึกษา ในหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จการศึกษา ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจะมีความเก่ง ด้านทักษะทางช่าง เนื่องจากได้มีการฝึกทักษะมาแล้วและยังอดทนกับงานหนัก จึงเป็นที่ต้องการ ของสถานประกอบการเป็นอย่างมาก

จากการสำรวจพบข้อมูลว่า ภาคเอกชนหรือสถานประกอบการมีความต้องการ บัณฑิตกลุ่มอาชีวศึกษาเข้ามาร่วมงานมากที่สุด ดังนั้น จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้จำนวนผู้เข้าเรียน ในสถาบันอุดมศึกษาได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเยาวชนรุ่นใหม่เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ต้องการเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง เช่น การขายสินค้าออนไลน์ซึ่งได้รับผลตอบแทนที่ดีและมีความเป็น อิสระ จึงอาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ภาคเอกชนยังประสบปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงาน

พร้อมกันนี้ ได้มีข้อมูลว่า แนวทางการแก้ไขปัญหการขาดแคลนแรงงานของบริษัท เพียร์สัน จำกัด (Pearson Education Limited) สหราชอาณาจักรนั้น ได้มีการสำรวจความต้องการ ของตลาดแรงงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ โดยเฉพาะข้อมูลตำแหน่งที่ยังขาดแคลน ที่มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยมีส่วนงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าว แต่แยกส่วนกันดำเนินการไม่มีการบูรณาการข้อมูลระหว่างกัน ทั้งกระทรวงแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ สังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กรมโรงงานอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมจังหวัด สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๔.๑ บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงของกระแส Globalization ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สิ่งที่เกิดขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่งสามารถแผ่อิทธิพลไปส่วนอื่นของโลกได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งการสื่อสาร การบริการ การถ่ายเทสินค้า เงินตรา ข้อมูล ข่าวสารและวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงกระแส Globalization และการเปลี่ยนแปลงจากกระแส Globalization นั้น มิได้ส่งผลกระทบต่อเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งแต่ได้ส่งผลกระทบต่อทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมและประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และด้านการเมือง

อิทธิพลของ Disruptive Technologies ที่เปลี่ยนผันกลไกเศรษฐกิจโลกแบบเดิม โดยอาศัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มคุณค่าและรายได้ให้แก่อุตสาหกรรมแขนงต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานของระบบเศรษฐกิจตามนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) ซึ่งการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุนโยบายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างกำลังคนให้มีความพร้อมและยกระดับความสามารถในการประยุกต์และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ กับดักความเหลื่อมล้ำ กับดักความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์ กับสิ่งแวดล้อม และกับดักรายได้ปานกลาง ซึ่งเป็นจุดอ่อนของโครงสร้างเศรษฐกิจไทย นับตั้งแต่ยุค ๑.๐ ยุค ๒.๐ และยุค ๒.๐ และ ๓.๐ รัฐบาลได้มีนโยบายยกระดับขีดความสามารถของประเทศเป็น ๔.๐ ประกอบด้วย ๒ กลไกหลักในการขับเคลื่อน (Engines of Growth) คือ ๑) Productive Growth Engine เพื่อปรับเปลี่ยนประเทศไทยสู่ High Income Country ด้วยนวัตกรรมปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ๒) Inclusive Growth Engine เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์และเป็นการกระจายรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาคและสร้างความมั่นคงของประเทศ

กระบวนการพื้นฐานในการยกระดับขีดความสามารถของประเทศนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับภารกิจของการอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับกับแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหาและวิกฤติของประเทศ โดยนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ไปช่วยชี้แนะแนวทางเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาประเทศ โดยแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนตามแนวนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) จะต้องขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษา และบุคลากรในแวดวงอุดมศึกษาให้เป็น ๔.๐ เพื่อสร้างการวิจัยและพัฒนา ความรู้และนวัตกรรม ความร่วมมือจากภาคเอกชน ให้การศึกษาและสร้างคนเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยนวัตกรรม

ดังนั้น คณะกรรมาธิการจึงได้พิจารณาศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะถึงแนวทางการปรับตัวของอุดมศึกษาไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อเป็นกลไกสำคัญให้ภาครัฐ หน่วยงานด้านการอุดมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา นำไปใช้เป็นข้อมูล และแนวทางดำเนินการเพื่อรองรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เพื่อยกระดับให้การอุดมศึกษาทั้งองคาพยพมีความเจริญก้าวหน้าโดยสามารถเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

๔.๒ ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม และสถาบันอุดมศึกษา

๑. การขยายฐานกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษาของอุดมศึกษาให้รองรับกับการจัดการศึกษาทุกช่วงวัย จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๑ ด้วยเหตุที่กลุ่มผู้เข้าเรียนซึ่งกำหนดตามกรอบอายุ (อายุระหว่าง ๑๘ – ๒๒ ปี) ได้มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะจำนวนนักศึกษาในระดับปริญญาตรี กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับภารกิจและความรับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอน โดยต้องปรับเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายเป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับประชาชนทุกช่วงวัยซึ่งเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยต้องมีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนรู้ด้านเนื้อหา (Content Oriented) เป็นการพัฒนาด้านสมรรถนะและทักษะ (Competency Oriented) นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาความเหมาะสมเกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการคณะและสาขาวิชาที่เปิดสอนซ้ำซ้อนในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบกับลักษณะหรือทิศทางของอุดมศึกษาในประเทศไทยควรเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะวัยแรงงาน โดยส่งเสริมความร่วมมือกับการอาชีวศึกษาและกระทรวงแรงงานเพื่อร่วมกันพัฒนาและยกระดับแรงงานไร้ฝีมือให้เป็นแรงงานมีฝีมือ พร้อมทั้งต้องขยายฐานผู้เรียนไปยังต่างประเทศโดยสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนจากต่างประเทศเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย

๑.๒ ควรสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาคนทุกวัยที่ยั่งยืนและเป็นรูปธรรม เช่น การจัดตั้งสถาบันหนังสือแห่งชาติโดยจัดแปลหนังสือที่มีประโยชน์และมีคุณค่าของประเทศต่าง ๆ เป็นภาษาไทย พร้อมกับสอดแทรกสาระความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมกับประชาชนทุกช่วงวัยในแต่ละภูมิภาค จากนั้นได้นำไปไว้ในห้องสมุดประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับภารกิจของอุดมศึกษาที่สามารถเข้ามาช่วยพัฒนาความรู้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

๒. การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของอุดมศึกษา เช่น มุ่งเน้นการร่วมมือกับผู้ประกอบการเพื่อสร้างคุณภาพของบัณฑิตให้สามารถรองรับกับการแข่งขันในอนาคต และการปรับเปลี่ยนวิธีการหรือแนวทางพัฒนาศักยภาพของกำลังคนอุดมศึกษา (บัณฑิต) ให้มีคุณสมบัติพิเศษมากกว่าเดิม

นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้บัณฑิตเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง ซึ่งบัณฑิตจำเป็นต้องมีทักษะความรู้ที่เกิดขึ้นจริงจากการฝึกประสบการณ์ ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา วิธีการสอน และกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเชื่อมโยงกับสถานประกอบการเพื่อประโยชน์ในกรณีที่ผู้จบการศึกษาจะต้องไปทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่ได้มุ่งหมายแต่เฉพาะการจัดทำหลักสูตรจากสถานประกอบการหรือต้องการให้นักศึกษาได้ทำงานกับสถานประกอบการแห่งหนึ่งแห่งใด แต่มุ่งหมายให้บัณฑิตมีทักษะพื้นฐานทั้งด้านการบริหารจัดการทั่วไป การบริหารจัดการด้านการเงินการลงทุน และการจัดทำแผนธุรกิจ หรือให้บัณฑิตได้มีประสบการณ์จริงจากการทำงานกับสถานประกอบการเพิ่มขึ้นจากการศึกษาเรียนรู้แต่เฉพาะ

ในห้องเรียน ซึ่งประเทศที่มีความเจริญด้านการศึกษาและด้านเศรษฐกิจ เช่น ประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก แต่ระยะเวลาที่ผ่านมาระบบการศึกษาของไทยอาจมีค่านิยมที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาใช้เวลาเรียนในห้องเรียนมากเกินไป จนผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีมุมมองของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสภามหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อปรับปรุงกรอบมาตรฐานวิชาชีพหรือต้องปรับเปลี่ยนระเบียบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความยืดหยุ่นเพื่อรองรับกับการสร้างทักษะความรู้ของผู้เรียนที่ได้มาจากประสบการณ์การทำงานจริงในสถานประกอบการ

๒.๒ สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาความเหมาะสมการเปิดสอนในหลักสูตรการศึกษาในลักษณะปริญญาจิ๋ว (Nanodegree) ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการฝึกบุคลากรหรือนักศึกษาให้มีความสามารถในการทำงานในองค์กรได้ทันที นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับ Big Data Analytics ที่ทำให้การวิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดเป็น Artificial Intelligence (AI) ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบหรือวงจรของการประกอบอาชีพในปัจจุบัน ซึ่ง Social Network กลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังมากหากไม่ปลูกฝังจิตสำนึกของคนผู้ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวแล้ว Social Network จะกลายเป็นอันตรายต่อตนเองและความมั่นคงของประเทศได้

๒.๓ สถาบันอุดมศึกษามีการสอนในวิชาหลักทั่วไปที่มีลักษณะคล้ายกันทุกแห่ง จึงเห็นควรให้มี Digital Learning Platform เพื่อลดความสับสนเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่มีเอกลักษณ์ของตนเองสามารถสร้างสื่อการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะของตนให้มีความแตกต่างออกไป กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาดำเนินการผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

๒.๔ สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้นิสิตและนักศึกษาเห็นประโยชน์และความสำคัญทั้งการเรียนออนไลน์ และการเรียนรู้ในห้องเรียนให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะในการเรียนรู้ในรูปแบบ Active Learning ซึ่งเน้นการเรียนแบบโต้ตอบระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งจะสามารถชี้แนะแนวทางทางให้แก่ นิสิตและนักศึกษาได้มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากความรู้ที่ได้รับในชั้นเรียน แต่ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเสนอถึงกระบวนการสร้างความตระหนักรู้เพื่อเสริมภูมิคุ้มกันให้แก่ นิสิตและนักศึกษาเกี่ยวกับภัยแฝงที่มาจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยอาจจัดทำเป็นหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันจะเกิดผลพวงให้พื้นที่ของการอุดมศึกษาหดตัวลงอย่างรุนแรง ซึ่งกรณีดังกล่าวให้หมายรวมถึงการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียจากการแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาออนไลน์ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยง จึงจำเป็นต้องศึกษาหาข้อมูลทั้งข้อเด่นและข้อด้อยที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้านเพื่อกำหนดเป็นแนวทางการบริหารจัดการรองรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒.๕ หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา ทั้งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จำเป็นต้องออกแบบสื่อสารสนเทศให้เหมาะสมกับการทำงานตามกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีขอบข่ายที่กว้างขวางกว่าในสถาบันอุดมศึกษา

และจะเป็นการดียิ่งขึ้นถ้ามีการเชื่อมต่อระบบวิจัยกับระบบการเรียนการสอนให้กลมกลืนกันและดำเนินการได้จนเป็นระบบเดียวกัน พร้อมกันนี้สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดเตรียมเครื่องมือหรือวิธีการให้มีความพร้อมไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถบริหารจัดการเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

๓. การพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรมซึ่งเป็นภารกิจหลักของการอุดมศึกษา เพื่อรองรับกับการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเสมอภาคของประเทศ จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศก้าวออกจากกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลาง แต่ผลการศึกษาพบว่า ประเทศที่มีรายได้สูงขึ้นนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากการมีรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะสิทธิบัตร เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ดังนั้น จึงเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อจัดตั้งสำนักงานจัดการสิทธิเทคโนโลยี (Technology Licensing Office: TLO) สังกัดสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพื่อสร้างกลไกรองรับระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และสร้างบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ในเรื่องการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาหน่วยงานที่ดำเนินการกิจด้านการวิจัย และแหล่งทุนวิจัย

แต่ทั้งนี้ จำเป็นต้องปฏิรูปการดำเนินงานด้านการวิจัย โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการวิจัย นักวิจัย และอาจารย์ที่ทำงานด้านการวิจัยจะต้องกำหนดกรอบความคิดที่มุ่งการพัฒนา งานวิจัยเพื่อต่อยอดให้เกิดนวัตกรรมมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันหน่วยวิจัยและหน่วยงานที่สนับสนุนทุนวิจัย ยังกำหนดตัวชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของงานที่ไม่ได้มุ่งผลให้เกิดนวัตกรรมมากนัก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาให้ความสำคัญกับการปรับตัวชี้วัดผลงานวิจัยที่มุ่งไปสู่การจดสิทธิบัตรให้มากขึ้น

๓.๒ ด้วยรัฐบาลมีนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) โดยมุ่งเน้นนำนวัตกรรม มาใช้พัฒนาและยกระดับศักยภาพของประเทศ แต่ระยะเวลาที่ผ่านมาหน่วยงานและส่วนที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ได้ผลักดันให้เกิดผลในเรื่องดังกล่าว จึงจำเป็นต้องนำเข้านวัตกรรมจากต่างประเทศเข้ามาใช้ ในประเทศเป็นส่วนใหญ่ส่งผลให้ต้องใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมาก และยังพบปัญหาว่า สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยผลิตบุคลากรและผลงานด้านการวิจัยและนวัตกรรมได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อดำเนินงานด้านการวิจัยลดลง ทั้งนี้ พิจารณาได้จากงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ไว้สำหรับการวิจัย ของทุกภาคส่วนด้านการวิจัยในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เป็นจำนวนเงินประมาณ ๑.๖ หมื่นล้านบาท ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ มีจำนวนลดลงเป็นจำนวนเงินประมาณ ๑.๕๗ หมื่นล้านบาท ซึ่งปีงบประมาณ ๒๕๖๒ สถาบันอุดมศึกษาถูกตัดลดงบประมาณด้านการวิจัยลงในทุกประเภท ดังนั้น จึงขัดแย้งกับแนวทางการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อนด้านนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐบาลจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญด้านการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำมาใช้ยกระดับงานวิจัยเพื่อมุ่งสู่การสร้างสรรค่นวัตกรรมมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษา ได้มีโอกาสทำงานวิจัยในโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะสามารถ ดำเนินการได้อย่างเด่นชัดเมื่อมีการร่วมดำเนินงานระหว่างด้านการอุดมศึกษากับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงที่ดำเนินการกิจด้านการอุดมศึกษา จึงควรส่งเสริม เรื่องการจัดทำ Platform Innovation ซึ่งเกิดมาจากการระดมความคิดเห็นจากบุคลากรในส่วนต่าง ๆ

ภายในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากมีความสำคัญหลายประการและยังเป็นส่วนช่วยหลายกรอบความคิดหรือพฤติกรรมของการยึดติดหรือไม่ยอมแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือองค์ความรู้ระหว่างกันภายในสถาบันอุดมศึกษา

๓.๓ การอุดมศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีสัดส่วนนักวิจัยเชิงนวัตกรรมมากกว่านักวิจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะเรื่องการเกษตร เพื่อให้งานวิจัยที่ได้นำไปใช้เป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ทิศทางการวิจัยได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและไม่มีความต่อเนื่องด้านการต่อยอดองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว ส่งผลให้นักวิจัยไม่มีความเชี่ยวชาญในเชิงลึก โดยเฉพาะเรื่องการวิจัยพืชผลทางการเกษตร ส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศกลับเป็นแค่วัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเดิม โดยยังไม่สามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่เพื่อออกจำหน่ายได้ทั้งหมด ซึ่งภาครัฐจำเป็นต้องเป็นหน่วยงานหลักในการเข้ามาช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ให้กับภาคการผลิตรวมทั้งต้องร่วมมือกันทั้งระบบและทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนตามแผนงาน

แต่ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องมีความเข้าใจในการผลิตชิ้นงานผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการลงทุนด้านงบประมาณในเชิงการเกิดนวัตกรรม ความร่วมมือ และประโยชน์ของการขับเคลื่อนจากกลไกการทำงาน และต้องส่งเสริมการทำงานวิจัยเพื่อให้เกิดผลในการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้มากขึ้น เนื่องจากนโยบายรัฐบาลมุ่งใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ๔.๐ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้อาจารย์ได้ลงพื้นที่ในชุมชนร่วมกับการสอนนักศึกษาทำให้มีการพัฒนางานวิจัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อต่อยอดให้เกิดงานวิจัยที่มีประโยชน์เชิงพาณิชย์ ทำให้ชุมชนมีรายได้และมีความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

๓.๔ หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนา ทั้งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ควรสนับสนุนทุนเพื่อทำงานวิจัยเกี่ยวกับ SMEs โดยมีเงื่อนไขในการทำงานวิจัยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ สนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีจากงานวิจัยที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันวิจัยไปใช้ประโยชน์

ส่วนการดำเนินการในลำดับต่อไปนั้น ควรพิจารณาขยายความสำคัญจาก SMEs (Small and Medium Enterprises) เป็น MSMEs (Micro, Small & Medium Enterprises) ด้วยเหตุที่ SMEs มีผลที่ดีต่อผู้ประกอบการรายใหญ่แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคอขวดหรือความเหลื่อมล้ำในสังคม เนื่องจากจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการที่เป็นชนกลางมีผลต่างของรายได้ที่มากกว่าผู้ที่มีฐานะยากจนเพิ่มมากขึ้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่กระบวนการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาต้องให้น้ำหนักที่ SMEs โดยเฉพาะในส่วนของ MSMEs ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของอุดมศึกษาในการมุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดแนวทางการออกแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ขยายการดำเนินการให้ครอบคลุมถึง MSMEs ด้วย

ประกอบกับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม SMEs หรือ Start up นั้น เกิดความล่าช้าในส่วนของการ Scale up เนื่องจากมีขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติงบประมาณของทางราชการซึ่งต้องใช้ระยะเวลาการดำเนินการ ดังนั้น จึงเห็นควรส่งเสริมภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการสนับสนุนการดำเนินงานเรื่องดังกล่าวเพื่อให้กลไกดังกล่าวมีความคล่องตัว โดยสร้างแรงจูงใจให้กับภาคเอกชนในเรื่องของสิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสม

๓.๕ หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นแหล่งทุนวิจัยควรปรับแนวคิดในการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการพิจารณาให้ทุนวิจัยว่า ควรจะให้ทุนสำหรับงานวิจัยทุกเรื่องที่มีความเสี่ยงในการขาดทุนค่อนข้างน้อยแต่ได้ความคุ้มค่าไม่มากนัก หรือจะให้ทุนกับงานวิจัยที่ไม่คำนึงถึงความเสี่ยงในการขาดทุนเป็นสำคัญ แต่จำเป็นที่เน้นงานวิจัยที่เป็นสิ่งใหม่ซึ่งอาจสร้างด้านมูลค่าตัวเงินที่ค่อนข้างสูง ซึ่งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมจึงควรเพิ่มอัตราการสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัยเป็นการเฉพาะ โดยไม่กระทบกับการจัดสรรงบประมาณในด้านอื่นเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถผลิตงานวิจัยเพื่อต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ การพิจารณาให้ทุนวิจัยควรเน้นถึงความคุ้มค่าในการลงทุน โดยควรกำหนดแนวทางการดำเนินการให้ชัดเจนถึงทิศทางงานวิจัยซึ่งมีแนวโน้มที่จะได้รับทุนวิจัยนั้น ต้องเป็นงานวิจัยที่สามารถคำนวณได้ในทางเศรษฐกิจหรือสังคม และหากเสนอข้อมูลได้ว่า งานวิจัยจะมีผลกระทบกับภาคเอกชนในระดับใดอย่างไรแล้วก็จะเป็นส่วนช่วยให้ภาคเอกชนเพิ่มความสนใจในการเข้าร่วมสนับสนุนทุนวิจัยเพิ่มขึ้น ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการในทิศทางเดียวกัน พร้อมกันนี้ควรปรับเปลี่ยนระบบการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ที่เน้นถึงการพิจารณาผลงานทางวิชาการทั้งด้านงานวิจัยและผลงานอื่น โดยมุ่งเน้นถึงผลลัพธ์ของผลงานที่เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ใช่การมุ่งเน้นแต่การตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนเท่านั้น

นอกจากนี้ ไม่ควรละเลยการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในเชิงความรู้ทางด้าน Pure Science ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่มีความสำคัญส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในระยะยาว และสามารถดำเนินการให้มีผลทางด้านเศรษฐกิจได้ด้วย แต่จำเป็นต้องพิจารณาให้ชัดเจนพร้อมกันนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินนโยบาย Thailand 4.0 (ประเทศไทย ๔.๐) ซึ่งมุ่งเน้นการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม ภาครัฐจึงควรสนับสนุนงบประมาณด้านงานวิจัยแก่สถาบันอุดมศึกษามากขึ้นเพื่อให้สามารถพัฒนางานวิจัยพื้นฐานให้เป็นงานวิจัยที่มีคุณค่าในระดับชาติซึ่งจำเป็นต้องได้รับทุนวิจัยเพิ่มขึ้นจากหน่วยงานที่เป็นแหล่งสนับสนุนทุนวิจัย โดยมีหน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย ทั้งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ต้องเป็นหน่วยงานเชิงรุกและเป็นผู้นำในการสะท้อนให้สาธารณชนและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยที่มีคุณค่า อันจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยให้ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมสนใจที่จะสนับสนุนทุนให้กับงานวิจัยของไทยมากขึ้น

๓.๖ สถาบันอุดมศึกษาควรมีศูนย์กลางส่งเสริมการสร้างสรรค่นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม ซึ่งการดำเนินการส่วนหนึ่งจะเป็นการส่งเสริมการเริ่มต้นธุรกิจใหม่สำหรับศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบันและบุคคลภายนอกที่มีความสนใจเข้ารับการฝึกอบรม

๓.๗ สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของอาจารย์ที่ทำงานวิจัยหรือนักวิจัย ควรจัดระบบหรือสิ่งกีดกันที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการสร้างสรรค์งานวิจัย ด้วยเหตุที่เกรงว่า อาจารย์ที่ทำงานวิจัยหรือนักวิจัยจะมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งการให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวนี้ยังไม่พบผลเสีย แต่กลับจะได้รับผลดีเนื่องจากเป็นส่วนช่วยเพิ่มให้เกิดการสร้างสรรค่นงานวิจัยที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ อีกทั้งส่งเสริมการเพิ่มอัตรารายได้ของประเทศอันเป็นผลจากการเรียกเก็บภาษีเงินได้จากกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนั้น

๔. การปรับระบบการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๔.๑ การยกระดับการบริหารจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งจะเป็นภารกิจของกระทรวงที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม ควรมุ่งเน้นการดำเนินภารกิจที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ในภาพรวม เพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างแท้จริง ไม่ควรเน้นพวกพ้องหรือมีผลประโยชน์แอบแฝงทางการเมืองและให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

๔.๒ การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องให้อยู่ในระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของบุคคล โดยผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตและนักศึกษา จำเป็นมีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยกระบวนการสร้างและพัฒนาระบบนิเวศ (Ecosystem) ในสถาบันอุดมศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของบุคคลตั้งแต่ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา คณาจารย์ในสายงาน การสอนและสายงานด้านการวิจัย พนักงานราชการลูกจ้าง นิสิตและนักศึกษา อาತಿ การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาและการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การออกแบบระบบ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนา และยกระดับศักยภาพของบุคคลนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกลไกส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์และพันธกิจของการเป็นสถาบันอุดมศึกษายุคใหม่ที่สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต นอกจากนี้ การดำเนินการด้านการบริหารจัดการแนวใหม่ให้ประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว จึงควรต้องดำเนินการตามแนวคิด (5P) ดังนี้

- Point to Competencies : ดำเนินการบนพื้นฐานการตั้งคำถามว่า ทำแล้วผู้เรียนในทุกระดับมีคุณภาพและสมรรถนะหรือไม่

- Personalize Learning : การดำเนินการบนพื้นฐานการสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลายยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความต้องการ และตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

- Positioning with New Paradigm : การดำเนินการต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้และโลกสมัยใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด เช่น การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันอาคารเรียนอาจไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นที่สุด ยกเว้นห้องทดลองปฏิบัติการ เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนเป็น Virtual Classroom, Virtual Library หรือผนวกการใช้เทคโนโลยีระบบปัญญาประดิษฐ์ร่วมด้วย

- Partnership with Private and Communities : การดำเนินการเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความต้องการของภาคเอกชนและชุมชนให้เกิดการพัฒนาและต้องมีกลไกการดำเนินการที่ชัดเจน รวมทั้งมีแนวทางการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เช่น แนวทางสหกิจศึกษาและทวิศึกษา แต่จะมีแนวทางอย่างไรเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีแรงบันดาลใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกระบวนการทำงานในลักษณะดังกล่าวได้

- Probe with Sandbox Strategy : การดำเนินการในลักษณะสร้าง Model เพื่อการทดลองทำ ทั้งหลักสูตรการศึกษาและระบบกฎหมาย เช่น Google สร้างความร่วมมือกับวิทยาลัยชุมชน และบริษัทเอกชน ในการทดลองจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน ซึ่งเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถมีงานทำทันที

นอกจากนี้ ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาควรจะมีวิสัยทัศน์ หรือ MAIO Culture อย่างน้อย ๔ ประการ คือ ๑) ความเป็นนายแห่งตน ๒) มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนร่วม เป็นหลักมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ๓) มีความซื่อสัตย์ บริสุทธิ์ใจ ความซื่อตรงและตรวจสอบได้ และ ๔) ความเป็นผู้นำ และมีความคิดสร้างสรรค์

๔.๓ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเร่งสร้าง Smart People เนื่องจากประเทศต้องมีการปฏิรูปที่มีความเข้มแข็งและมีความดีเพียงพอที่จะนำพาประเทศก้าวไปสู่การพัฒนา โดยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา Social Emotional Learning Skills (SEL) และการสร้างความตระหนักรู้แก่ผู้เรียนว่า ในชีวิตนี้ต้องการอะไร เพื่อให้เข้าใจต่อไปได้ว่าจะประกอบอาชีพใดเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการระบบของการศึกษาระดับใหม่ เช่น ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด หรือ MOOC ซึ่งถ้าอุดมศึกษายังไม่ปรับตัวอาจส่งผลให้บางอาชีพต้องสูญหายไป เช่น นักบัญชี และอาจเกิดการล่มสลายของอุดมศึกษาไทยได้ นอกจากนี้ จำเป็นต้องส่งเสริมรายวิชาการจัดการและการเงินเพื่อสร้างความพร้อมการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ โดยมุ่งเน้นให้มีการทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรมให้สามารถเรียนรู้ลักษณะงาน การใช้เวลาในการปรับตัวเพื่อการทำงาน และเรียนรู้ความต้องการของกันและกัน

๔.๔ สถาบันอุดมศึกษาควรร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรม เข้ามาร่วมดำเนินการในโครงการฝึกงานของนักศึกษาเพื่อเป็นส่วนช่วยให้นักศึกษาได้มีความรู้และประสบการณ์ ทำให้นักศึกษาสามารถคิดค้นเทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่อันจะเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยภาครัฐจำเป็นต้องหามาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้องค์กรภาคเอกชน และภาคอุตสาหกรรมเข้ามาร่วมดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ การส่งเสริมให้ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยดำเนินการด้านการบ่มเพาะทักษะความรู้ด้านวิชาชีพให้กับนักศึกษานั้นจะให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าที่จะมอบหมายให้เป็นภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องเข้าไปร่วมดำเนินการกับกระทรวง ทบวงหรือกรมต่าง ๆ เนื่องจากภาคเอกชนนั้นมีความรู้และประสบการณ์โดยตรงที่ได้มาจากการประกอบกิจการในสายอาชีพแต่ละแขนง ซึ่งกระทรวง ทบวง หรือกรมต่าง ๆ ควรที่จะเข้ามาร่วมดำเนินการในส่วนของการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการหรือกลไกด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กมีความคาดหวังว่า จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยให้หมายรวมถึงค่าใช้จ่ายอันเป็นภาระที่เกิดจากการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางศึกษาด้วยและการร่วมมือทางการศึกษาจะต้องช่วยยกระดับคุณภาพของภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและมีนักศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเอื้อประโยชน์ร่วมกันทั้งสถาบันอุดมศึกษาและสถานประกอบการ รวมทั้งรัฐบาลต้องให้ความสำคัญและช่วยให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณและกฎหมาย

๕ การปรับบทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่าง ๆ เพื่อรองรับกับการสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพทุกช่วงวัยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืน จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๑ สถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่างๆ ทั้ง กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง กลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอก ควรเน้นการดำเนินการกิจให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์โดยมุ่งพัฒนาและผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ ของแต่ละกลุ่มสถาบัน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันปัญหาการผลิตบัณฑิตในคณะหรือสาขาวิชาที่ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของบัณฑิตและการผลิตบัณฑิตที่เกินอัตราความต้องการ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มเฉพาะทางและกลุ่มวิจัยขั้นสูงเพื่อจัดตั้งเป็น World Class Research เพื่อเป็นผู้นำในการสร้างองค์ความรู้ นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมอย่างแท้จริง

สถาบันอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกันเพื่อดำเนินการกิจชุมชนหรือพื้นที่ให้ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การปรับตัวของอุดมศึกษาสามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างหลากหลายและสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชนหรือพื้นที่ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่ทำงานใกล้ชิดกับจังหวัดมาอย่างต่อเนื่อง

๕.๒ การบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนมีความแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป เพราะวิทยาลัยชุมชนนั้นเป็นสถานศึกษาของรัฐซึ่งจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ให้อาจารย์ นักวิชาการ ทุน บำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นและชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพบุคคล ตอบสนองและสอดคล้องต่อความต้องการและการประกอบอาชีพของท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งสอดคล้องกับภารกิจดังกล่าวจึงเห็นควรให้มีสภาวิทยาลัยชุมชนที่ดำเนินการโดยชุมชนแต่ละแห่งเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา พร้อมกับควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอให้กับวิทยาลัยชุมชน โดยตรงหรือจัดสรรผ่านไปยังจังหวัด

๖. การเร่งยกระดับศักยภาพของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๖.๑ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายอาจารย์ ควรพิจารณาคุณสมบัติตั้งแต่เริ่มรับเข้ามาทำหน้าที่สอน โดยมุ่งเน้นคุณสมบัติของผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและมีประสิทธิภาพการทำงานด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวมเพื่อให้สามารถเป็นต้นแบบที่ดี

ทั้งนี้ เนื่องจากอาจารย์มีหน้าที่ทั้งด้านการสอน วิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งอาจารย์สายงานการสอนบางส่วนอาจไม่ถนัดในการวิจัยจึงทุ่มเทในการสอนมากกว่า ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาหาแนวทางเพื่อรองรับกับการเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์สายงานการสอนเพื่อเป็นกำลังใจในการพัฒนางานสอนให้ดียิ่งขึ้นไปและเป็นต้นแบบให้กับอาจารย์ท่านอื่น พร้อมกับสร้างแรงจูงใจ ให้ทำการวิจัยในชั้นเรียนด้วย ส่วนอาจารย์ที่ทำได้ดีทั้งด้านการสอนและงานวิจัยก็ต้องสนับสนุนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณภาพต่อไป

๖.๒ บุคลากรสายสนับสนุนต้องปรับตัวทั้งวิสัยทัศน์และคุณภาพเพื่อรองรับกับการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสนับสนุนหรือแบ่งเบาภาระของคณาจารย์สายการสอน โดยเฉพาะกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนด้านงาน HR (Human Resources) หรืองานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมาบุคลากรในสายงานดังกล่าวจะดำเนินงานในเชิงรับเป็นส่วนใหญ่ และมีกรอบการดำเนินงานที่ไม่ค่อยยืดหยุ่นส่งผลให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้หลายประการ และอาจไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งอาจไม่สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะการดำเนินงานด้าน HR ควรเป็นไปในเชิงรุกและต้องปรับแนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับทิศทางและนโยบายการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและสร้างกลไกต่าง ๆ ให้เอื้อกับการปรับตัวในเชิงรุกด้วย ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเพื่อรักษาอาจารย์ที่เป็นคนเก่งและคนดีไว้ให้สามารถเป็นกลไกในการช่วยพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการไม่สามารถรักษาบุคลากรสายสนับสนุนที่เป็นคนดีคนเก่งให้ทำงานอย่างต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาได้ ด้วยเหตุผลในเรื่องของลักษณะงานและค่าตอบแทนที่ไม่ค่อยแตกต่างจากระบบราชการ บริษัท หรือองค์กรอื่น ดังนั้น เมื่อบุคลากรสายสนับสนุนโดยเฉพาะด้านเทคนิคหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ปฏิบัติงานจนกระทั่งมีความรู้และประสบการณ์มากขึ้นก็จะหันเหไปสมัครสอบเข้ารับราชการหรือสมัครงานยังบริษัทหรือองค์กรอื่นที่ได้รับค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์ที่ดีกว่า ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นเสมือนแหล่งฝึกงานเท่านั้น

๖.๓ กรณีการจัดสรรงบประมาณภาพรวมให้สถาบันอุดมศึกษาในลักษณะ Block Grant และหากสถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถบรรจุบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งได้เต็มกรอบอัตราค่าจ้างแล้วสำนักงานประมาณจะตัดลดงบประมาณในส่วนที่สถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้นไม่สามารถบรรจุได้เต็มกรอบอัตราค่าจ้าง ซึ่งในทางปฏิบัติสถาบันอุดมศึกษาได้นำงบประมาณดังกล่าวไปบริหารจัดการในด้านอื่นแล้วจึงเห็นควรว่าเมื่อสำนักงานประมาณได้ตัดลดงบประมาณด้านบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาใดแล้วก็ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมหรือทดแทนให้กับสถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้นเพื่อให้เข้าไปใช้บริหารจัดการในด้านอื่นที่มีความจำเป็น

๗. ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๗.๑ เนื่องจากการจัดการศึกษาในอนาคตจำเป็นต้องมีส่วนร่วมจากภาคส่วนผู้ใช้บัณฑิต ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระบบ กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการมีความยืดหยุ่นและคล่องตัวจึงจะสามารถผลักดันและยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากลและสามารถรองรับกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๗.๒ ควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ (๓) และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ในส่วนการเสนอผลงานทางวิชาการของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการให้เกิดความยืดหยุ่นจากหลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดเดิมที่ผู้ขอดำรงตำแหน่ง

ทางวิชาการต้องเป็นเจ้าของผลงานทางวิชาการและเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือถ้าเป็นงานที่ผู้ขอมีส่วนร่วมในผลงานทางวิชาการผู้ขอจะต้องมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ และต้องเป็นผู้ดำเนินการหลักในเรื่องนั้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ขอสามารถร่วมทำผลงานทางวิชาการที่หลากหลายในเชิงสหสาขาวิชาเพื่อให้เกิดการบูรณาการความรู้ทางวิชาการระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ประกอบกับควรพิจารณาถึงลักษณะหรือวิธีการเผยแพร่เอกสารทางวิชาการของผู้ขอตรงตำแหน่งทางวิชาการและจำนวนบทความตีพิมพ์ในวารสาร วิชาการ นานาชาติและการอ้างอิงบทความเหล่านั้นให้เป็นไปในรูปแบบของดัชนี H-index หรือเป็นงานวิชาการที่ไม่ใช่ผลงานวิจัยแต่เป็นผลงานที่มีการบูรณาการความรู้ที่หลากหลายหรือเป็นผลงานที่เกิดจากการรับใช้สังคมและชุมชนซึ่งเป็นผลงานของอาจารย์อย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อให้อาจารย์เกิดขวัญกำลังใจ ในการพัฒนาคุณภาพงานทางวิชาการในเส้นทางของตนและมีความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่

๗.๓ เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องการสนับสนุนงบประมาณของอุดมศึกษาจาก Supply-Side Financing เป็น Demand-Side Financing ซึ่งจะสามารถใช้งบประมาณเป็นส่วนช่วยในการกำกับมาตรฐานการศึกษาโดยไม่จำเป็นต้องออกกฎหมายหรือระเบียบมาใช้บังคับมากมาย

ข้อสังเกตต่อการปรับระบบการบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

๑) ปัญหาภาพรวมของประเทศและปัญหาที่เกิดขึ้นด้านการบริหารจัดการอุดมศึกษามีสาเหตุหลักส่วนหนึ่งจากการขาดผู้นำในการแก้ไขปัญหาที่แท้จริง ประกอบกับขาดยุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือทิศทางการดำเนินการเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของอุดมศึกษาในอนาคต ดังนั้น การดำเนินกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของส่วนราชการที่มีหน้าที่และอำนาจด้านการอุดมศึกษา รวมทั้งผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษานั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดี และสามารถช่วยขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาสำคัญต่าง ๆ ทั้งด้านระบบงานด้านบุคคล ด้านกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้สำเร็จลุล่วงมีความถูกต้องและเหมาะสม

ประกอบกับควรพิจารณาทบทวนการกำหนดสัดส่วนองค์ประกอบของคณะกรรมการ คณะต่าง ๆ ที่ดำเนินการกิจด้านการอุดมศึกษา เช่น กรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษาหรือกรรมการในระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดความเหมาะสมและมีแรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของอุดมศึกษาในอนาคต นอกจากนี้ ส่วนราชการที่มีอำนาจและหน้าที่ด้านการอุดมศึกษา รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเร่งดำเนินการจัดทำกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อให้อุดมศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตให้ชัดเจนและสอดคล้องกันพร้อมทั้งสร้างกลไกต่าง ๆ เพื่อรองรับกับการดำเนินการ มิฉะนั้น การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวจะเป็นไปอย่างไร้ทิศทางและยากที่จะประสบผลสำเร็จ

๒) บทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษากับสภาวิชาชีพนั้นจำเป็นต้องทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและบนพื้นฐานการเคารพและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ทั้งด้านภารกิจหลักและภารกิจรอง โดยบทบาทหน้าที่ในการกำหนดกระบวนการในสร้างองค์ความรู้ กับบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานนั้น มีสภาสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษากำหนด โดยมีสภาวิชาชีพร่วมดำเนินการกิจรองเพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพมาตรฐานยิ่งขึ้น จากนั้นในส่วนของบทบาทหน้าที่วัดผลและคัดกรองคุณภาพของบัณฑิตเพื่อเข้าสู่เส้นทางการประกอบ วิชาชีพในสาขาต่าง ๆ นั้น สภาวิชาชีพจำเป็นต้องมีหน้าที่รับผิดชอบหลักในภารกิจดังกล่าว โดยมีสถาบันอุดมศึกษา ร่วมดำเนินการกิจรอง ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปตามมาตรฐาน การอุดมศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยครอบคลุมด้านผลลัพธ์ผู้เรียน การวิจัยและนวัตกรรม การบริการวิชาการแก่สังคม ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และการบริหารจัดการตามศักยภาพ และอัตลักษณ์ของประเภทสถาบัน โดยเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายสำคัญ คือ การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะ ของคนไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

๓) ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม และสถาบันอุดมศึกษา ควรร่วมกันสร้างกรอบแนวคิดหรือค่านิยมสูงสุดที่บัณฑิตพึงจะได้รับจากการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา คือ การสร้างองค์ความรู้ ทักษะ สมรรถนะและความสามารถในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขมากกว่าการได้มาซึ่งใบปริญญาบัตร

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑

ภาพกลุ่มผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม
สถาบันอุดมศึกษา นิสิตและนักศึกษา
ต่อสรุปผลการพิจารณาศึกษา
เรื่อง “การปรับตัวของอุดมศึกษาไทย
ต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต”
(เบื้องต้น)

๑.๑ กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา

(สมาคมสภามหาวิทยาลัยฯ ที่ประชุมอธิการบดีกลุ่มต่าง ๆ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์ฯ (ปอมท.) และที่ประชุมประธานสภาข้าราชการฯ (ปชมท.))

๑.๒ กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลผลิตอุดมศึกษา

(สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย)

๑.๓ กลุ่มส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย

(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสถาบันวิจัยพลังงาน)

๑.๔ กลุ่มนิสิตและนักศึกษา

(นายกองค์การนักศึกษา รองประธานสภานิสิต อุปนายกองค์การนักศึกษา และนายกสโมสรนักศึกษา)

๑.๕ กลุ่มส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษา (ภาครัฐและภาคเอกชน)

(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงแรงงาน
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
และภาคีเพื่อการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP))

ภาคผนวก ๒

ข้อมูลระบบสถิติทางการทะเบียน
จำนวนประชากรแยกอายุทั่วประเทศ
เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

และสถิติประชากรศาสตร์บ่งชี้จำนวนและสัดส่วนประชากร
จำแนกตามกลุ่มอายุ (วัยเด็ก วัยแรงงาน วัยสูงอายุ)

พศ. พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๖๐
ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.)
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ข้อมูลระบบสถิติทางการทะเบียน
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย*

จำนวนประชากรแยกอายุทั่วประเทศ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560							
ลักษณะข้อมูล	ชาย	หญิง	รวม				
แยกตามเพศ	32,464,906	33,723,597	66,188,503				
แยกตามลักษณะสถานะของบุคคล							
- ผู้ที่มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน	31,616,792	33,010,723	64,627,515				
- ผู้ที่ไม่ได้สัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน	354,362	326,187	680,549				
- ผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลาง (ทะเบียนซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดให้จัดทำขึ้นสำหรับ ลงรายการบุคคลที่ไม่อาจมีชื่อในทะเบียนบ้าน)	393,063	329,654	722,717				
- ผู้ที่อยู่ระหว่างการย้าย (ผู้ที่ย้ายออกแต่ยังไม่ได้ย้ายเข้า)	100,689	57,033	157,722				
แยกตามช่วงอายุ (ปี) (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน)							
อายุ	ชาย	หญิง	รวม	อายุ	ชาย	หญิง	รวม
น้อยกว่า 1 ปี	319,487	300,579	620,066	1 ปี	336,834	318,327	655,161
2 ปี	350,678	332,858	683,536	3 ปี	373,341	352,526	725,867
4 ปี	382,345	360,603	742,948	5 ปี	409,254	386,836	796,090
6 ปี	401,113	378,546	779,659	7 ปี	387,054	366,448	753,502
8 ปี	399,106	376,492	775,598	9 ปี	401,655	379,273	780,928
10 ปี	410,373	387,971	798,344	11 ปี	407,268	384,070	791,338
12 ปี	411,639	390,294	801,933	13 ปี	416,515	394,944	811,459

* http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php

14 ปี	405,144	383,298	788,442	15 ปี	406,538	385,513	792,051
16 ปี	407,987	387,230	795,217	17 ปี	429,189	409,599	838,788
18 ปี	429,078	407,381	836,459	19 ปี	456,632	436,363	892,995
20 ปี	494,784	472,402	967,186	21 ปี	496,373	482,619	978,992
22 ปี	494,672	478,856	973,528	23 ปี	476,028	462,038	938,066
24 ปี	479,932	466,752	946,684	25 ปี	487,909	474,635	962,544
26 ปี	485,510	471,612	957,122	27 ปี	478,319	466,838	945,157
28 ปี	459,067	447,605	906,672	29 ปี	449,058	438,629	887,687
30 ปี	445,242	439,269	884,511	31 ปี	460,572	454,494	915,066
32 ปี	477,973	472,791	950,764	33 ปี	480,264	476,634	956,898
34 ปี	490,634	489,422	980,056	35 ปี	507,581	507,776	1,015,357
36 ปี	507,581	508,377	1,015,958	37 ปี	518,420	519,439	1,037,859
38 ปี	517,974	522,608	1,040,582	39 ปี	499,522	507,971	1,007,493
40 ปี	523,348	534,742	1,058,090	41 ปี	515,096	530,754	1,045,850
42 ปี	504,480	522,207	1,026,687	43 ปี	511,465	533,560	1,045,025
44 ปี	498,900	524,324	1,023,224	45 ปี	512,207	543,478	1,055,685
46 ปี	517,085	554,518	1,071,603	47 ปี	505,902	542,199	1,048,101
48 ปี	495,221	536,871	1,032,092	49 ปี	510,543	556,567	1,067,110
50 ปี	487,450	530,779	1,018,229	51 ปี	473,261	522,749	996,010
52 ปี	478,508	529,166	1,007,674	53 ปี	472,974	528,601	1,001,575
54 ปี	444,421	492,946	937,367	55 ปี	432,867	479,455	912,322
56 ปี	411,521	458,770	870,291	57 ปี	406,589	461,195	867,784
58 ปี	388,634	440,095	828,729	59 ปี	353,632	406,500	760,132
60 ปี	340,000	391,854	731,854	61 ปี	312,765	358,186	670,951
62 ปี	289,566	335,936	625,502	63 ปี	293,075	346,800	639,875

64 ปี	270,317	321,254	591,571	65 ปี	264,259	313,917	578,176
66 ปี	246,850	295,177	542,027	67 ปี	232,926	281,672	514,598
68 ปี	223,655	273,108	496,763	69 ปี	198,342	240,952	439,294
70 ปี	178,528	218,173	396,701	71 ปี	161,261	200,252	361,513
72 ปี	142,554	179,687	322,241	73 ปี	136,072	169,743	305,815
74 ปี	125,119	159,488	284,607	75 ปี	117,783	152,679	270,462
76 ปี	115,057	152,249	267,306	77 ปี	99,477	135,094	234,571
78 ปี	99,659	135,721	235,380	79 ปี	93,614	129,938	223,552
80 ปี	82,167	118,523	200,690	81 ปี	74,421	108,948	183,369
82 ปี	66,080	100,213	166,293	83 ปี	58,765	87,938	146,703
84 ปี	52,334	81,760	134,094	85 ปี	46,325	72,822	119,147
86 ปี	37,494	61,692	99,186	87 ปี	32,014	53,056	85,070
88 ปี	26,765	45,313	72,078	89 ปี	22,589	38,418	61,007
90 ปี	18,761	32,407	51,168	91 ปี	14,004	24,465	38,469
92 ปี	11,261	19,787	31,048	93 ปี	8,304	14,448	22,752
94 ปี	6,912	11,387	18,299	95 ปี	5,419	9,147	14,566
96 ปี	4,446	7,210	11,656	97 ปี	3,779	5,795	9,574
98 ปี	2,725	4,032	6,757	99 ปี	2,300	2,985	5,285
100 ปี	2,193	2,935	5,128	มากกว่า 100 ปี	4,084	6,140	10,224

**สถิติประชากรศาสตร์บ่งชี้จำนวนและสัดส่วนประชากร
จำแนกตามกลุ่มอายุ (วัยเด็ก วัยแรงงาน วัยสูงอายุ) เพศ พ.ศ. 2550-2560 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม***

ภาค	เพศ	กลุ่มตามอายุ	2550		2551		2552	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่ว ราชอาณาจักร	รวม	รวม	63,038,247	100.00	63,389,730	100.00	63,525,062	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	12,924,777	20.50	12,752,342	20.12	12,580,530	19.80
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	41,910,182	66.48	42,171,159	66.53	42,437,215	66.80
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	6,705,061	10.64	6,904,598	10.89	7,176,819	11.30
		จำแนกอายุไม่ได้	1,498,227	2.38	1,561,631	2.46	1,330,498	2.09
	ชาย	รวม	31,095,942	100.00	31,255,869	100.00	31,293,096	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	6,640,218	21.35	6,553,266	20.97	6,465,241	20.66
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	20,647,760	66.40	20,774,372	66.47	20,907,742	66.81
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	2,981,814	9.59	3,066,435	9.81	3,184,826	10.18
		จำแนกอายุไม่ได้	826,150	2.66	861,796	2.76	735,287	2.35
	หญิง	รวม	31,942,305	100.00	32,133,861	100.00	32,231,966	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	6,284,559	19.67	6,199,076	19.29	6,115,289	18.97
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	21,262,422	66.57	21,396,787	66.59	21,529,473	66.80
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	3,723,247	11.66	3,838,163	11.94	3,991,993	12.39
		จำแนกอายุไม่ได้	672,077	2.10	699,835	2.18	595,211	1.85

* <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

ภาค	เพศ	กลุ่มตามอายุ	2553		2554		2555	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่ว ราชอาณาจักร	รวม	รวม	63,878,267	100.00	64,076,033	100.00	64,456,695	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	12,371,252	19.37	12,151,766	18.96	11,959,619	18.55
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	42,715,453	66.87	42,988,288	67.09	43,206,670	67.03
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	7,493,227	11.73	7,811,450	12.19	8,170,909	12.68
		จำแนกอายุไม่ได้	1,298,335	2.03	1,124,529	1.75	1,119,497	1.74
	ชาย	รวม	31,451,801	100.00	31,529,148	100.00	31,700,727	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	6,358,258	20.22	6,245,711	19.81	6,147,455	19.39
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	21,051,720	66.93	21,188,674	67.20	21,303,789	67.20
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	3,326,052	10.58	3,466,194	10.99	3,625,513	11.44
		จำแนกอายุไม่ได้	715,771	2.28	628,569	1.99	623,970	1.97
	หญิง	รวม	32,426,466	100.00	32,546,885	100.00	32,755,968	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	6,012,994	18.54	5,906,055	18.15	5,812,164	17.74
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	21,663,733	66.81	21,799,614	66.98	21,902,881	66.87
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	4,167,175	12.85	4,345,256	13.35	4,545,396	13.88
		จำแนกอายุไม่ได้	582,564	1.80	495,960	1.52	495,527	1.51

ภาค	เพศ	กลุ่มตามอายุ	2556		2557		2558	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่ว ราชอาณาจักร	รวม	รวม	64,785,909	100.00	65,124,716	100.00	65,729,098	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	11,804,488	18.22	11,699,299	17.96	11,557,397	17.58
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	43,112,004	66.55	43,144,297	66.25	43,206,411	65.73
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	8,734,101	13.48	9,110,754	13.99	9,455,777	14.39
		จำแนกอายุไม่ได้	1,135,316	1.75	1,170,366	1.80	1,509,513	2.30
	ชาย	รวม	31,845,971	100.00	31,999,008	100.00	32,280,886	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	6,068,642	19.06	6,014,383	18.80	5,941,496	18.41
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	21,273,590	66.80	21,295,655	66.55	21,329,243	66.07
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	3,871,957	12.16	4,036,987	12.62	4,188,623	12.98
		จำแนกอายุไม่ได้	631,782	1.98	651,983	2.04	821,524	2.54
	หญิง	รวม	32,939,938	100.00	33,125,708	100.00	33,448,212	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	5,735,846	17.41	5,684,916	17.16	5,615,901	16.79
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	21,838,414	66.30	21,848,642	65.96	21,877,168	65.41
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	4,862,144	14.76	5,073,767	15.32	5,267,154	15.75
		จำแนกอายุไม่ได้	503,534	1.53	518,383	1.56	687,989	2.06

ภาค	เพศ	กลุ่มตามอายุ	2559		2560	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่ว ราชอาณาจักร	รวม	รวม	65,931,550	100.00	66,188,503	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	11,433,331	17.34	11,304,871	17.08
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	43,181,734	65.49	43,097,272	65.11
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	9,802,080	14.87	10,225,322	15.45
		จำแนกอายุไม่ได้	1,514,405	2.30	1,561,038	2.36
	ชาย	รวม	32,357,808	100.00	32,464,906	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	5,877,357	18.16	5,811,806	17.90
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	21,318,923	65.88	21,280,943	65.55
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	4,340,137	13.41	4,524,021	13.94
		จำแนกอายุไม่ได้	821,391	2.54	848,136	2.61
	หญิง	รวม	33,573,742	100.00	33,723,597	100.00
		วัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี)	5,555,974	16.55	5,493,065	16.29
		วัยแรงงาน (15-59 ปี)	21,862,811	65.12	21,816,329	64.69
		วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	5,461,943	16.27	5,701,301	16.91
		จำแนกอายุไม่ได้	693,014	2.06	712,902	2.11

ภาคผนวก ๓

บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ

เรื่อง Automation: กระแสใหม่ที่แรงงานต้องกังวลจริงหรือ ?

โดย

นางสาวพัชรพร สิริพัฒน์ไพบูลย์

และนางสาวนันทนิตย์ ทองศรี

เศรษฐกร ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

Automation : กระแสใหม่ที่แรงงานต้องกังวลจริงหรือ?

นางสาวพัชรร ลีพัฒน์ไพบูลย์ และ นางสาวนันทินต์ ทองศรี

“Automation อาจฟังดูเป็นเรื่องใหม่ แต่ความจริงเทคโนโลยีนี้เกิดขึ้นในไทย 5-10 ปีแล้ว เมื่อมองไปข้างหน้า หากกระแสนี้ยังคงดำเนินต่อไป โดยไม่มีการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่ดีพอ เป็นไปได้ที่ Automation อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในอาชีพของแรงงานไทย ต่างจากในอดีตที่ไม่เห็นผลกระทบอย่างชัดเจน”

ช่วง 2-3 เดือนที่ผ่านมา มีการพูดถึงกระแสเทคโนโลยี Artificial Intelligence (AI) และ Automation กันมาก โดยเฉพาะเรื่องความมั่นคงของอาชีพที่จะถูกแทนด้วย Automation เช่น หุ่นยนต์ เพราะเริ่มเห็นว่าหุ่นยนต์ไม่ได้มาแทนที่แรงงานเฉพาะที่ใช้ทักษะพื้นฐานอย่างเดียวแล้ว แต่แรงงานทักษะก็มีโอกาสถูกทดแทนได้เหมือนกัน เห็นได้จากในสหรัฐอเมริกาเริ่มมีการใช้หุ่นยนต์มาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทางการเงินเพื่อลดความผิดพลาดและลดต้นทุน

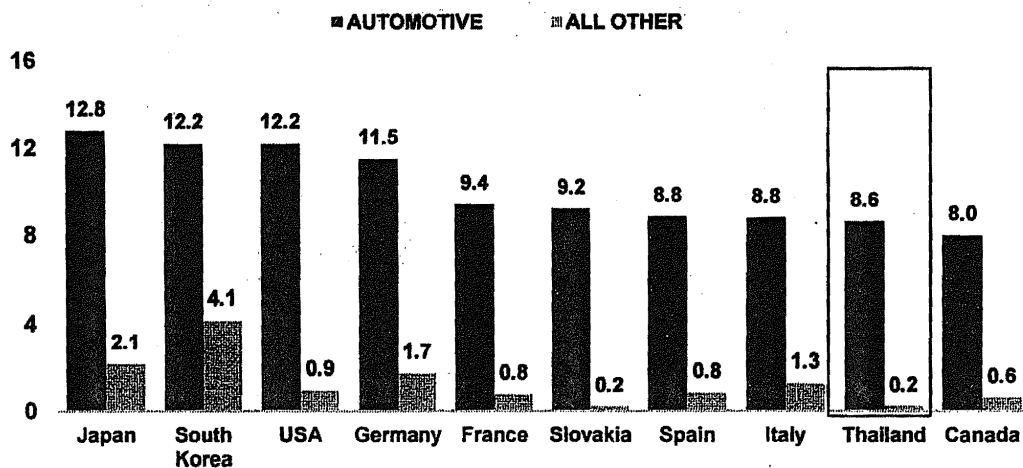
ตัวเลขเชิงสถิติช่วยยืนยันว่ากระแส (Trend) การใช้หุ่นยนต์มาแรงจริง โดยในปี 2558 ทั่วโลกมีหุ่นยนต์

ใหม่ที่เข้ามาช่วยในการผลิตถึง 250,000 ตัว หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 15 จากปีก่อนหน้า โดยหุ่นยนต์ถึงร้อยละ 80 กระจุกใน 4 อุตสาหกรรมที่ลงทุนในเครื่องจักรสูง ได้แก่ รถยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เหล็ก และกลุ่มเคมีภัณฑ์และพลาสติก เพราะหุ่นยนต์ช่วย (1) ยกระดับประสิทธิภาพการผลิตในงานที่มีระเบียบแบบแผนและงานทำซ้ำ (2) ประหยัดต้นทุน โดยไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานที่มีค่าแรงสูง และ (3) ช่วยงานที่เสี่ยงต่ออันตราย

สำหรับไทย หลายคนอาจมองว่า Automation เช่น หุ่นยนต์ อาจเป็นเรื่องใหม่ และกังวลว่าแรงงานอาจตกงานเพราะหุ่นยนต์มาทำงานแทน แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลเชิงตัวเลขและจากการสอบถามผู้ประกอบการแล้วพบว่า Automation ไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับไทย และที่ผ่านมาผู้ประกอบการไทยไม่ปลดแรงงาน แต่จะให้แรงงานทำงานร่วมกับเครื่องจักร

(1) Automation อยากรนำหุ่นยนต์มาใช้ ไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับผู้ประกอบการในไทย ระบบ

Number of Multipurpose Industrial robots per 100 employees

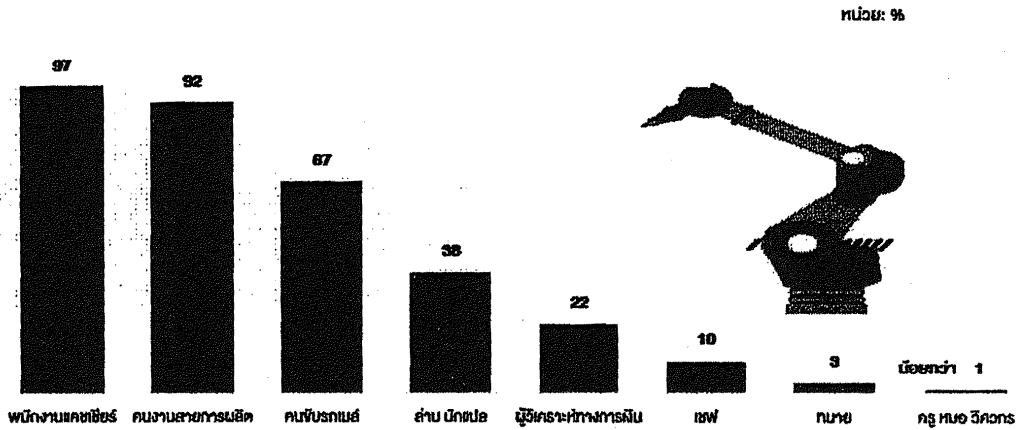
Source: International Federation of Robotics 2016

ดังกล่าวใช้เพื่อบรรเทาปัญหาขาดแคลนแรงงานมา 5 - 10 ปีแล้ว เช่น ในอุตสาหกรรมอาหาร ผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้หุ่นยนต์เพราะไม่สามารถหาแรงงานได้ มีความเสี่ยงที่แรงงานต่างด้าวที่จะอาจย้ายกลับประเทศ รวมถึงค่าแรงที่เพิ่มขึ้น

ซับซ้อนไม่มาก นำมาใช้ทดแทนงานที่ไม่เป็นที่ต้องการของแรงงานไทย เช่น การหยิบจับและขนส่งสินค้า

แม้ที่ผ่านมา ไทยยังไม่เกิดการปลดคนงานจากการนำหุ่นยนต์มาใช้ และคงไม่มีใครฟันธงได้ว่าจะมีการปลดคนงานครั้งใหญ่ในอนาคตหรือไม่ แต่ที่ตอบได้แน่ๆ คือ

อาชีพของคุณมีโอกาสถูกแทนที่ด้วย AUTOMATION มากแค่ไหน

Source: Frey & Osborne (2013)

หมายเหตุ: การศึกษาคัดกรองแล้วมีจุดประสงค์เพื่อหาโอกาสของอาชีพที่จะถูกแทนที่ด้วย Automation โดยไม่ได้คำนึงถึงราคาเครื่องจักร ค่าจ้าง และการขาดแคลนแรงงานในอนาคต รวมถึงการเปรียบเทียบ และโอกาสที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตจริง

(2) จาก Enterprise Survey ที่จัดทำโดยธนาคารโลก พบว่าแม้บริษัทที่ใช้ Automation ในไทยยังมีจำนวนไม่มาก แต่กระจุกอยู่ในบริษัทขนาดใหญ่โดยเฉพาะอุตสาหกรรมรถยนต์ซึ่งมีอัตราการใช้หุ่นยนต์ต่อแรงงานสูงติดอันดับต้นๆ ของโลก สอดคล้องกับ Boston Consulting Group ที่รายงานว่าไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการนำหุ่นยนต์มาใช้อย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับค่าจ้างที่ยังไม่สูงนัก สาเหตุหลักมาจากการเป็นฐานการผลิตรถยนต์ที่ต่างชาติมาลงทุนในไทย โดยหุ่นยนต์เข้ามาช่วยงานที่เสี่ยงต่ออันตราย เช่น การเชื่อมเหล็ก พบว่าในอุตสาหกรรมรถยนต์ไทยใช้หุ่นยนต์ถึง 8.6 ตัวต่อแรงงาน 100 คน อยู่ในลำดับที่ 9 ของโลก ใกล้เคียงกับญี่ปุ่นหรือสหรัฐอเมริกาที่ใช้ 12 ตัวต่อแรงงาน 100 คน แต่หากรวมทุกอุตสาหกรรมแล้วไทยยังใช้หุ่นยนต์ต่อแรงงานในปริมาณที่น้อยโดยน้อยกว่าญี่ปุ่นราว 10 เท่า

ไทยคงไม่สามารถนิ่งนอนใจกับกระแสนี้ได้ เพราะเห็นแล้วว่าที่ผ่านมาไทยมีศักยภาพในการนำหุ่นยนต์มาใช้ และราคาหุ่นยนต์จะปรับลดลงพร้อมเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพดีขึ้น ทำให้การนำหุ่นยนต์มาใช้ไม่จำกัดในบางสาขาการผลิตอีกต่อไป ซึ่งหากกระแสนี้มาแรงจริง ความกังวลที่น่าจะเกิดขึ้นคือ แม้ผู้ประกอบการจะไม่ปลดคนงานออก แต่อาจหยุดหาคนทำงานในตำแหน่งที่สามารถใช้หุ่นยนต์มาแทนที่ ซึ่งอาจทำให้บัณฑิตจบใหม่บางสาขาที่เรียนอยู่ในระบบการศึกษาแบบเดิมๆ ทำงานได้ยากขึ้น สอดคล้องกับการนำการศึกษาของ Frey & Osborne ที่ศึกษาโอกาสถูกแทนที่ของแรงงานในสหรัฐอเมริกา เมื่อประยุกต์กับตลาดแรงงานไทยแล้วพบว่า ผู้จบใหม่เป็นกลุ่มที่ถูกกระทบมากที่สุดเนื่องจากยังขาดทักษะเฉพาะทางแต่ความเสี่ยงจะลดลงเมื่อประสบการณ์และอายุเพิ่มขึ้น

(3) จากการสอบถามผู้ประกอบการไทย ที่ผ่านการปรับตัวของผู้ประกอบการไทยมักไม่มีการปลดคนงานและเน้นการใช้แรงงานทำงานร่วมกับเครื่องจักร เพราะ Automation บางส่วนมีความ

ไทยสามารถเตรียมพร้อมรับมือในสถานการณ์นี้ได้ โดยมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาาระดับการศึกษาและทักษะของแรงงานที่ต้องตอบโจทย์เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากแรงงานที่มีการศึกษาและทักษะสูงจะมีโอกาสถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีน้อยกว่า โดยไทย

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๑, ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑, ๐ ๒๔๓๑ ๔๕๗๒, ๐ ๒๔๓๑ ๔๕๗๕

สามารถประยุกต์แนวพัฒนาระดับการศึกษาและทักษะ
แรงงานจากกรณีศึกษาของต่างประเทศได้ ดังนี้

(1) นอกจากการเน้นพัฒนาการศึกษาระดับอาชีว
แล้ว ไทยควรเน้นสร้าง High Qualified
Professionals ในระดับปริญญาตรี โท และเอก
ในสาขาที่สนับสนุนการทำงานร่วมกับ Automation
ที่ไทยยังขาดแคลน เช่น ผู้พัฒนาซอฟต์แวร์ ดังเช่นเกาหลี
ใต้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความหนาแน่นในการใช้
หุ่นยนต์สูงสุดในโลก แต่การจ้างงานยังคงเพิ่มขึ้น เพราะ
รัฐบาลให้ความสำคัญกับการศึกษาในทุกสาขา และ
ผลักดันการสร้างนักเรียนในระดับปริญญาโทและเอกใน
หลายอุตสาหกรรม โดยการศึกษาในไทยพบว่ากลุ่มที่ไม่
มีการศึกษามีความเสี่ยงที่จะถูกแทนที่มากกว่ากลุ่มที่จบ
ปริญญาถึงร้อยละ 15

(2) จัดระบบการเรียนรู้ในห้องเรียนควบคู่กับการ
ลงมือทำงานจริงในทุกมหาวิทยาลัยที่เป็นมาตรฐาน
เดียวกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน
จริงให้กับแรงงานจบใหม่ โดยนายจ้างมีส่วนร่วมในการ
ร่างหลักสูตรการสอน และออกข้อสอบเพื่อประเมินผล
ทักษะของแรงงานเหมือนกับ Dual System of
Education ที่เยอรมนี

(3) ก่อตั้งสถาบันพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี
ของประเทศควบคู่กับการปฏิรูประบบการศึกษา เพื่อ
เตรียมความพร้อมแรงงานทุกช่วงอายุให้สามารถทำงาน
ร่วมกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม ลดข้อจำกัดด้านการ
ขาดแคลนแรงงานทักษะของไทย รวมถึงเพื่อรองรับ
การพัฒนาอุตสาหกรรมหุ่นยนต์ซึ่งเป็นหนึ่งใน
เป้าหมายอุตสาหกรรมไทยในอนาคต (New S-curve)
ดังเช่นที่อินเดียมีนโยบาย National skill
Development และสิงคโปร์มีโครงการ Continuing
Education and Training (CET)

(4) เน้นการสร้างแรงงานภาคบริการที่มีทักษะ
ทางสังคมและความคิดสร้างสรรค์เฉพาะในสาขาที่
ประเทศต้องการและมีแนวโน้มจะขาดแคลนในอนาคต
เช่น คนดูแลผู้สูงอายุ เพราะแรงงานในภาคบริการที่ต้อง
ใช้ทักษะทางสังคมและความคิดสร้างสรรค์มีความเสี่ยงที่
จะถูก Automation ทดแทนน้อยกว่าภาคการผลิต
เพราะทักษะทางสังคมและความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่
เทคโนโลยีทำแทนไม่ได้

อย่างไรก็ดี เป็นไปได้ที่กระแสคำทำนายว่า
แรงงานถูกทดแทนด้วย Automation อาจไม่เกิดขึ้นจริง
หรือแรงอย่างที่หลายฝ่ายกังวล เพราะยังมีความคุ้มทุน
ของผู้ประกอบการ กฎระเบียบที่จะออกมาจะช่วย
จัดการการทำงานระหว่างแรงงานร่วมกับหุ่นยนต์
รวมถึงสภาพแรงงานต่างๆ ที่จะต้องรองรับความทำ
หายที่อาจเกิดขึ้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับไทย
ในตอนนี้ คือ ต้องเริ่มวางระบบการพัฒนาระดับ
การศึกษาและทักษะของแรงงานตั้งแต่วันนี้ เรื่องนี้ยัง
ทันเวลา อย่าปล่อยให้อีก 10 ปีข้างหน้าคนไทยยังพุดวน
ในประเด็นเดิม

Disclaimer:

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของธนาคารแห่ง
ประเทศไทย

นางสาวพัชรพร ลิพิตพัฒนไพบูลย์
เศรษฐกร
ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค
สายนโยบายการเงิน
Patcharl@bot.or.th

นางสวานันทนิตย์ ทองศรี
เศรษฐกร
ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค
สายนโยบายการเงิน
NuntaniT@bot.or.th